

Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ

Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ»

Κοινωνική Λογιστική

&

Ασφαλιστικά Ταμεία

Διπλωματική Εργασία

που υποβλήθηκε στο Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ
ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Λογιστική και Ελεγκτική
από την

Κυριακάκη Αικατερίνη

Ηράκλειο
Δεκέμβριος 2013

Δήλωση Αυθεντικότητας – Ζητήματα Copyright

«Η μεταπτυχιακή φοιτήτρια που εκπόνησε την παρούσα διπλωματική εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στη βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (μη εμπορικός, μη κερδοσκοπικός, αλλά εκπαιδευτικός - ερευνητικός), της φύσης του υλικού που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες, κ.λπ.), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή τη γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου.»

Ηράκλειο, 11/12/2013

Υπογραφή:.....

Κυριακάκη Αικατερίνη (dml 51)

Η παρούσα διπλωματική εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την τριμελή εξεταστική επιτροπή η οποία ορίστηκε από την ΓΣΕΣ του Τμήματος Λογιστικής του Τ.Ε.Ι. Κρήτης, σύμφωνα με το νόμο και τον εγκεκριμένο Οδηγό Σπουδών του ΠΜΣ «Λογιστική και Ελεγκτική». Τα μέλη της Επιτροπής ήταν:

- Αναπληρωτής Καθηγητής Σταματόπουλος Θεόδωρος (Επιβλέπων)
- Καθηγητής Τερζάκης Δημήτριος (Μέλος)
- Επίκουρος Καθηγητής Αρβανίτης Σταύρος (Μέλος)

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Τμήμα Λογιστικής του Τ.Ε.Ι. Κρήτης δεν υποδηλώνει αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα.

Πρόλογος – Ευχαριστίες

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται η θεωρητική προσέγγιση του θέματος της Κοινωνικής Εταιρικής Ευθύνης (ΚΕΕ), πραγματοποιείται ανασκόπηση της υφιστάμενης βιβλιογραφίας αναφορικά με την Κοινωνική Λογιστική και εξετάζεται η παροχή της κοινωνικής ασφάλισης ως μέσο ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών των πολιτών μέσω της σύνδεσης των πολιτικών του ΙΚΑ με τις αρχές της ΚΕΕ και της Κοινωνικής Λογιστικής. Αναδεικνύεται με τον τρόπο αυτό η σπουδαιότητα της κοινωνικής ασφάλισης και των κοινωνικών παροχών και οι λόγοι που η Κοινωνική ασφάλιση δεν μπορεί να υποκατασταθεί από την Ιδιωτική, αλλά η τελευταία μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά.

Στις μέρες μας όλο και περισσότερες επιχειρήσεις ευαισθητοποιούνται και υιοθετούν κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς σκοπούς στις δραστηριότητές τους. Η λειτουργία των επιχειρήσεων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το κοινωνικό σύνολο κι έχουν ηθική ευθύνη απέναντι στην κοινωνία, το περιβάλλον, τον άνθρωπο. Η εναρμόνιση των επιχειρήσεων με τις αρχές και των αξίες που χαρακτηρίζουν τον πολιτισμό μας θα πρέπει πραγματοποιείται οικιοθελώς πέρα από νομικές υποχρεώσεις. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζει τις πολιτικές και τις δράσεις των κοινωνικών επιχειρήσεων, τις επιβραβεύει για τις ενέργειές τους και τις ενθαρρύνει για ανάληψη νέων μεγαλύτερων πρωτοβουλιών. Η καταγραφή και η προβολή της κοινωνικής δράσης είναι αναγκαία για την ευαισθητοποίηση περισσότερων επιχειρήσεων για να αναπτύξουν κοινωνική πολιτική αλλά και για να γίνει γνωστό ότι οι επιχειρήσεις δεν έχουν μόνο ως στόχο το κέρδος αλλά συνεισφέρουν στην κοινωνία μέσα στην οποία δραστηριοποιούνται.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας αποσαφηνίζονται οι όροι της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και οι αρχές που θα πρέπει να διέπουν τις κοινωνικά υπεύθυνες εταιρείες. Οι πρακτικές του Κοινωνικού Ελέγχου και της Κοινωνικής Λογιστικής είναι εργαλεία μέτρησης και αποτύπωσης της έννοιας της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η Κοινωνική Λογιστική ταξινομημένη ανά υποκατηγορίες. Οι κυριότερες λογιστικές θεωρίες, σύμφωνα με τις οποίες πραγματοποιούνται οι εμπειρικές μελέτες για την κοινωνική λογιστική, είναι: η Θετική

Λογιστική Θεωρία, η Θεωρία της Νομιμότητας και η Θεωρία των Ενδιαφερόμενων μερών. Η κοινωνική λογιστική εξετάζει την κοινωνική επίπτωση των επιχειρήσεων, δηλαδή αξιολογεί τα κοινωνικά αποτελέσματα –κόστος ή όφελος- που προκύπτουν από τη λειτουργία της επιχείρησης τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό περιβάλλον της. Η συνειδητοποίηση των εταιρειών για τον κοινωνικό τους ρόλο, την κοινωνική τους ευθύνη, τα οφέλη τους από την υιοθέτηση πρακτικών κοινωνικής λογιστικής τις οδήγησαν να ενταχθούν εθελοντικά και να εφαρμόζουν πολιτικές εναρμονισμένες με τις αρχές που διέπουν την ΕΚΕ .

Στην επόμενη ενότητα προσεγγίζεται ένα μείζον ζήτημα/δίλημμα της σύγχρονης κοινωνίας, η Κοινωνική ή Ιδιωτική ασφάλιση. Οι ασφαλιστικές μεταρρυθμίσεις αποτελούν βασικό θέμα της κοινωνικής πολιτικής των κρατών. Τα αποτελέσματα μελετών και αναλύσεων δείχνουν ότι το «κοινωνικό συμβόλαιο των γενεών» (των συστημάτων Pay-As-You-Go) δεν είναι βιώσιμο για τη χρηματοδότηση των επόμενων γενεών, συνεπώς, ο συγκεκριμένος τρόπος οργάνωσης δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες των καιρών. Στη Χώρα μας, μια σειρά από κρίσιμα ζητήματα και πολιτικές όπως είναι η οικονομική κρίση, η ανεργία, η μείωση των ορίων συνταξιοδότησης, η συγχώνευση από το ΙΚΑ ελλειμματικών ασφαλιστικών ταμείων, η εισφοροδιαφυγή, ο δανεισμός με υψηλά επιτόκια, η κακή διαχείριση των αποθεματικών, αποτελούν τις σημαντικότερες αιτίες της οικονομικής δυσπραγίας της κοινωνικής ασφάλισης. Για το σκοπό αυτό το κράτος (όπως και άλλα κράτη) προσανατολίζεται στη μείωση των παροχών, στην αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, της ενίσχυσης της μορφής κεφαλαιοποιητικών συστημάτων χρηματοδότησης και κυρίως στην επέκταση της ιδιωτικής ασφάλισης. Με αυτό τον τρόπο θα δημιουργηθεί διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, όμως για να παραμείνει η κοινωνική ασφάλιση χρειάζεται εφαρμόσιμα μέτρα πολιτικής που θα τη βοηθήσουν να αποβάλει την «αναπηρία» της.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται ο σκοπός της ίδρυσης και της λειτουργίας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Το ΙΚΑ είναι Κοινωνικός Ασφαλιστικός Οργανισμός που εισπράττει εισφορές για να δίνει παροχές. Ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης στοχεύει στην αντιμετώπιση των ζημιωγόνων ενδεχομένων που απειλούν τους εργαζόμενους και τις οικογένειές τους και εξασφαλίζει εισόδημα για τη διατήρηση του επιπέδου διαβίωσης με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Παραθέτονται στοιχεία σχετικά με τον

αριθμό των άμεσα/ έμμεσα ασφαλισμένων, των παροχών και των δράσεων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Εν συνεχεία, διερευνώνται στοιχεία του ισολογισμού και των Αποτελεσμάτων Χρήσης του Ιδρύματος και περιγράφονται τα στοιχεία του Ενεργητικού – Παθητικού από το έτος 2000 έως 2006 (η έρευνα περιορίζεται έως το 2006 λόγω μη ύπαρξης μετέπειτα δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται και σχολιάζονται οι δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν στην εμπειρική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε.

Κλείνοντας παρατίθενται συμπεράσματα σχετικά με τη σπουδαιότητα ύπαρξης της κοινωνικής ασφάλισης και την υποχρέωση του κράτους να εγγυάται τις προϋποθέσεις του ελάχιστου ορίου διαβίωσης, με σεβασμό στις αρχές και τις αξίες της προσωπικότητας του ανθρώπου που χαρακτηρίζουν τον πολιτισμό μας και όπως υπαγορεύονται με το δεύτερο άρθρο του Συντάγματος που ορίζει ότι ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας.

Επιθυμώ να εκφράσω τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας διπλωματικής εργασίας κ. Σταματόπουλο Β. Θεόδωρο για την αμέριστη παροχή συμβουλών και καθοδήγησή του, στον Καθηγητή κ. Τερζάκη Δημήτριο και στην Δρ. Άννα Κυριακάκη για τη βοήθειά τους και τη καθοριστική συμβολή τους. Επίσης θα ήθελα να απευθύνω τις ευχαριστίες μου στο έτερο μέλος της τριμελούς επιτροπής, Επίκουρο Καθηγητή, κ. Αρβανίτη Σ., που αξιολόγησε την παρούσα εργασία.

Τέλος την οικογένεια μου για την υποστήριξη που μου παρείχε καθ' όλη την διάρκεια της μεταπτυχιακής εκπαίδευσης και στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής.

Στις κορούλες μου
Χρυσάνθη & Μαριέφη

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15
1.1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ.....	20
1.2 ΠΩΣ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΝ Ε.Κ.Ε.;.....	23
1.3 ΕΦΑΡΜΟΓΗ Ε.Κ.Ε. ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	24
1.4 ΠΡΟΤΥΠΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	30
2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ.....	30
2.2 ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΣ	32
2.3 Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΘΕΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ (PPOSITIVE ACCOUNTING THEORY).....	34
2.4 ΟΙ ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ (LEGITIMACY THEORY) ΚΑΙ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ (STAKEHOLDER THEORY).....	37
2.5 ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ	41
2.6 ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΧΩΡΕΣ... 44	
2.7 ΆΛΛΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ	46
2.8 ΣΥΝΟΨΗ.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ Ή ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ;.....	51
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	51

3.1	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.....	52
3.2	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	55
3.3	Η ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	60
3.4	ΛΟΓΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.....	61
3.5	ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ & ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	65
3.6	ΝΑΙ Ή ΟΧΙ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ;.....	70
3.7	ΕΝ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΙ.....	72
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.....	75
	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	75
4.1	ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΙΚΑ	75
4.2	ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΙΚΑ-ΕΤΑΜ	77
4.3	ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ.....	81
4.3.1	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ.....	81
4.3.2	ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ...	82
4.3.3	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ.....	82
4.3.4	ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ.....	84
4.3.5	ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ.....	84
4.4	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΙΚΑ ΕΤΑΜ.....	85
4.5	ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ – ΔΕΙΚΤΩΝ.....	88
4.5.1	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ	88
4.5.2	ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.....	98

4.5.2.1	ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ (LIQUIDITY RATIOS).....	100
4.5.2.2	ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ Η ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΤΑΧΥΤΗΤΑΣ (ACTIVITY RATIOS).....	101
4.5.2.3	ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (PROFITABILITY RATIOS) 103	
4.5.2.4	ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ (FINANCIAL STRUCTURE AND VIABILITY RATIOS)	106
4.6	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	111
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	112

Περίληψη

Η παρούσα εργασία διερευνά τη σημασία της κοινωνικής λειτουργίας της δημοκρατίας, των κοινωνικών υπηρεσιών, παροχών και δικαιωμάτων. Η προσέγγιση του στόχου της εργασίας πραγματοποιήθηκε αφενός μέσα από την ανασκόπηση της υφιστάμενης βιβλιογραφίας αναφορικά με τα θέματα της Κοινωνικής Εταιρικής Ευθύνης καθώς και της Κοινωνικής Λογιστικής παραθέτοντας τα οφέλη των κοινωνικά υπεύθυνων οργανισμών, τη σπουδαιότητα της κοινωνικής ασφάλισης ως μέσο ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών των δράσεων και αφετέρου με ανάλυση των δράσεων και οικονομικών καταστάσεων του μεγαλύτερου ασφαλιστικού φορέα της πατρίδας μας ΙΚΑ-ΕΤΑΜ που λειτουργεί παρέχοντας υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας, που εναρμονίζονται τόσο με τις πολιτικές της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης όσο και με τις θεωρία της Κοινωνικής Λογιστικής .

Στο πρώτο μέρος της εργασίας πραγματοποιήθηκε μια ανασκόπηση της υφιστάμενης βιβλιογραφίας για την έννοια της Κοινωνικής Λογιστικής ταξινομημένη ανά υποκατηγορίες. Επιπρόσθετα, επιχειρήθηκε η προσέγγιση της Κοινωνικής Λογιστικής και η σχέση της με τη Θετική Λογιστική Θεωρία, τη Θεωρία της Νομιμότητας, των Ενδιαφερόμενων μερών, τις θεωρίες της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής που εφαρμόζονται στην Κοινωνική Λογιστική μέσω της παράθεσης μιας σειράς ερευνών και μελετών που πραγματοποιήθηκαν σε διεθνές επίπεδο. Η Κοινωνική Λογιστική εξετάζει την κοινωνική επίπτωση των επιχειρήσεων, δηλαδή αξιολογεί τα κοινωνικά αποτελέσματα –κόστη/οφέλη- που προκύπτουν από τη λειτουργία της επιχείρησης τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό περιβάλλον της, που είναι εξίσου σημαντικά με αυτά που καταγράφονται με τους χρηματοοικονομικούς όρους. Η συλλογή, ανάλυση, ερμηνεία των ποσοτικών και ποιοτικών πληροφοριών με στόχο τον έλεγχο και την αξιολόγηση των κοινωνικών εταιρειών και οργανισμών κοινωνικού χαρακτήρα είναι έργο της Κοινωνικής Λογιστικής.

Η συνειδητοποίηση από την πλευρά των εταιρειών σε σχέση με τον κοινωνικό τους ρόλο, την κοινωνική τους ευθύνη, τα οφέλη τους από την υιοθέτηση πρακτικών κοινωνικής λογιστικής καθώς και η εκπόνηση ερευνητικών δοκιμίων σχετικών με τις κοινωνικές δράσεις των επιχειρήσεων είναι ολοένα αυξανόμενα. Πέρα όμως από την

κοινωνική πολιτική των επιχειρήσεων ο ρόλος του κράτους για την πρόνοια και την ασφάλεια των πολιτών του πρέπει είναι αποτέλεσμα συγκροτημένης πολιτικής και όχι να έχει τη μορφή «περιστασιακής φιλανθρωπίας».

Στο δεύτερο μέρος επιχειρείται η σύνδεση της Κοινωνικής Λογιστικής με την Κοινωνική Ασφάλιση. Ειδικότερα, καταγράφεται η ιστορική αναδρομή της κοινωνικής ασφάλισης, αναφέρονται οι λόγοι που οδήγησαν στη δημιουργία της, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της. Ακολούθως, πραγματοποιείται μια παρουσίαση του μεγαλύτερου ασφαλιστικού φορέα της πατρίδας μας, του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Ειδικότερα, παρουσιάζεται συνοπτικά ο σκοπός της δημιουργίας και η δομή του και μελετώνται οι οικονομικές καταστάσεις του οργανισμού με σκοπό την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

Διαπιστώνεται ότι η οικονομική κρίση, η ύφεση της ελληνικής οικονομίας, τα προγράμματα στήριξης από το ΔΝΤ και τα μνημόνια που εισήλθαν στη χώρα μας, οδήγησαν την οικονομική και την κοινωνική πολιτική σε αδιέξοδο. Επιτακτική κρίνεται η ανάγκη μεταρρυθμίσεων τόσο για την αναβάθμιση, σε μικρο και μακρο επίπεδο, των οικονομικών επιδιώξεων όσο και για την περιφρούρηση της βιωσιμότητας των κοινωνικών στόχων, προκειμένου να ανταποκρίνονται στις ολοένα αυξανόμενες ανάγκες της κοινωνίας.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνική Λογιστική, Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, Κοινωνική Ασφάλιση, Ιδιωτική Ασφάλιση

Abstract

The present paper explores the importance of the social function of democracy, of the social services and the benefits and rights that derive from them. The paper was written after taking into consideration the existing literature on the issues of Corporate Social Responsibility and Social Accounting. We also cited the benefits of the socially responsible organizations and the importance of social security as a means of meeting the social needs of their actions while analyzing the operations and financial statements

of the largest insurance agency in our country, the Social Insurance Institute (IKA), which operates by providing social security and welfare services consistent with the policy of Corporate Social Responsibility as well as the theory of Social Accounting.

In the first part of the paper we held a review of the existing literature on the theory of Social Accounting, sorted by subcategories. Additionally, we attempted a research into the Social Accounting approach and its relation to the Positive Accounting, Legitimacy, the stakeholder and Financial Accounting theories, by citing a series of investigations and studies carried out at an international level. The Social Accounting theory examines the social impact of businesses; that is, it assesses the social outcomes (costs vs. benefits) that result from the operation of the business both internally and externally, which are just as important as those recorded when using financial covenants. The collection, analysis, interpretation of qualitative and quantitative data with the aim of auditing and evaluating the social enterprises and the social organizations, is the subject of Social Accounting.

The understanding on the part of the companies of their social role, their social responsibility and the benefits of applying the outcomes of Social Accounting theory together with the preparation of research essays on the social effects of business, is an ever increasing necessity. Apart from the social enterprise policy, the role of the State on the welfare and security of its citizens should be the result of coherent policies and not a form of “occasional charity”.

The second part of the paper attempts an association between the Social Accounting and Social Security theories. In particular, a retrospective of social security is recorded and the reasons that lead to the advantages and disadvantages of the system are stated. Next, a presentation of the largest insurance agency in our country, the Social Insurance Institute (IKA) is made. In particular, the paper summarizes its purpose and structure and studies the financial statements of the organization in order to extract useful conclusions.

It is concluded that the economic crisis, the recession of the Greek economy, the support programs of the IMF and the memorandum of financial policies that entered our country, led to an economic and social policy deadlock. It is imperative that reforms are

made in order for the country to upgrade both at micro and macro levels and reach economic goals by safeguarding the sustainability of social objectives in order to meet the increasing needs of society.

Keywords: Social Accounting, Corporate Social Responsibility, Social Security, Private Insurance

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κοινωνική λογιστική αποκαλύπτει τα αποτελέσματα του συνόλου των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων και όχι μόνο τα χρηματοοικονομικά τους αποτελέσματα. Συνεπώς, η έννοια της κοινωνικής λογιστικής σχετίζεται με δύο μορφές της εταιρικής επίδοσης, τη χρηματοοικονομική επίδοση και την κοινωνική επίδοση. Ο λόγος για τον οποίο δημιουργήθηκε άλλος ένας τύπος εταιρικής επίδοσης είναι γιατί οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις της λειτουργίας των επιχειρήσεων, συνήθως δεν γίνονται εμφανείς στις οικονομικές τους καταστάσεις.

Επιπλέον, σε αντίθεση με τη χρηματοοικονομική λογιστική που εξυπηρετεί κυρίως τις ανάγκες της διοίκησης, η κοινωνική λογιστική ξεκίνησε ως απαίτηση των πολιτών και καταναλωτών για να καλύπτει τις δικές τους ανάγκες για πληροφόρηση με τα κριτήρια που οι ίδιοι θεωρούν σημαντικά.

Υπάρχουν πολλοί επενδυτές και καταναλωτές, των οποίων οι αποφάσεις επηρεάζονται από την κοινωνική επίδοση των εταιριών. Συνεπώς, πολλοί επενδυτές επιλέγουν επιχειρήσεις που θεωρούνται κοινωνικά επιτυχημένες και υπεύθυνες για να επενδύσουν τα κεφάλαιά τους. Αντίστοιχα, πολλοί καταναλωτές επιλέγουν καταναλωτικά αγαθά κοινωνικά υπεύθυνων επιχειρήσεων και αποφεύγουν να αγοράζουν προϊόντα επιχειρήσεων με κακή κοινωνική και περιβαλλοντική επίδοση.

Συνεπώς, η κοινωνική εταιρική ευθύνη των επιχειρήσεων είναι σε θέση να δημιουργήσει προστιθέμενη αξία για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παράγει, ενώ μπορεί να θεωρηθεί παράγοντας κινδύνου η κακή περιβαλλοντική επίδοση, αφού τα περιβαλλοντικά κόστη από τη μη συμμόρφωση με διεθνείς κανόνες προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος επιφέρει σημαντικά πρόστιμα.

Από τη δεκαετία του 1960 άρχισε να γίνεται λόγος για την κοινωνική ευθύνη που φέρουν οι επιχειρήσεις και να υπάρχουν αιτήματα κοινωνικών ομάδων για επίδειξη κοινωνικής υπευθυνότητας από την πλευρά των επιχειρήσεων. Ειδικά οι μεγάλες επιχειρήσεις με μεγάλο αριθμό ενδιαφερομένων (stakeholders) δέχονται μεγαλύτερες πιέσεις να δώσουν έμφαση στο σύνολο των δραστηριοτήτων και των επιπτώσεών τους και όχι μόνο στις οικονομικές δραστηριότητες. Έτσι, εισήχθη ο όρος της κοινωνικής

λογιστικής και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (corporate social responsibility) ως απάντηση στην επιθυμία των ενδιαφερομένων για πληροφόρηση για το σύνολο των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων.

Από τη δεκαετία του 1990, η εταιρική κοινωνική ευθύνη αποτέλεσε θέμα για πολλές επιχειρήσεις, κυρίως λόγω κάποιων σκανδάλων που έπληξαν μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις. Από τότε, η εταιρική κοινωνική ευθύνη αποτελεί συστηματική δραστηριότητα για πολλές επιχειρήσεις σε όλο τον κόσμο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ανταποκρινόμενη στην ευαισθησία των πολιτών για βαθύτερη και σφαιρικότερη ενημέρωση, εξέδωσε το 2001 την Πράσινη Βίβλο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, ενώ πολλές χώρες κατέστησαν υποχρεωτική τη δημοσίευση περιβαλλοντικών και κοινωνικών στοιχείων της επιχείρησης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέχισε τις προσπάθειες ανάδειξης της ανάγκης για εταιρική κοινωνική ευθύνη, με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας (2005) που προωθούσε τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Το 2000, εκδόθηκε το Global Compact από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, ώστε να συντονιστούν οι προσπάθειες εταιριών, φορέων και οργανώσεων πολιτών και να ενθαρρυνθούν οι προσπάθειες στα κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα. Μέσω του Global Compact προωθήθηκε και η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, αφού πολλές επιχειρήσεις υιοθέτησαν εθελοντικά τις αρχές που τη διέπουν.

Έτσι, οι περισσότερες πλέον επιχειρήσεις και οργανισμοί περιλαμβάνουν στους ετήσιους απολογισμούς τους και κοινωνικές και περιβαλλοντικές πληροφορίες. Συνεπώς, η κοινωνική λογιστική περιλαμβάνει και θέματα που σχετίζονται με το περιβάλλον και την επιβάρυνση που δέχεται από τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων. Επιπρόσθετα, η κοινωνική λογιστική και ο κοινωνικός έλεγχος αποτελούν ένα πλαίσιο αξιολόγησης της κοινωνικής επίδοσης, η οποία αποτυπώνεται στον ετήσιο κοινωνικό απολογισμό. Οι πολίτες και καταναλωτές δίνουν μεγάλη έμφαση στην κοινωνική επίδοση των επιχειρήσεων, και από αυτό τους το ενδιαφέρον επηρεάζονται και οι καταναλωτικές τους προτιμήσεις.

Η Wood (1991) όρισε την εταιρική κοινωνική επίδοση ως την υιοθέτηση από μια επιχείρηση των αρχών της κοινωνικής ευθύνης, την επεξεργασία και την ανταπόκριση στην κοινωνική ευαισθησία, και τις πολιτικές, και τα αποτελέσματα που αφορούν στις

κοινωνικές σχέσεις της επιχείρησης. Μέσα από τα τρία σκέλη του ορισμού της κοινωνικής επίδοσης, προκύπτουν οι τρεις αρχές της κοινωνικής ευθύνης.

Πολλές φορές η κοινωνική επίδοση εξετάζεται υπό το πρίσμα της θεωρίας των Ενδιαφερόμενων μερών (stakeholder theory), αφού ο κύριος στόχος της είναι να παρέχει πληροφόρηση για όλες τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων και τις επιπτώσεις τους, σε όλους στους ενδιαφερόμενους. Η Θεωρία των Ενδιαφερόμενων μερών σύμφωνα με τον Freeman (1994) χωρίζει τις πράξεις της εταιρικής κοινωνικής επίδοσης, ανάλογα με τις ομάδες ενδιαφερομένων που αφορούν (Clarkson, 1995). Συνεπώς, η εταιρική κοινωνική επίδοση αποτελείται από την επίδοση της επιχείρησης απέναντι στις ομάδες των ενδιαφερομένων, δηλαδή τους μετόχους, τους πελάτες, τους εργαζόμενους, τους προμηθευτές, την κοινωνία και το περιβάλλον.

Ένα πρόβλημα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης είναι ο προσδιορισμός του περιεχομένου της. Πολλές είναι οι μελέτες (Gordon et al., 1978, Belkaoui et al. 1989, Phillip et al. 1984) που εξετάζουν την κοινωνική επίδοση των επιχειρήσεων ενώ υπάρχουν και μελέτες που συνδέουν την κοινωνική επίδοση με την οικονομική (Stanley, 1978, Phillip et al. 1984).

Τα τελευταία χρόνια γίνεται προσπάθεια να αξιολογηθεί η κοινωνική επίδοση των επιχειρήσεων, ώστε να προκύψουν πιο υπεύθυνες επιχειρήσεις, τις οποίες οι επενδυτές και οι καταναλωτές θα επιβραβεύσουν για τη συμπεριφορά τους. Σημαντική θεωρείται η λίστα του περιοδικού Fortune με τις περισσότερο «θαυμαστές» επιχειρήσεις των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Η εν λόγω λίστα αποτελεί μια συχνά χρησιμοποιούμενη πηγή δεδομένων για τη μέτρηση της κοινωνικής επίδοσης. Αυτός ο δείκτης όμως συχνά αντιμετωπίζει προβλήματα μεροληψίας (Joshua et al., 2001). Ένα ακόμη δείκτης φήμης των επιχειρήσεων είναι ο δείκτης Harris-Fombrun για την εταιρική φήμη και την εταιρική κοινωνική ευθύνη, όμως και αυτός ο δείκτης είναι επιρρεπής σε μεροληπτικά λάθη.

Πολλές εταιρείες επιβραβεύονται για την κοινωνικά ορθή συμπεριφορά τους. Για παράδειγμα, η εταιρεία Johnson & Johnson έχει αναδειχθεί στο παρελθόν ως η κορυφαία εταιρεία συνολικά και τρίτη σε ότι αφορά στην κοινωνική ευθύνη (Ronald, 1999). Το φθινόπωρο του 1999, η General Motors είχε βραβευτεί για τις πρωτοβουλίες

της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης που είχε αναλάβει και συγκεκριμένα για την προστασία του περιβάλλοντος και την ποιότητα του αέρα (Grass, 1999).

Επιπλέον, έχουν δημιουργηθεί και χρηματιστηριακοί δείκτες κοινωνικής ευθύνης, όπως ο FTSE4Good, ο Dow Jones Sustainability Index και άλλοι, στους οποίους εισάγονται επιχειρήσεις οι οποίες διακρίνονται για την κοινωνική και περιβαλλοντική τους ευαισθησία.

Όμως, η κοινωνική λογιστική, όπως και η κοινωνική επίδοση συνδέονται με μια σειρά από σημαντικά ζητήματα. Συνολικά, μπορεί να σημειωθεί ότι είναι δύσκολο να γίνει γνωστό τι μετράται για την αξιολόγηση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης μια επιχείρησης στις υποκειμενικές αξιολογήσεις (όπως για παράδειγμα η λίστα του περιοδικού Fortune).

Έχοντας επίγνωση των περιορισμών των υποκειμενικών μετρήσεων, συχνά χρησιμοποιούνται δείκτες συμπεριφοράς για τη μέτρηση της κοινωνικής επίδοσης μιας επιχείρησης (Joshua et al. 2001). Εκτός από την κατάταξη του περιοδικού Fortune, οι ερευνητές συχνά στρέφονται στις επίσημες εταιρικές «αποκαλύψεις» που γίνονται μέσω των ετήσιων κοινωνικών απολογισμών, για την αξιολόγηση της εταιρικής κοινωνικής επίδοσης μιας επιχείρησης.

Ένα ακόμη πρόβλημα που έχει αποτελέσει αντικείμενο έρευνας είναι και τα κίνητρα που ωθούν τις επιχειρήσεις να δημοσιεύουν επιπλέον στοιχεία από αυτά που είναι υποχρεωμένες. Συνεπώς, οι πληροφορίες σχετικά με την εταιρική κοινωνική επίδοση (Esrock et al. 1998) που γίνονται δημόσιες, προκαλούν ερωτήματα σχετικά με τη διαχείριση της φήμης και των εντυπώσεων (impression management). Για παράδειγμα, η Philip Morris δαπανούσε περίπου 75 εκατομμύρια δολάρια ετησίως για φιλανθρωπικές δραστηριότητες, αλλά προκειμένου να κάνει γνωστή τη φιλανθρωπική της δράση, ξεκίνησε μια εταιρική διαφημιστική εκστρατεία 100 εκατομμυρίων δολαρίων το 1999, ώστε να δημοσιοποιήσει τις φιλανθρωπικές της δράσεις (Levin, 1999). Με αυτή την κίνηση δημιουργούνται ερωτήματα για τα κίνητρα της φιλανθρωπικής της δράσης και υπάρχουν υπόνοιες ότι με αυτό τον τρόπο η εταιρεία «εξαγοράζει» καλή φήμη, ειδικά αν αναλογιστεί κανείς ότι πρόκειται για μια

καπνοβιομηχανία, της οποίας τα προϊόντα έχουν σοβαρές αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις.

Συνοψίζοντας, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η εκτίμηση του πόσο κοινωνικά υπεύθυνη είναι μια εταιρεία περιλαμβάνει σημαντικά εμπόδια στην προσπάθεια να συνδεθούν οι κοινωνικές και οι οικονομικές της επιδόσεις. Επομένως, δεν είναι απολύτως σαφές ποια είναι η πραγματική εταιρική επίδοση (Joshua et al. 2001).

1.1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται η υιοθέτηση πρακτικών εφαρμογών και ένας προβληματισμός των επιχειρήσεων σχετικά με την Κοινωνική Λογιστική, την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (Ε.Κ.Ε.) και τον Κοινωνικό Απολογισμό. Πολλές Κοινωνικές Επιχειρήσεις ανά τον κόσμο δραστηριοποιούνται σύμφωνα με τις πολιτικές και κατευθύνσεις της ΕΚΕ προβαίνοντας σε κοινωνικό απολογισμό και κοινωνικό έλεγχο (Ευσταθόπουλος κ.ά. 2005).

Κοινωνικός Απολογισμός: αποτελεί το εργαλείο αξιολόγησης των δράσεων της Ε.Κ.Ε. των επιχειρήσεων και των οργανισμών (Freer Sparkley, 2000), που έχει ως στόχο την εξέταση, καταγραφή και αξιολόγηση μη οικονομικών παραγόντων και στοιχείων και παρέχει πληροφορίες και συμπεράσματα, τα οποία δημοσιεύονται από τις επιχειρήσεις για την ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων μερών (εργαζόμενους, πελάτες, κοινωνία).

Κοινωνικός Έλεγχος: είναι η μέθοδος που οι επιχειρήσεις σχεδιάζουν, διαχειρίζονται, παρακολουθούν και εκτιμούν τις μη οικονομικές δραστηριότητες, τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εργασιών τους. Ασχολείται με τον έλεγχο, την επισκόπηση και την αποτίμηση των δράσεων της Ε.Κ.Ε. των επιχειρήσεων και των οργανισμών.

Κοινωνική Λογιστική: αποτελεί τον κλάδο της λογιστικής που παρέχει πληροφορίες για τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων που προκαλούν κοινωνικές επιπτώσεις. Η χρηματοοικονομική λογιστική παρέχει χρηματοοικονομικές πληροφορίες αντίθετα αντικείμενο της Κοινωνικής Λογιστικής είναι η συλλογή, η ανάλυση και η ερμηνεία των περιγραφικών και ποσοτικών πληροφοριών για να προβεί σε έλεγχο των επιδόσεων της.

Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (Ε.Κ.Ε.): είναι η υιοθέτηση στρατηγικών και πολιτικών δράσεων, ενεργειών και προγραμμάτων κοινωνικού, περιβαλλοντικού, πολιτιστικού, εκπαιδευτικού και ερευνητικού χαρακτήρα (Εξωτερική Ε.Κ.Ε.) καθώς επίσης, ανθρωποκεντρικών πολιτικών που αφορούν τη δίκαιη διαχείριση ανθρωπίνων πόρων, την εξασφάλιση και το σεβασμό των εργασιακών, συνδικαλιστικών δικαιωμάτων, τη συμμόρφωση με κανόνες υγιεινής και ασφάλειας στο χώρο εργασίας (Εσωτερική Ε.Κ.Ε.) (Ευσταθόπουλος κ.ά. 2005).

Οι τομείς εφαρμογής προγραμμάτων Ε.Κ.Ε. (<http://www.csrhellas.org>) διακρίνονται σε εκείνους που αφορούν το εσωτερικό της επιχείρησης (διοίκηση και τους εργαζόμενους) και σε εκείνους που αφορούν το εξωτερικό περιβάλλον της (τοπική και ευρύτερη κοινωνία, σε πελάτες, σε φορείς). Αναλυτικότερα:

1. **Αποστολή, Αξίες και Όραμα:** Η αποστολή, οι αξίες και το όραμα χαρακτηρίζουν μια επιχείρηση και πρέπει να εκφράζονται με σαφήνεια. Στις κοινωνικά υπεύθυνες εταιρείες σχεδιάζονται μαζί με εκείνους που άμεσα ή έμμεσα επηρεάζονται από τις δραστηριότητές τους και τις ενσωματώνουν στις καθημερινές διαχειριστικές πρακτικές και στόχους.
2. **Εργασιακό κλίμα:** Αφορά τις Εργασιακές συνθήκες -Ίσες ευκαιρίες - Κατάρτιση και επαγγελματική εξέλιξη - Αμοιβές και παροχές. Αναφέρεται:
  - Στο σεβασμό των εργασιακών δικαιωμάτων και των Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας
  - Στην ανθρωποκεντρική και δίκαιη πολιτική ανθρωπίνων πόρων
  - Στην άρση κάθε μορφής διάκρισης, βίας, παρενόχλησης
  - Στην υιοθέτηση κανόνων υγιεινής και ασφάλειας, κοινωνικός διάλογος, εξασφάλιση συνδικαλιστικών δικαιωμάτων, ποιότητα συνθηκών εργασίας
  - Στην προώθηση ίσων ευκαιριών
  - Στη σωστή συμπεριφορά προς τους υπαλλήλους και στις διευκολύνσεις που προσφέρονται πέραν των προβλεπομένων από το νόμο που συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των εργαζομένων.
  - Στην κατάρτιση και επαγγελματική εξέλιξη μέσω της δια βίου μάθησης.
3. **Κοινωνικός διάλογος:** Αφορά τις σχέσεις με τους εκπροσώπους των εργαζομένων και τη διαχείριση αλλαγών στην επιχείρηση.
4. **Ανθρώπινα δικαιώματα:** Σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσα και έξω από τον χώρο εργασίας σύμφωνα με τη διακήρυξη των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών. Απαγόρευση κάθε μορφής διάκρισης, ελευθερία του «συνδικαλιζέσθαι», προώθηση πολιτικών κατά κοινωνικού αποκλεισμού, φτώχειας, και υπέρ του δικαιώματος στην εκπαίδευση, στη διατροφή, στην ελευθερία και γενικότερα στο δικαίωμα της ποιοτικής ζωής και

όχι απλώς της επιβίωσης. Παράλληλα εφαρμόζονται μέτρα για την καταπολέμηση της παιδικής ή και της καταναγκαστικής εργασίας.

5. **Ενασχόληση με τις τοπικές κοινότητες:** Συνεργασία με την τοπική κοινωνία και ανάπτυξη δράσεων και πρωτοβουλιών. Παροχή χορηγιών σε είδος ή σε χρήμα και παρότρυνση των εργαζομένων για την εθελοντική προσφορά τους.
6. **Ανάπτυξη τοπικών οικονομιών:** Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και επένδυση σε νέες εταιρείες. Υποστήριξη εκπαιδευτικών δράσεων νέων εργαζομένων και κατοίκων της περιοχής δραστηριοποίησης.
7. **Περιβάλλον:** Υιοθέτηση της βιώσιμης ανάπτυξης των επιχειρήσεων με ευαισθητοποίηση τους για την προστασία των πόρων και γενικότερα τη μείωση της αρνητικής επίδρασης τους στο περιβάλλον. Πχ μείωση ρύπων, αποτελεσματική χρήση φυσικών πόρων, διαχείριση αποβλήτων, ανακύκλωση, κ.ά.
8. **Αγορά:** Η αλυσίδα εφοδιασμού και η διαχείριση των προϊόντων είναι ο πυλώνας που η Ε.Κ.Ε. επηρεάζει την αγορά. Το πρώτο προϋποθέτει δεσμεύσεις από και προς τους προμηθευτές και καθορισμό προτύπων ποιότητας στον εφοδιασμό και την παραγωγή. Το δεύτερο αφορά σχέσεις με τους πελάτες, ελέγχους υγιεινής και ασφάλειας στις διαδικασίες παραγωγής, συσκευασίας και διανομής, κ.λ.π. Μέσω της έρευνας και της ανάπτυξης δημιουργούνται νέα προϊόντα και υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση των κοινωνικών προσδοκιών και αναγκών. Τέλος, υπάρχει ηθικό μάρκετινγκ και διαφήμιση.
9. **Ηθική:** Η εταιρική δράση θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τους ηθικούς νόμους. Να διακρίνεται για την έντιμη δραστηριότητα της, να σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα, να τηρεί τον κώδικα δεοντολογίας και να μην υιοθετεί πρακτικές δωροδοκίας, διαφθοράς, ξέπλυμα χρήματος, κ.ά.

Τα οφέλη της Ε.Κ.Ε. αφορούν:

- ✓ Τις **επιχειρήσεις** που την υιοθετούν: δημιουργείται «καλό» όνομα για την επιχείρηση, η οποία προσελκύει περισσότερη πελατεία, γίνεται πιο ανταγωνιστική και κερδοφόρα, έχει καλές σχέσεις με τους εργαζόμενους, οι οποίοι, όταν είναι ευχαριστημένοι (π.χ. έχουν παιδικό σταθμό,

καντίνα, ανθρώπινες και συλλογικές σχέσεις με τη διοίκηση κτλ.), γίνονται πιο αποδοτικοί, ενώ παράλληλα η επιχείρηση είναι σε θέση να δημιουργεί και λόγω των καλών εργασιακών σχέσεων με τους εργαζόμενους, νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες

- ✓ Τους **εργαζόμενους**: συμβάλλει στη διατήρηση της υγείας και της ασφάλεια των εργαζομένων, με έμμεσο όφελος για τις επιχειρήσεις
- ✓ Τη **κοινωνία**, το **περιβάλλον**, τον **πολιτισμό** και τις αποκλεισμένες ομάδες: με τη δημιουργία δράσεων και πολιτικών που στοχεύουν στην προστασία αυτών.

Με λίγα λόγια η Ε.Κ.Ε.

ΕΙΝΑΙ	ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
<ul style="list-style-type: none"> • Επένδυση στην αξιοπιστία και την εμπιστοσύνη • Διαφάνεια και συνεχής διαλεκτικός διάλογος • Συνάρτηση αξιών και επιχειρηματικής στρατηγικής • Έμφαση σε ό, τι δημιουργεί προστιθέμενη αξία και μακροπρόθεσμη προοπτική 	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμόρφωση με τη νομοθεσία • Φιλανθρωπία • Εμπορικές χορηγίες • Δημόσιες Σχέσεις

1.2 ΠΩΣ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΝ Ε.Κ.Ε.:

Η κατανόηση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις επιχειρήσεις γίνεται με διαφορετικό τρόπο. Θα επιχειρήσουμε με μια κλιμάκωση να την αντικατοπτρίσουμε:

- 1ο. Επίπεδο:** Για τις επιχειρήσεις που βρίσκονται στο *πρώτο επίπεδο*, η ΕΚΕ είναι η διατήρηση και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Σέβονται την νομοθεσία όμως αυτό από μόνο του δεν σημαίνει ότι είναι κοινωνικά υπεύθυνες.
- 2ο. Επίπεδο:** Οι επιχειρήσεις συνδέουν την ΕΚΕ με την αγαθοεργία. Προωθούν τις δωρεές τους μέσω των Ιδρυμάτων που ιδρύουν.
- 3ο. Επίπεδο:** Είναι το επίπεδο των «αρνητικών κριτηρίων». Δεν προξενούν ζημιές από τη δράση και λειτουργία τους. Δεν μολύνουν το περιβάλλον, δεν παράγουν επιβλαβή προϊόντα.
- 4ο. Επίπεδο:** Στο επίπεδο αυτό κατατάσσονται οι εταιρείες με «θετικές δράσεις» για την κοινωνία και το περιβάλλον. Συνήθως διατηρούν σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης, απασχολούν προσωπικό ΑΜΕΑ, παρέχουν τροφή σε μειονεκτικές ομάδες.
- 5ο. Επίπεδο:** Οι επιχειρήσεις στο επίπεδο αυτό θεωρούν ότι έχουν ευθύνη πέραν του χώρου που δραστηριοποιούνται, έχουν «παγκόσμια επιρροή». Διενεργούν επίσης ελέγχους στην παραγωγική τους αλυσίδα.
- 6ο. Επίπεδο:** Ανήκουν οι επιχειρήσεις που έχουν συνεργασία με άλλους κοινωνικούς φορείς παγκοσμίως με στόχο σε όλα τα στάδια παραγωγής προϊόντων ή υπηρεσιών τους να τηρούνται οι αρχές της ΕΚΕ. Θεωρούν ότι αποστολή και η ευθύνη τους επεκτείνεται σε κάθε τομέα παραγωγής.

1.3 ΕΦΑΡΜΟΓΗ Ε.Κ.Ε. ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Η εφαρμογή της ΕΚΕ στις επιχειρήσεις γίνεται με διαφορετικούς τρόπους και σχετίζεται με τον τρόπο αντίληψης της από τις επιχειρήσεις. Από τις υφιστάμενες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σε διεθνές επίπεδο, η εφαρμογή της ΕΚΕ μπορεί να αφορά στα παρακάτω επίπεδα:

- 1ο. Επίπεδο:** Στο επίπεδο αυτό εντάσσονται οι επιχειρήσεις που απλά μέσα από κώδικες ηθικής και καλής συμπεριφοράς εκθέτουν κοινωνικές και περιβαλλοντολογικές προθέσεις και παραινέσεις.

- 2ο. Επίπεδο:** Οι εταιρείες από μόνες τους, χωρίς τη συνεργασία άλλων φορέων και επιχειρήσεων, θέτουν στόχους, αναλαμβάνουν δράσεις, προβαίνουν σε ελέγχους, υιοθετούν προγράμματα και δράσεις που πληρούν τις απαιτήσεις της ΕΚΕ, όπως Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.
- 3ο. Επίπεδο:** Εδώ οι επιχειρήσεις εφαρμόζουν είτε κάποιο πρότυπο είτε κάποιο εσωτερικό σύστημα αξιολόγησης των δράσεων ΕΚΕ. Για παράδειγμα το ISO 14001 για το περιβάλλον, το SA 8000 για το ανθρώπινο δυναμικό, τα οποία μπορούν να διαπιστευτούν και να αξιολογηθούν από ειδικούς οργανισμούς διαπίστευσης.
- 4ο. Επίπεδο:** Σε αυτό το επίπεδο υφίστανται στις επιχειρήσεις τμήμα που λειτουργεί κάποιο σύστημα διαχείρισης. Συνήθως καλύπτουν περιβαλλοντολογικά θέματα και οι αποφάσεις, οι λειτουργίες και οι διεργασίες της επιχείρησης έχουν ως γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος.
- 5ο. Επίπεδο:** Στο τελευταίο αυτό επίπεδο ανήκουν επιχειρήσεις που αναπτύσσουν επικοινωνία και διάλογο με τους συνεργάτες τους σχετικά με τους στόχους της ΕΚΕ, πέρα από την εσωτερική εφαρμογή των συστημάτων διαχείρισης.

1.4 ΠΡΟΤΥΠΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

Η διαδικασία του Κοινωνικού Απολογισμού, μέσω του Κοινωνικού Ελέγχου και μέσω της Κοινωνικής Λογιστικής, αξιολογεί και αναλύει τις πολιτικές Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (Ε.Κ.Ε.) των επιχειρήσεων με εργαλεία και διαδικασίες αξιολόγησης μέσω προτύπων και θεσμικών πλαισίων για την κατάρτιση των κοινωνικών εκθέσεων και απολογισμών.

Αφορά την ανάπτυξη, υλοποίηση και αξιολόγηση εταιρικού συστήματος ΕΚΕ. Κάποιες επιχειρήσεις επιλέγουν να σχεδιάσουν και να διαμορφώσουν ένα σύστημα ΕΚΕ με σκοπό την υιοθέτηση δράσεων και πρακτικών. Η ευελιξία των δράσεων είναι πλεονέκτημα της προσέγγισης αυτής (<http://www.csrhellas.org>).

1.4.1 ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ SA 8000

Το διεθνές πρότυπο SA 8000 εφαρμόζεται σε επιχειρήσεις και οργανισμούς ανεξαρτήτως μεγέθους, βασιζόμενο στα πρότυπα του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (International Labour Organization – ILO), στην Παγκόσμια Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Παιδιών (U . N . Human Rights Conventions) και σε συστήματα διαχείρισης (ISO 9000 και 14000) και προάγει τα ανθρώπινα δικαιώματα των εργαζομένων. Έχει ευρεία αποδοχή και είναι το πλέον βιώσιμο σύστημα ηθικής διαχείρισης του εργασιακού περιβάλλοντος θέτοντας πρότυπα για την παιδική εργασία, την υγιεινή και την ασφάλεια, την ελευθερία του «συνδικαλιζέσθαι», των συλλογικών συμβάσεων κ.ά. Έχει εξελιχθεί σε ένα παγκόσμιο πιστοποιήσιμο σύστημα διοίκησης και σημείο αναφοράς για τις συνθήκες εργασίας και τα δικαιώματα των εργαζομένων. Πολλά ακόμα πρότυπα και πρωτοβουλίες καλύπτουν τις αρχές του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας, αλλά υπό τη μορφή κωδίκων συμπεριφοράς, οδηγιών και προτάσεων (www.sa-intl.org)

Για την ανάπτυξη εταιρικού συστήματος ΕΚΕ μπορεί να χρησιμοποιηθούν κατευθύνσεις και εφαρμογές από αυτό το πρότυπο δημιουργώντας στην επιχείρηση ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και ένα επικοινωνιακό εργαλείο για τη βελτίωση της φήμης, της αξιοπιστίας και της πελατείας.

1.4.2 ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ AA 1000

Τα πρότυπα AA 1000 αποτελούν ένα σύνολο προτύπων και οδηγιών με στόχο τη διασφάλιση της βάσης για βιώσιμη ανάπτυξη, μέσω της ενίσχυσης της ποιότητας και αξιοπιστίας των δράσεων και αναφορών που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα (www.accountability21.net).

Σήμερα υπάρχουν τρία πρότυπα σε ισχύ και δύο υπό ανάπτυξη τα οποία θα αντικαταστήσουν το πρώτο:

- AA 1000:1999
- AA1000AS:2003

- AA1000SES:2005
- AA1000 Purpose and Principles
- AA1000 Framework for Integration

1.4.3 *ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ISO 26000*

Το ISO 26000 είναι ένα διεθνές πρότυπο με οδηγίες για την κοινωνική υπευθυνότητα (SR). Απευθύνεται σε κάθε επιχείρηση παρέχοντας οδηγίες σχετικά με το τι είναι κοινωνική υπευθυνότητα και πώς εφαρμόζεται σε έναν οργανισμό. Δεν αποτελεί σύστημα διαχείρισης και δεν πιστοποιείται αλλά βελτιστοποιεί την αξιοπιστία των απολογισμών.

Για πρώτη φορά σε διεθνές επίπεδο με το ISO 26000 συλλέχθηκαν αντιλήψεις για την κοινωνική υπευθυνότητα καθώς και την εφαρμογή της σε όλες τις οργανώσεις ανεξάρτητου μεγέθους και μέρους εγκατάστασής τους. Αναφέρει καλές πρακτικές και δεν αντικαθιστά άλλα υφιστάμενα πρότυπα, κώδικες δεοντολογίας, συνθήκες ή νομοθεσίες. Καλύπτει ολόκληρο το φάσμα αξιών, αρχών, ηθικής, του περιβάλλοντος, της βιωσιμότητας, κ.ά. (<http://www.iso.org/sr>, <http://www.iso.org/wgsr>, <http://www.mediaterre.org>)

1.4.4 *ΤΟ GLOBAL REPORTING INITIATIVE (GRI)*

Ο οργανισμός G.R.I. (www.qualitynet.gr) έχει εκδώσει κατευθυντήριες οδηγίες, δείκτες και διεθνή πρότυπα, για ένα τεκμηριωμένο και έγκυρο κοινωνικό απολογισμό, με την αξιολόγηση της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής δραστηριότητας των οργανισμών και επιχειρήσεων μέσω υποχρεωτικών ή προαιρετικών δεικτών.

Το συγκεκριμένο πρότυπο είναι το πιο διαδεδομένο παγκοσμίως και οι αρχές του ταξινομούνται:

1. Στις αρχές που προσδιορίζουν το περιεχόμενο του απολογισμού: Πραγμάτωση, Συμμετοχή των Ενδιαφερόμενων μερών, Περιεχόμενο της βιωσιμότητας και Πληρότητα.

2. Στις αρχές που διασφαλίζουν την ποιότητα του απολογισμού: Ισορροπία, Συγκρισιμότητα, Ακρίβεια, Επικαιρότητα, Σαφήνεια και Αξιοπιστία.

Σήμερα, περίπου 1000 επιχειρήσεις από 65 χώρες χρησιμοποιούν το πρότυπο του G.R.I. Στην Ελλάδα εθνικός συντονιστής του G.R.I. αποτελεί ο οργανισμός Quality Net Foundation.

1.4.5 ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΟΥ ΟΗΕ (UN GLOBAL COMPACT)

Το Οικουμενικό σύμφωνο του ΟΗΕ (UN Global Compact) καλεί τις επιχειρήσεις και οργανισμούς να ενστερνιστούν, σε όλες τις δραστηριότητές τους, δέκα θεμελιώδεις αρχές που στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος, της βιωσιμότητας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην καταπολέμηση της διαφθοράς (<http://www.csr-supplychain.gr/gr/un-global-compact-p41.html>). Οι αρχές του οικουμενικού συμφώνου, χωρίς να έχουν αναγκαστικό χαρακτήρα αφού η πίεση για σεβασμό αυτής της δέσμευσης προέρχεται από την κοινωνία, συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Μη συνέργεια για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Ελευθερία του «συνδικαλιζέσθαι» και αναγνώριση του δικαιώματος των συλλογικών διαπραγματεύσεων
- Προστασία ενάντια της καταναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας
- Απαγόρευση και κατάργηση της παιδικής εργασίας
- Προάσπιση της εξάλειψης των διακρίσεων σε προσλήψεις και απασχόληση
- Προληπτική προσέγγιση ως προς τις περιβαλλοντικές προκλήσεις
- Ανάπτυξη πρωτοβουλιών για προώθηση και ενίσχυση της περιβαλλοντικής υπευθυνότητας
- Ανάπτυξη και διάδοση φιλικών τεχνολογιών προς το περιβάλλον

- Καταπολέμηση κάθε μορφής διαφθοράς συμπεριλαμβανομένων του εκβιασμού και της δωροδοκίας

Ο κοινωνικός έλεγχος και ο κοινωνικός απολογισμός θα πρέπει να ελέγχουν, να διαπιστώνουν και να αξιολογούν την ανταπόκριση της λειτουργίας των κοινωνικών επιχειρήσεων στις αξίες και στόχους που έχουν θέσει για την κοινωνία, το περιβάλλον, τους εργαζομένους. Αποτελούν το βασικό εργαλείο ανάδειξης των κοινωνικών σκοπών και της προστιθέμενης αξίας των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Για το περιβάλλον, τον πολιτισμό, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την καταπολέμηση του αποκλεισμού είναι απαραίτητο όλες οι επιχειρήσεις να δραστηριοποιούνται, να ενεργούν και γενικότερα να εναρμονίζονται σύμφωνα με τις αρχές της Ε.Κ.Ε., κοινωνικού απολογισμού και κοινωνικού ελέγχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται ότι οι επιχειρήσεις που εμφανίζουν τα υψηλότερα αναμενόμενα κέρδη σε συνδυασμό με τον χαμηλότερο αναμενόμενο κίνδυνο από περιβαλλοντικούς και άλλους παράγοντες, θεωρούνται περισσότερο ελκυστικές από τις αγορές κεφαλαίου (Riahi-Belkaoui, 2004).

Η κοινωνική λογιστική μπορεί να οριστεί ως «ο κλάδος της λογιστικής που ασχολείται με την παροχή πληροφοριών, οι οποίες αναφέρονται στις δραστηριότητες των επιχειρήσεων που προκαλούν κοινωνικές επιπτώσεις με σκοπό να βοηθήσουν τους ενδιαφερόμενους για τις επιχειρήσεις να λάβουν ορθές αποφάσεις» (Καραγιώργος, 1996). Διαφέρει από τη χρηματοοικονομική λογιστική σε ότι αφορά το είδος των πληροφοριών που παρέχονται, αφού εκτός από χρηματοοικονομικές πληροφορίες περιλαμβάνει και ποιοτικές πληροφορίες.

Η έννοια της κοινωνικής λογιστικής περιλαμβάνει το γενικό πεδίο της μέτρησης της κοινωνικής επίδοσης ενός οργανισμού (Riahi-Belkaoui, 2004). Πιο συγκεκριμένα, η κοινωνική λογιστική ορίζεται ως η διαδικασία της επιλογής σε επίπεδο επιχείρησης των μεταβλητών κοινωνικής επίδοσης, τις διαδικασίες και τα πρότυπα μέτρησης, τη συστηματική ανάπτυξη πληροφοριών χρήσιμων για την αξιολόγηση της κοινωνικής επίδοσης της επιχείρησης και τη μετάδοση των πληροφοριών αυτών στα ενδιαφερόμενα μέρη, εντός και εκτός της επιχείρησης (Ramanathan, 1976). Η περιοχή της κοινωνικής λογιστικής περιλαμβάνει τέσσερις κατηγορίες δραστηριοτήτων (Riahi-Belkaoui, 2004):

- Τη λογιστική της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης: Ο σκοπός της λογιστικής της εταιρικής ευθύνης είναι η αποκάλυψη των μεμονωμένων στοιχείων της επιχείρησης που έχουν κάποια κοινωνική επίδραση. Τα μέτρα της λογιστικής της εταιρικής ευθύνης είναι κατά βάση μη χρηματοοικονομικά και ποιοτικά, με βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα. Άλλες περιοχές της λογιστικής που σχετίζονται με τη λογιστική της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης είναι οι απολογισμοί των εργαζομένων, η λογιστική των ανθρωπίνων πόρων, η βιομηχανική δημοκρατία κτλ.

• Τη λογιστική της συνολικής επίπτωσης: Η λογιστική της συνολικής επίπτωσης μετρά το συνολικό κόστος (δημόσιο και ιδιωτικό) της λειτουργίας ενός οργανισμού. Χρησιμοποιεί κυρίως χρηματοοικονομικά μέτρα, με μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Η λογιστική της συνολικής επίπτωσης συνδέεται με το στρατηγικό σχεδιασμό και την ανάλυση κόστους- οφέλους.

• Την κοινωνικο-οικονομική λογιστική. Η κοινωνικό-οικονομική λογιστική αφορά την αξιολόγηση έργων με δημόσια χρηματοδότηση, επομένως αναφέρεται κυρίως στον δημόσιο τομέα. Χρησιμοποιεί τόσο χρηματοοικονομικά όσο και μη χρηματοοικονομικά μέτρα βραχυπρόθεσμου και μεσοπρόθεσμου χαρακτήρα, ενώ συνδέεται με την ανάλυση κόστους-οφέλους και την κατάρτιση προϋπολογισμών.

• Τη λογιστική των κοινωνικών δεικτών. Η λογιστική των κοινωνικών δεικτών αποτελεί τη μακροχρόνια, μη χρηματοοικονομική ποσοτικοποίηση της κοινωνικής στατιστικής. Περιλαμβάνει μακροπρόθεσμα, μη χρηματοοικονομικά, αλλά ποσοτικά μέτρα και σχετίζεται με τους εθνικούς λογαριασμούς.

Οι πληροφορίες που παρέχει η κοινωνική λογιστική αφορούν όλους τους ενδιαφερόμενους (stakeholders), είτε βρίσκονται στο εσωτερικό είτε στο εξωτερικό των επιχειρήσεων. Εσωτερικοί ενδιαφερόμενοι χρήστες των πληροφοριών της κοινωνικής λογιστικής είναι η διοίκηση, οι εργαζόμενοι και τα στελέχη. Αντίστοιχα, εξωτερικοί χρήστες είναι οι επενδυτές, οι προμηθευτές, οι πιστωτές, η κοινωνία, οι ομάδες πίεσης κτλ (Καραγιώργος, 1996).

Οι πληροφορίες της κοινωνικής λογιστικής δημοσιεύονται στους ετήσιους απολογισμούς των επιχειρήσεων και αφορούν τόσο τους εσωτερικούς όσο και τους εξωτερικούς χρήστες. Τα βασικά πεδία που καλύπτει η κοινωνική λογιστική είναι τα εξής (Καραγιώργος, 1996):

- Η κοινωνική δράση της επιχείρησης
- Οι εργασιακές σχέσεις
- Η περιβαλλοντική δράση

Πιο συγκεκριμένα, η κοινωνική δράση αναφέρεται σε ολόκληρη ή μέρη της κοινωνίας συνήθως αφορά χορηγίες, προγράμματα σίτισης, δωρεές, εθελοντικές δράσεις κτλ. Οι εργασιακές σχέσεις αναφέρονται στις σχέσεις της επιχείρησης με τους

εργαζόμενους και περιλαμβάνουν: τις συνθήκες εργασίας, τα εκπαιδευτικά προγράμματα, την πρακτική απασχόληση, τις πρόσθετες αμοιβές κτλ. Οι περιβαλλοντικές δράσεις μπορεί να είναι γενικές ή ειδικές. Οι γενικές περιβαλλοντικές δράσεις οδηγούν στη μείωση της επιδείνωσης του περιβάλλοντος, στον εξωραϊσμό των εξωτερικών χώρων και στην έρευνα για την καταπολέμηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Αντίστοιχα, οι ειδικές περιβαλλοντικές δράσεις αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος από τις δραστηριότητες της ίδιας της επιχείρησης και περιλαμβάνουν εξειδικευμένες έρευνες, εγγυήσεις, ενημέρωση των καταναλωτών, κτλ.

Η κοινωνική λογιστική αποκτά ακόμη μεγαλύτερη βαρύτητα, αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι υπάρχει μια ειδική κατηγορία επενδυτών, οι «ηθικοί επενδυτές». Οι «ηθικοί επενδυτές» ενδιαφέρονται να συλλέξουν πληροφορίες και ακολούθως να επενδύσουν σε επιχειρήσεις με εταιρική κοινωνική ευαισθησία. Αυτοί οι επενδυτές επιλέγουν για τα χαρτοφυλάκιά τους τις «κοινωνικές ευαίσθητες» επιχειρήσεις (American Accounting Association, 1969). Υπάρχουν μάλιστα, και πολλοί διαχειριστές κεφαλαίων που επιδεικνύουν την ίδια ευαισθησία (Rockness, et al., 1988).

Τα ζητήματα που καθιστούν κοινωνικά ευαίσθητη μια επιχείρηση αφορούν: την προστασία του περιβάλλοντος, τη συμπεριφορά και το σεβασμό προς τους εργαζόμενους, τις σχέσεις της επιχείρησης με τις κοινωνικές ομάδες, την καινοτομία και την ποιότητα των προϊόντων κτλ (Riahi-Belkaoui, 2004).

2.2 ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΣ

Η Κοινωνική Εταιρική Ευθύνη και οι γνωστοποιήσεις που σχετίζονται με αυτή έχουν αποτελέσει κατά καιρούς αντικείμενο έρευνας, αφού δημιούργησαν προσδοκίες ότι μπορούν να λειτουργήσουν προς όφελος της κοινωνίας (Margolis et al. 2001). Υπάρχουν βέβαια και αντίθετες απόψεις σχετικά με τη χρησιμότητα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και τις γνωστοποιήσεις που προβλέπει (Friedman, 1970). Για παράδειγμα, ο Friedman θεωρεί ότι οι επιχειρήσεις πρέπει να κάνουν το καλύτερο για την κοινωνία, παράγοντας προϊόντα υψηλής ποιότητας, ώστε να ικανοποιούν τις

ανάγκες της κοινωνίας και να δημιουργούν πλούτο. Συνεπώς, οι επιχειρήσεις δεν χρειάζεται να ασχολούνται με την κοινωνική εταιρική ευθύνη.

Παρόλα αυτά, πολλοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι δεν έχει εντοπιστεί κάποια σημαντική σχέση μεταξύ της χρηματοοικονομικής εταιρικής επίδοσης και της κοινωνικής εταιρικής επίδοσης, ούτε δημιουργήθηκαν επαρκή κίνητρα για τις επιχειρήσεις να αναπτύξουν εταιρική κοινωνική υπευθυνότητα (Orij, 2007).

Υπάρχουν βέβαια πολλές μελέτες που καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει σχέση μεταξύ κοινωνικής και οικονομικής ευθύνης. Οι Margolis et al. (2001) πραγματοποίησαν μια ανασκόπηση στις υφιστάμενες μελέτες με θέμα την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, οι οποίες έλαβαν χώρα από το 1972 έως το 2000. Οι συγγραφείς διαπίστωσαν ότι έχουν δημοσιευτεί 95 μελέτες κατά το εξεταζόμενο διάστημα, οι οποίες εξέτασαν τη σχέση μεταξύ της κοινωνικά υπεύθυνης συμπεριφοράς των επιχειρήσεων και της χρηματοοικονομικής τους επίδοσης. Η εταιρική κοινωνική επίδοση αντιμετωπίζεται ως μια ανεξάρτητη μεταβλητή για να προβλέψει την οικονομική επίδοση, σε 80 από τις 95 μελέτες. Σε αυτές τις μελέτες, η πλειοψηφία των αποτελεσμάτων (53%), βρίσκει μια θετική σχέση μεταξύ εταιρικής κοινωνικής επίδοσης και οικονομικής επίδοσης. Η εταιρική κοινωνική επίδοση αντιμετωπίζεται ως εξαρτημένη μεταβλητή, που προβλέπεται από τις οικονομικές επιδόσεις, σε 15 από τα 95 μελέτες. Σε αυτές τις μελέτες, η πλειοψηφία των αποτελεσμάτων (68%) δείχνουν πως υπάρχει θετική σχέση μεταξύ εταιρικής οικονομικής επίδοσης και της κοινωνικής επίδοσης. Επομένως, συνολικά φαίνεται πως υπάρχει μια θετική συσχέτιση μεταξύ της κοινωνικής απόδοσης μιας επιχείρησης και της οικονομικής της επίδοσης, ενώ είναι ελάχιστα τα στοιχεία που δείχνουν πως υπάρχει αρνητική σχέση.

Ο Ullmann (1985) αντιθέτως, θεωρεί ότι τα ευρήματα των ερευνών για τις κοινωνικές γνωστοποιήσεις και τη σχέση τους με την οικονομική και κοινωνική επίδοση είναι ανεπαρκή και εμφανίζουν σημαντικές ασυμφωνίες, ειδικά σε ότι αφορά τις επιχειρήσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Αυτή η ασυμφωνία στα αποτελέσματα εκτιμά ότι μπορεί να οφείλεται στην έλλειψη θεωρητικού υπόβαθρου, στον ασαφή ορισμό των βασικών εννοιών και στις διαφορές που υπάρχουν στις διάφορες βάσεις δεδομένων. Επομένως, ο Ullmann προτείνει μια νέα κατηγοριοποίηση των ερευνών για την κοινωνική λογιστική, ως εξής:

- Τις έρευνες που εξετάζουν τη σχέση ανάμεσα στην κοινωνική επίδοση και τις κοινωνικές γνωστοποιήσεις
- Τις έρευνες που εξετάζουν τη σχέση ανάμεσα στην κοινωνική επίδοση και την οικονομική επίδοση, και
- Τις έρευνες που εξετάζουν τη σχέση ανάμεσα στις κοινωνικές γνωστοποιήσεις και την οικονομική επίδοση.

Σύμφωνα με άλλη κατηγοριοποίηση, οι έρευνες για την κοινωνική λογιστική χωρίζονται σε τρεις λογιστικής. Μια υποκατηγορία των ερευνών της χρησιμότητας των αποφάσεων κατηγορίες: α) τις έρευνες της χρησιμότητας των αποφάσεων, β) τις έρευνες της οικονομικής θεωρίας και γ) τις έρευνες της πολιτικής και κοινωνικής θεωρίας. Οι έρευνες της χρησιμότητας των αποφάσεων εστιάζουν στη χρησιμότητα των γνωστοποιήσεων της κοινωνικής, χρησιμοποιούν και τη θεωρία των αποτελεσματικών αγορών (Riahi-Belkaoui, 2004). Οι έρευνες της οικονομικής θεωρίας σχετίζονται με την θεωρία αντιπροσώπευσης (agency theory) και τη Θετική λογιστική θεωρία (positive accounting theory). Οι έρευνες της πολιτικής θεωρίας χρησιμοποιούν τη θεωρία της νομιμότητας και τη θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών (stakeholder theory). Σε αυτή την κατηγορία ερευνών οι επιχειρήσεις θεωρούνται μέρος της κοινωνίας (Patten, 1992).

Η μελέτη του Oriij (2007) αξιολογεί τη χρήση της λογιστικής θεωρίας για την ερμηνεία της συμπεριφοράς των εταιρικών κοινωνικών γνωστοποιήσεων. Συγκεκριμένα, ο συγγραφέας κάνει μια ανασκόπηση στις κυριότερες έρευνες για τις λογιστικές γνωστοποιήσεις και την εταιρική κοινωνική ευθύνη, τη Θετική λογιστική θεωρία (positive accounting theory) και τη θεωρία της νομιμότητας (legitimacy theory). Προτείνει, τέλος, το συνδυασμό των παραπάνω θεωριών ως ένα νέο πεδίο έρευνας.

2.3 Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΘΕΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ (POSITIVE ACCOUNTING THEORY)

Μια από τις θεωρίες στις οποίες στηρίζονται οι έρευνες για την κοινωνική λογιστική είναι η Θετική λογιστική Θεωρία. Η Θετική θεωρία αναπτύχθηκε από τους Jensen (1976), Watts και Zimmerman (1978), οι οποίοι θεωρούσαν τις έως τότε

λογιστικές θεωρίες μη επιστημονικές. Έτσι, πρότειναν τη δημιουργία μια περισσότερο «θετικής» προσέγγισης για να εξηγήσουν τις διάφορες λογιστικές πρακτικές. Ο στόχος ήταν να δημιουργηθεί μια περισσότερο κανονιστική μεθοδολογία (Christenson, 1983).

Οι έρευνες για την κοινωνική λογιστική που ακολουθούν τη θετική λογιστική θεωρία εξετάζουν μια σειρά από σαφώς ορισμένες μεταβλητές και τον τρόπο με τον οποίο επιδρούν στην εξαρτημένη μεταβλητή (στην εξεταζόμενη περίπτωση στην κοινωνική επίδοση των επιχειρήσεων).

Οι Watts και Zimmerman ασχολήθηκαν σε πολλές μελέτες τους με τη Θετική Λογιστική Θεωρία. Στη μελέτη του 1978 παρουσίασαν τη Θετική λογιστική θεωρία, ενώ στο άρθρο του 1990 πρότειναν τρόπους για τη βελτίωσή της, βάσει εμπειρικών μελετών. Κατά την παρουσίαση της θετικής λογιστικής θεωρίας, οι δύο ερευνητές εξηγούν ότι «διερευνά τους παράγοντες που επηρεάζουν τις στάσεις της διοίκησης απέναντι στη θέσπιση προτύπων». Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν τις ταμειακές ροές της επιχείρησης και περιλαμβάνουν: τη φορολογία, τη νομοθεσία, τα κόστη λογιστικής τήρησης βιβλίων και τα πολιτικά κόστη. Τα εμπειρικά αποτελέσματα που παρέχουν, επιβεβαιώνουν τη θετική λογιστική θεωρία.

Οι Riahi-Belkaoui και Karpik (1989) ανέπτυξαν και εξέτασαν ένα θετικό μοντέλο για τη λήψη αποφάσεων για τις κοινωνικές γνωστοποιήσεις και τον τρόπο που σχετίζονται με τη χρηματοοικονομική και την κοινωνική επίδοση. Οι ερευνητές θεωρούν ότι η απόφαση για αποκάλυψη κοινωνικών πληροφοριών στους ετήσιους απολογισμούς των επιχειρήσεων είναι εθελοντική. Οι υποθέσεις που κάνουν είναι ότι η απόφαση για την αποκάλυψη εξαρτάται από την κοινωνική επίδοση, τις πολιτικές συνθήκες, τις χρηματοοικονομικές μεταβλητές και την οικονομική επίδοση. Από τη μελέτη τους προκύπτει ότι η απόφαση των επιχειρήσεων να δημοσιεύσουν κοινωνικές πληροφορίες εξηγείται από το μοντέλο που ανέπτυξαν και ότι οι κύριες μεταβλητές που την επηρεάζουν είναι η κοινωνική επίδοση και οι πολιτικές συνθήκες.

Οι Trotman et al. (1981) εξέτασαν τις κοινωνικές γνωστοποιήσεις υπό το πρίσμα της θετικής λογιστικής θεωρίας. Το δείγμα που επέλεξαν αποτελείται από εταιρείες στην Αυστραλία. Οι δύο ερευνητές εξέτασαν τους λόγους για τους οποίους οι επιχειρήσεις επιλέγουν να παρέχουν πληροφορίες για την εταιρική τους ευθύνη. Επιπροσθέτως, εξέτασαν τα αποτελέσματα τεσσάρων μεταβλητών στις πρακτικές γνωστοποίησης πληροφοριών κοινωνικής ευθύνης. Οι τέσσερις μεταβλητές που

μελετήθηκαν είναι το μέγεθος της επιχείρησης, ο συστηματικός κίνδυνος, οι κοινωνικοί περιορισμοί και ο ορίζοντας της λήψης αποφάσεων από τη διοίκηση.

Οι Patten και Trompeter (2003) ανέπτυξαν ένα μοντέλο που στηρίζεται στη Θετική Λογιστική θεωρία και εξέτασαν τη σχέση ανάμεσα στις αποφάσεις της λογιστικής διοίκησης στις κοινωνικές γνωστοποιήσεις και τη διαχείριση των κερδών ως απάντηση στους κανονισμούς. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 40 εταιρείες Χημικών των Ηνωμένων Πολιτειών, το 1984. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι οι περιβαλλοντικές γνωστοποιήσεις μπορούν να αποτελέσουν ένα αποτελεσματικό εργαλείο για να μειώσουν οι επιχειρήσεις την έκθεσή τους σε κόστη λόγω μη συμμόρφωσης σε κανονισμούς.

Η θετική λογιστική θεωρία αν και έχει αρκετούς υποστηρικτές έχει δεχτεί και κριτικές. Για παράδειγμα, η μελέτη του Milne (2002) κάνει μια κριτική ανασκόπηση στη βιβλιογραφία της θετικής λογιστικής θεωρίας για τις κοινωνικές γνωστοποιήσεις, και τους λόγους για τους οποίους συχνά αποτυγχάνει. Ο συγγραφέας θεωρεί ότι πολλές επιχειρήσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής χρησιμοποιούν τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές γνωστοποιήσεις σαν ένα είδος διαφήμισης.

Τέλος, πρόσφατες έρευνες διερευνούν τις κοινωνικές γνωστοποιήσεις, όχι μόνο σε επιχειρήσεις, αλλά και σε φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι Tagesson, Klugman και Ekstrom (2013) επιχείρησαν να εξηγήσουν την έκταση και το περιεχόμενο των κοινωνικών γνωστοποιήσεων στους ετήσιους απολογισμούς των κοινοτήτων στη Σουηδία. Για τη μελέτη χρησιμοποίησαν τη θετική θεωρία, σε συνδυασμό με άλλες θεωρίες, και βρήκαν ότι η έκταση των κοινωνικών γνωστοποιήσεων σχετίζεται με το μέγεθος, τη φορολογική βάση, το συντελεστή φορολόγησης, τη χρηματοοικονομική επίδοση και την πολιτική πλειοψηφία. Η έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα πως υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στο περιεχόμενο και την έκταση των κοινωνικών γνωστοποιήσεων μεταξύ των δήμων και κοινοτήτων στη χώρα.

2.4 ΟΙ ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ (LEGITIMACY THEORY) ΚΑΙ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ (STAKEHOLDER THEORY)

Για τη μελέτη της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης χρησιμοποιείται επίσης στη διεθνή βιβλιογραφία η Θεωρία της Νομιμότητας (Legitimacy Theory), η οποία συχνά συνδέεται με τη θεωρία των ενδιαφερομένων μερών (Stakeholder Theory). Και οι δύο θεωρίες επιδιώκουν να εξηγήσουν τους λόγους για τους οποίους οι επιχειρήσεις προχωρούν στη δημοσίευση κοινωνικών πληροφοριών. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι και οι δύο θεωρίες αποτελούν συνάρτηση του πολιτικού και κοινωνικού πλαισίου στο οποίο λειτουργούν οι επιχειρήσεις.

Η θεωρία των ενδιαφερομένων μερών αναφέρεται σε εκείνες τις ομάδες ατόμων που επηρεάζουν την επιχείρηση και στις οποίες η επιχείρηση είναι υπόλογη. Αντίστοιχα, η θεωρία της νομιμότητας υποστηρίζει ότι οι επιχειρήσεις επιδιώκουν να λειτουργούν σύμφωνα με τους κανόνες της κοινωνίας στην οποία ανήκουν και να έχουν μια κοινωνικά αποδεκτή συμπεριφορά (O'Donovan, 2002, Dowling et al. 1975).

Η Θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών (stakeholder theory) προσπαθεί να εξηγήσει την κοινωνική συμπεριφορά των επιχειρήσεων. Η μελέτη του Roberts (1992) διερευνά εμπειρικά την ικανότητα της θεωρίας των ενδιαφερόμενων μερών να εξηγήσει τη συμπεριφορά με την οποία οι επιχειρήσεις εκφράζουν την εταιρική κοινωνική τους υπευθυνότητα. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι μέτρα όπως η δύναμη των ενδιαφερόμενων μερών, η στρατηγική θέση και η οικονομική επίδοση σχετίζονται με τα επίπεδα των γνωστοποιήσεων κοινωνικών πληροφοριών.

Από τη δεκαετία του 1980, η Θεωρία της Νομιμότητας χρησιμοποιήθηκε για να παρέχει εξηγήσεις για τις κοινωνικές και τις περιβαλλοντικές γνωστοποιήσεις, οι οποίες είναι συνήθως εθελοντικές (Laan, 2006). Η θεωρία της Νομιμότητας στηρίζεται σε ένα πλαίσιο πολιτικής οικονομίας.

Οι Gray, Kouhy και Lavers (1995) συνδέουν τη χρήση της λογιστικής θεωρίας της νομιμότητας με την πολιτική οικονομία, και συγκεκριμένα με τη μαρξιστική θεωρία. Η μελέτη τους επιχειρεί να επανεξετάσει τις θεωρητικές τάσεις που υπάρχουν

μεταξύ της κλασικής πολιτικής οικονομίας για τις κοινωνικές γνωστοποιήσεις και των μεσοαστικών απόψεων. Οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι η θεωρία της νομιμότητας και η θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών δεν χρειάζεται να είναι ανταγωνιστικές, αλλά μπορούν να χρησιμοποιούνται εναλλακτικά και να εμπλουτίζουν αμοιβαία τα ευρήματά τους. Για την έρευνα τους οι παραπάνω συγγραφείς χρησιμοποίησαν δεδομένα 13 ετών κοινωνικών γνωστοποιήσεων από κοινωνικούς απολογισμούς εταιριών του Ηνωμένου Βασιλείου. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι πρακτικές των κοινωνικών γνωστοποιήσεων δεν έχουν αλλάξει σημαντικά με την πάροδο του χρόνου.

Ο Friedman (1970), αντιθέτως, υποστήριξε ότι οι επιχειρήσεις δεν θα πρέπει να ενδιαφέρονται για την εταιρική κοινωνική ευθύνη, καθώς σύμφωνα με τη νέο-κλασική οικονομική θεωρία, οι μέτοχοι επιδιώκουν να μεγιστοποιήσουν τον πλούτο τους και δεν τους αφορά η κοινωνική υπευθυνότητα της επιχείρησης και επιπρόσθετα υποστήριξε ότι δεν ισχύει η θεωρία της νομιμότητας.

Σε σχέση με τη Θεωρία της Νομιμότητας ακολούθησαν μια σειρά από μελέτες που συσχέτισαν τη Θεωρία αυτή με μια σειρά άλλες μεταβλητές. Για παράδειγμα, ο Daegan (2002) εξετάζει τη θεωρία της νομιμότητας και το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει στη λήψη αποφάσεων από την πλευρά των διοικήσεων να δημοσιεύουν κοινωνικές και περιβαλλοντικές πληροφορίες και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η θεωρία της Νομιμότητας δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά, αν και μπορεί να παρέχει πολύ χρήσιμα συμπεράσματα.

Η μελέτη του Patten (1992) η οποία πραγματοποιήθηκε σε εταιρείες πετρελαίου, εξέτασε την ισχύ της θεωρίας της νομιμότητας και συγκεκριμένα αν οι κοινωνικές γνωστοποιήσεις μπορούν να θεωρηθούν ως απάντηση στις απαιτήσεις του κοινού των επιχειρήσεων. Τα ευρήματα της μελέτης αυτής υποστήριξαν τη χρησιμότητα της θεωρίας της νομιμότητας.

Η μελέτη του O' Donnovan (2002) εξέτασε τους λόγους για τους οποίους οι επιχειρήσεις αποκαλύπτουν στοιχεία στους ετήσιους απολογισμούς τους, και αν μπορεί η θεωρία της νομιμότητας να αποτελέσει πιθανή εξήγηση για την αύξηση των κοινωνικών γνωστοποιήσεων μετά τη δεκαετία του 1980. Η θεωρία της νομιμότητας βασίζεται στην ιδέα ότι για να συνεχίσουν οι επιχειρήσεις τη λειτουργία τους απρόσκοπτα, θα πρέπει να υιοθετήσουν μια συμπεριφορά που θεωρείται κοινωνικά αποδεκτή. Η εμπειρική διερεύνηση της θεωρίας έγινε με συνεντεύξεις σε στελέχη

δημόσιων επιχειρήσεων στην Αυστραλία. Τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής υποστηρίζουν τη θεωρία της νομιμότητας ως εξήγηση για την αύξηση των κοινωνικών γνωστοποιήσεων.

Η εμπειρική μελέτη του Cambell (2003) εξετάζει τις περιβαλλοντικές αποκαλύψεις που καταγράφηκαν στους ετήσιους απολογισμούς δέκα επιχειρήσεων του δείκτη FTSE 100 του Ηνωμένου Βασιλείου, σε πέντε διαφορετικούς κλάδους, κατά την περίοδο από το 1974 έως το 2000. Η έννοια της «περιβαλλοντικής ευαισθησίας» χρησιμοποιήθηκε για να εκτιμήσει το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον και τις διαφορές μεταξύ και εντός των κλάδων, ώστε να εντοπιστούν οι διαφορές στην ανταπόκριση των κλάδων να παρέχουν εθελοντικά κοινωνικές γνωστοποιήσεις και να επιτύχουν τη Νομιμότητα. Τα αποτελέσματα της μελέτης υποστηρίζουν την ισχύ της θεωρίας της Νομιμότητας.

Οι Brown και Deegan (1998) διεξήγαγαν μια έρευνα σε εννέα βιομηχανίες, κατά την περίοδο 1981-1994, στην Αυστραλία, για να εντοπίσουν τη σχέση που υπάρχει μεταξύ των έντυπων δημοσιεύσεων για τα περιβαλλοντικά αποτελέσματα ορισμένων κλάδων και βιομηχανιών και του επιπέδου των περιβαλλοντικών γνωστοποιήσεων που περιλαμβάνονται στους ετήσιους απολογισμούς των επιχειρήσεων του δείγματος. Η μελέτη αναπτύσσει δύο υποθέσεις για να εξετάσει τη θεωρία της διαμόρφωσης της ατζέντας για τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και τη θεωρία της Νομιμότητας. Οι συγγραφείς υποθέτουν ότι τα μέσα μαζικής επικοινωνίας μπορούν να αποδειχθούν αποτελεσματικά στην αφύπνιση της κοινωνίας για την περιβαλλοντική επίδοση ορισμένων επιχειρήσεων (σύμφωνα με τη θεωρία της διαμόρφωσης της ατζέντας από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας). Όπου υπάρχει αυτή η πίεση, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να αυξήσουν τις περιβαλλοντικές τους γνωστοποιήσεις στους ετήσιους εταιρικούς τους απολογισμούς (σύμφωνα με τη θεωρία της Νομιμότητας). Τα αποτελέσματα της έρευνας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι για την πλειοψηφία των εξεταζόμενων επιχειρήσεων, τα υψηλότερα επίπεδα προβολής από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας (που καθορίζονται από τον αριθμό των δημοσιεύσεων που τις αφορούν σε εφημερίδες και περιοδικά) σχετίζονται με σημαντικά υψηλότερες περιβαλλοντικές γνωστοποιήσεις στους ετήσιους απολογισμούς.

Η μελέτη των Wilmshurst και Frost (2000) αναλύει τη σύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στους παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις για τις κοινωνικές

γνωστοποιήσεις και τις πραγματικές πρακτικές δημοσίευσης στοιχείων. Η έρευνα έγινε ταχυδρομικά σε οικονομικούς διευθυντές εταιριών στην Αυστραλία. Τα στελέχη αυτά κλήθηκαν να αξιολογήσουν τη σημασία των συγκεκριμένων παραγόντων που επηρεάζουν τις αποφάσεις της διοίκησης να δημοσιοποιήσει περισσότερες κοινωνικές πληροφορίες για την επιχείρηση. Επιπλέον, αξιολογήθηκαν οι περιβαλλοντικές πληροφορίες που εμπεριέχονται στους ετήσιους απολογισμούς των εταιριών κι έγινε ανάλυση των πιθανών σχέσεων που υπάρχουν ανάμεσα στις πραγματικά ακολουθούμενες πρακτικές και τις απόψεις των στελεχών για τη σημαντικότητα των περιβαλλοντικών γνωστοποιήσεων. Τα αποτελέσματα της μελέτης παρέχουν περιορισμένη υποστήριξη στη θεωρία της Νομιμότητας ως παράγοντα που εξηγεί τους παράγοντες που επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων και τις πραγματικές περιβαλλοντικές γνωστοποιήσεις.

Οι Aziz, Carroll and Creedy (2013) εξετάζουν τα οφέλη από τις μεταβιβάσεις στα άτομα στην Νέα Ζηλανδία χρησιμοποιώντας προσομοιώσεις. Τα ποσοστά και οι ροές μετάβασης υπολογίζονται χωριστά για τις περιόδους πριν από την οικονομική κρίση και τις περιόδους μετά από την κρίση. Προτείνουν την κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν τον αριθμό των ατόμων που λαμβάνουν διάφορα οφέλη και την κίνησή τους από μία κατηγορία παροχής σε άλλη μέσα από τη δημογραφική λογιστική προσέγγιση. Η προσέγγιση αυτή μπορεί να παρέχει ένα χρήσιμο εργαλείο για την ανάλυση εναλλακτικών πολιτικών και εξωγενείς αλλαγές στην οικονομία που αναμένεται να οδηγήσει σε αλλαγές στον τρόπο διεξαγωγής των μεταβάσεων εντός και μεταξύ των διαφορετικών κατηγοριών οφελών.

Τέλος, η πρόσφατη μελέτη του Vuontisjarvi (2013) εξετάζει τις κοινωνικές γνωστοποιήσεις των επιχειρήσεων και πιο συγκεκριμένα τις πρακτικές που ακολουθούνται για την γνωστοποίηση αποφάσεων που εγείρουν ερωτήματα, όπως για παράδειγμα, οι μειώσεις προσωπικού. Από τη μελέτη προκύπτει ότι οι απολογισμοί των εταιριών που προχωρούν σε τέτοιες κινήσεις καταρτίζονται με τη χρήση τεχνικών επιχειρηματολογίας που προσπαθούν να δικαιολογήσουν αυτές τις αποφάσεις. Οι τεχνικές αυτές επιδιώκουν να εκλογικεύουν την απόφαση μείωσης του προσωπικού, να καταδείξουν την αναγκαιότητά του και να αποστασιοποιήσουν συναισθηματικά τους χρήστες από αυτό.

2.5 ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Υπάρχουν πολλές κατηγοριοποιήσεις για τις λογιστικές θεωρίες που εφαρμόζονται στις κοινωνικές γνωστοποιήσεις των επιχειρήσεων.

Ο Riahi-Belkaoui (2004) παραθέτει μια κατηγοριοποίησή τους:

- *Οι ανθρωπολογικές θεωρίες ή επαγωγικές θεωρίες.* Παράδειγμα αποτελεί η μελέτη των Watts και Zimmerman (1990) για τη Θετική Λογιστική Θεωρία. Σε αυτή την κατηγορία, οι λογιστικές πρακτικές είναι αποτέλεσμα των επιλογών της διοίκησης και της πρακτικής χρησιμότητας.
- *Οι παραγωγικές θεωρίες ή θεωρίες του πραγματικού εισοδήματος.* Παράδειγμα αποτελεί η μελέτη των Edwards et al. (1961). Σε αυτή την κατηγορία, χρησιμοποιούνται λογικοί συλλογισμοί.
- *Οι θεωρίες μοντέλων αποφάσεων (θεωρίες χρησιμότητας αποφάσεων).* Οι Beaver et al. (1968) χρησιμοποίησαν την προβλεψιμότητα ως κριτήριο βελτίωσης της λήψης αποφάσεων που βασίζονται στις λογιστικές πληροφορίες. Οι συγγραφείς, προκειμένου να αξιολογήσουν τα διαφορετικά λογιστικά μέτρα, θεώρησαν ότι η προβλεψιμότητα μπορεί να αποτελέσει κριτήριο για την επιλογή των πιο κατάλληλων λογιστικών μέτρων.
- *Οι θεωρίες της συμπεριφοράς της συνολικής αγοράς (θεωρίες χρησιμότητας αποφάσεων).* Σε αυτή την κατηγορία, οι Gonedes et al. (1974), χρησιμοποιούν ως βασικό θεωρητικό υπόβαθρο, τη θεωρία των αποτελεσματικών αγορών και τη λήψη αποφάσεων από μεμονωμένα άτομα, για να προβλέψουν τη συνολική συμπεριφορά της αγοράς.
- *Οι θεωρίες του μεμονωμένου χρήστη (θεωρίες χρησιμότητας αποφάσεων).* Αυτές οι θεωρίες σχετίζονται με τη συμπεριφορική οικονομική, η οποία εξετάζει τον

τρόπο συμπεριφοράς ενός μεμονωμένου ατόμου απέναντι στις λογιστικές γνωστοποιήσεις.

- *Οι οικονομικές θεωρίες πληροφόρησης.* Αυτές οι θεωρίες εστιάζουν στην ορθολογική συμπεριφορά των ατόμων και οι λογιστικές γνωστοποιήσεις αντιμετωπίζονται σαν αγαθό, με βάση τους νόμους της προσφοράς και ζήτησης (Akerlof, 1970).

Ο Scott (2009) παραθέτει μια άλλη κατηγοριοποίηση των λογιστικών θεωριών:

- Η προσέγγιση της χρησιμότητας των αποφάσεων
- Η πληροφοριακή προοπτική στη χρησιμότητα των αποφάσεων
- Η άποψη των μετρήσεων στη χρησιμότητα των αποφάσεων
- Οι οικονομικές συνέπειες
- Η ανάλυση των συγκρούσεων
- Οι τρεις κύριες κατηγορίες ερευνών για τις κοινωνικές γνωστοποιήσεις είναι (Gray et al. 1995): *Οι μελέτες για τη χρησιμότητα των αποφάσεων.* Παράδειγμα αποτελεί η μελέτη των Aupperle et al. (1985) που αναφέρεται στην κοινωνική λογιστική, υποστηρίζει ότι η κοινωνική υπευθυνότητα των επιχειρήσεων είναι χρήσιμη στη λήψη αποφάσεων. Παρόλα αυτά, δεν φαίνεται να υπάρχει κάποια σχέση ανάμεσα στην κοινωνική υπευθυνότητα και την κερδοφορία των επιχειρήσεων.
- *Οι μελέτες της οικονομικής θεωρίας.* Όσον αφορά τις μελέτες της οικονομικής θεωρίας, οι Riahi –Belkaoui et al. (1989) εξετάζουν την ύπαρξη των ελευθέρων αγορών και την ασυμμετρία πληροφόρησης στην κοινωνική επίδοση των επιχειρήσεων.
- *Οι μελέτες της πολιτικής και κοινωνικής θεωρίας.* Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται οι μελέτες της θεωρίας της Νομιμότητας και της Θεωρίας των ενδιαφερομένων μερών. Η μελέτη του Patten (1992) αποτελεί παράδειγμα μελέτης της πολιτικής και κοινωνικής θεωρίας. Στην εν λόγω μελέτη εξετάζεται η επίδραση της πετρελαιοκηλίδας Exxon Valdez στον ετήσιο απολογισμό των

επιχειρήσεων πετρελαίου εκτός από την Exxon. Από την έρευνα προκύπτει ότι υπάρχει αύξηση στις περιβαλλοντικές γνωστοποιήσεις.

Επιπρόσθετα, η μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τον Patten (1991) σε 128 επιχειρήσεις το 1985, εξέτασε αν οι κοινωνικές γνωστοποιήσεις που περιλαμβάνουν οι επιχειρήσεις στους ετήσιους απολογισμούς τους σχετίζονται είτε με τις πιέσεις που δέχονται από κοινωνικές ομάδες είτε με την κερδοφορία τους. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το μέγεθος της επιχείρησης και ο κλάδος στον οποίο ανήκει αποτελούν σημαντικές μεταβλητές, ενώ η κερδοφορία όχι.

Τέλος, σύμφωνα με τον Lehman (1999), η κοινωνική λογιστική ερευνάται με βάση τρεις σκοπούς:

- Να αποδειχθεί ότι η κοινωνική και περιβαλλοντική λογιστική εστιάζει στην επιχείρηση και θεωρεί ότι μπορεί να την επηρεάσει.
- Να εξεταστούν οι φιλελεύθερες δομές στις οποίες βασίζεται η κοινωνική λογιστική και να γίνει δημόσιος διάλογος
- Να καθοριστεί αν οι μοντέρνες κοινωνίες μπορούν να γίνουν πιο δημοκρατικές μέσα από το διάλογο με τις επιχειρήσεις για την επίδρασή τους στο φυσικό περιβάλλον.

Με βάση τις παραπάνω τάσεις, έχουν δημιουργηθεί πολλά μοντέλα κοινωνικής και περιβαλλοντικής λογιστικής. Οι έρευνες για τις φιλελεύθερες δομές υποστηρίζουν ότι οι επιχειρήσεις μπορούν να αλλάξουν και να είναι υπόλογες για τις πράξεις τους. Ο Gray (1989) και Gray et al.(1995) θεωρούν ότι η κοινωνική λογιστική μπορεί να αποτελέσει το μέσο για να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις και τα συμφέροντα όλων των ενδιαφερόμενων ομάδων σε μια κοινωνία.

Ο Lehman (1999) υποστηρίζει ότι η κοινωνική λογιστική δεν αλλάζει το status quo μεταξύ επιχειρήσεων και πολιτών, απλώς αυξάνει την ενημέρωση των πολιτών για τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων στο φυσικό περιβάλλον. Στην πραγματικότητα, οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση.

Όσον αφορά την ανάπτυξη των δημοκρατικών διεργασιών, ο Lehman (1999) υποστηρίζει ότι σε μια κοινωνία πολιτών μπορεί να υπάρξει μεγαλύτερη συμμετοχή και

μια θετική αντίληψη της ελευθερίας, στην οποία οι επιχειρήσεις θα είναι υπόλογες στους πολίτες και θα λειτουργούν με βάση το δημόσιο/κοινό συμφέρον. Η παγκοσμιοποίηση έχει δημιουργήσει τεράστιες επιχειρήσεις, με πολύ μεγάλη δύναμη, οι οποίες μπορούν να θεωρηθούν εν μέρει υπεύθυνες για το δημοκρατικό έλλειμμα που υπάρχει, αφού οι πολίτες απομακρύνονται από τις πολιτικές ηγεσίες καθώς δεν αισθάνονται ότι μπορούν να επηρεάσουν τη λήψη αποφάσεων (Harte et al. 1994).

Αυτή η κατάσταση καθιστά ακόμη πιο αναγκαία τη χρήση της κοινωνικής λογιστικής, αφού ο σκοπός της είναι να καταστήσει τις επιχειρήσεις υπόλογες στους πολίτες, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο μια ανοικτή κοινωνία που θα διέπεται από διαφάνεια (Gray,1992). Η κοινωνική λογιστική μπορεί ακόμη να νομιμοποιήσει κάποιες πράξεις των επιχειρήσεων στην κοινωνία, με την επαρκή και έγκαιρη ενημέρωση των πολιτών.

2.6 ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΧΩΡΕΣ

Πολλές έρευνες εστιάζουν στην εφαρμογή των αρχών και των πρακτικών της κοινωνικής λογιστικής σε συγκεκριμένες χώρες. Παρακάτω παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα τέτοιων ερευνών.

Η έρευνα των Hackston et al. (1996) εξετάζει τις πρακτικές κοινωνικών και περιβαλλοντικών γνωστοποιήσεων στη Νέα Ζηλανδία. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιούν είναι παρόμοια με του Patten (1991), με μερικές βελτιώσεις. Η έρευνα εξετάζει την ποσότητα των παρεχόμενων πληροφοριών ως μια συνεχή μεταβλητή, χρησιμοποιώντας τον αριθμό των σελίδων και τον αριθμό των προτάσεων στους κοινωνικούς απολογισμούς, και οι δύο μεταβλητές εμφανίζουν σημαντική σχέση. Τα αποτελέσματα είναι σύμφωνα με τα αντίστοιχα του Patten και άλλων ερευνητών που υποστηρίζουν ότι το μέγεθος των επιχειρήσεων και ο κλάδος στον οποίο ανήκουν επηρεάζουν σημαντικά τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές γνωστοποιήσεις, ενώ η κερδοφορία όχι. Επιπλέον, οι επιχειρήσεις στη Νέα Ζηλανδία που είναι εισηγμένες σε δύο χρηματιστήρια, προχωρούν σε εκτενέστερες και περισσότερες κοινωνικές γνωστοποιήσεις.

Η μελέτη των Buhr et al. (2001) εξέτασε το ρόλο των πολιτιστικών αι θεσμικών παραγόντων στην υποχρεωτική και εθελοντική αποκάλυψη περιβαλλοντικών πληροφοριών. Πιο συγκεκριμένα, οι δύο ερευνητές προχώρησαν στη σύγκριση μεταξύ επιχειρήσεων του Καναδά και των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, κατά το χρονικό διάστημα 1988-1994, αναφορικά με τις περιβαλλοντικές γνωστοποιήσεις. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε με ανάλυση του περιεχομένου των ετήσιων απολογισμών. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι канаδικές επιχειρήσεις αύξησαν πιο δραματικά τις περιβαλλοντικές τους αποκαλύψεις σε σχέση με τις Αμερικανικές, αν και οι τελευταίες είχαν αρχικά περισσότερες γνωστοποιήσεις. Επιπλέον, στον Καναδά αυξήθηκαν περισσότερο οι εθελοντικές γνωστοποιήσεις. Από την άλλη πλευρά, οι επιχειρήσεις των ΗΠΑ αύξησαν περισσότερο τις υποχρεωτικές γνωστοποιήσεις στους ετησίους απολογισμούς τους.

Οι Gao et al.(2005) εξέτασαν τη μορφή και τους παράγοντες που επηρεάζουν τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς απολογισμούς των επιχειρήσεων στο Χονγκ Κονγκ. Το δείγμα της έρευνας αποτελούνταν από 154 ετήσιους εταιρικούς απολογισμούς εισηγμένων επιχειρήσεων, από το 1993 έως το 1997. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο κλάδος στον οποίο ανήκει κάθε εταιρεία επηρεάζει την ποσότητα και το μέγεθος των πληροφοριών κοινωνικού χαρακτήρα που δημοσιεύει η επιχείρηση. Θετική επίδραση στην έκταση των απολογισμών έχει επίσης και το μέγεθος των επιχειρήσεων.

Οι Kuasirikun et al. (2004) πραγματοποίησαν μια έρευνα για τους κοινωνικούς απολογισμούς στην Ταϊλάνδη, για την οποία υπάρχουν πολύ λίγα στοιχεία για τις λογιστικές πρακτικές που ακολουθούνται. Για τις ανάγκες της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν ετήσιοι απολογισμοί από εταιρείες στην Ταϊλάνδη κατά την περίοδο 1993 έως 1999. Για την επιλογή της Ταϊλάνδης ως περιοχή έρευνας κρίθηκε σημαντικό από τους ερευνητές το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερευνών αφορούσαν μέχρι τότε δυτικές και αγγλόφωνες επιχειρήσεις και επιπλέον, η Ταϊλάνδη για μεγάλο χρονικό διάστημα εθεωρείτο μια από τις πιο επιτυχημένες χώρες στην Ασία αφού προσέλκυε πολλές επιχειρήσεις και τουριστικές υποδομές, γεγονός που επηρέασε την τοπική κοινωνία και το περιβάλλον. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι πρακτικές γνωστοποίησης κοινωνικών πληροφοριών για τις επιχειρήσεις στην

Ταϊλάνδη συχνά αποτυγχάνουν να αποτελέσουν μέσο επικοινωνίας με τα ενδιαφερόμενα μέλη.

Στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε μία ενδιαφέρουσα έρευνα για την εφαρμογή της κοινωνικής λογιστικής από τη Βλάχου (2009) για το Πανεπιστήμιο Πατρών. Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνηθεί ο βαθμός της επίδοσης των Ελληνικών εταιριών του δείγματος, καθώς και οι παράγοντες που προσδιορίζουν την κοινωνική επίδοση και το επίπεδο των πληροφοριών που δημοσιεύονται στους κοινωνικούς απολογισμούς. Το δείγμα της έρευνας αποτελούσαν 50 ελληνικές εταιρείες από τους κλάδους πετρελαίου, κατασκευών, τσιμέντου, μεταλλουργίας, υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, τηλεπικοινωνιών, λιανικού εμπορίου και τραπεζών, κατά τη χρονική περίοδο 2007-2008. Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι οι μεταβλητές που επιλέχθηκαν έχουν μεγάλη ερμηνευτική ισχύ στην κοινωνική επίδοση της επιχείρησης. Οι μεταβλητές αυτές είναι ο λόγος δανειακών προς ίδια κεφάλαια (θετική συσχέτιση), η ευρέως διακρατούμενη ιδιοκτησία και ξένη ιδιοκτησία (θετική συσχέτιση), ο δείκτης ROA και ο δείκτης μόχλευσης (θετική συσχέτιση), η μεταβλητή έκθεση στα MME και ο έλεγχος των κοινωνικών απολογισμών (θετική συσχέτιση), και η ηλικία των περιουσιακών στοιχείων (αρνητική συσχέτιση).

2.7 ΆΛΛΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

Τέλος, παρατίθενται και μια ομάδα άλλων ερευνών που δεν υπάγονται στις ανωτέρω κατηγοριοποιήσεις και εξετάζουν ζητήματα, όπως η αξιοπιστία των παρεχόμενων πληροφοριών και τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων που τηρούν κοινωνική λογιστική.

Οι Milne et al. (1999) πραγματοποίησαν μια έρευνα για να διαπιστώσουν την αξιοπιστία των στοιχείων των κοινωνικών και περιβαλλοντικών απολογισμών, χρησιμοποιώντας ένα δείγμα 49 απολογισμών. Από τη μελέτη προέκυψε ότι η αξιοπιστία είναι δύσκολο να εκτιμηθεί και επιπλέον είναι δύσκολο να υπάρξουν επίσημα μέτρα για την αξιολόγησή της

Η μελέτη των Gray et al. (2001) προσπάθησε να εξηγήσει τις γνωστοποιήσεις για τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πληροφορίες στους ετήσιους απολογισμούς μεγάλων επιχειρήσεων σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων. Χρησιμοποιήθηκαν κατά κύριο λόγο δεδομένα από επιχειρήσεις στην Αυστραλία και τη Βόρεια Αμερική. Η μελέτη εξέτασε δύο βασικές μεταβλητές για τις οποίες οι προηγούμενες έρευνες που έλαβαν χώρα δεν κατέληγαν σε σαφή συμπεράσματα: τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων, τα οποία επηρεάζουν τον τύπο των πληροφοριών που γνωστοποιούνται και η σταθερότητα αυτών των εξαρτήσεων με την πάροδο του χρόνου. Τα αποτελέσματα της μελέτης επιβεβαιώνουν τις δύο αυτές υποθέσεις.

Οι Cowen et al. (1987) εξέτασαν τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων και τις γνωστοποιήσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης τις οποίες πραγματοποιούν. Το δείγμα αποτελείται από επιχειρήσεις των Ηνωμένων Πολιτειών και η μελέτη τους έγινε μέσω των ετήσιων εταιρικών απολογισμών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το μέγεθος των επιχειρήσεων και ο κλάδος στον οποίο ανήκουν σχετίζονται με ορισμένους τύπους γνωστοποιήσεων.

2.8 ΣΥΝΟΨΗ

Κατά την παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση εξετάστηκαν οι κυριότερες πτυχές της κοινωνικής λογιστικής.

Η κοινωνική λογιστική μπορεί να οριστεί ως «ο κλάδος της λογιστικής που ασχολείται με την παροχή πληροφοριών, οι οποίες αναφέρονται στις δραστηριότητες των επιχειρήσεων που προκαλούν κοινωνικές επιπτώσεις με σκοπό να βοηθήσουν τους ενδιαφερόμενους για τις επιχειρήσεις να λάβουν ορθές αποφάσεις». Τα αποτελέσματα της κοινωνικής λογιστικής αποτελούν την κοινωνική επίδοση της επιχείρησης. Επομένως, δεν γίνεται πλέον λόγος μόνο για χρηματοοικονομική επίδοση της επιχείρησης, αλλά και για κοινωνική επίδοση.

Η κοινωνική επίδοση των επιχειρήσεων έχει περάσει στην επιχειρηματική καθημερινότητα, αφού υπάρχουν δείκτες κοινωνικής επίδοσης, περιοδικά που επιβραβεύουν τις πιο υπεύθυνες επιχειρήσεις, χρηματιστηριακοί δείκτες για κοινωνικά υπεύθυνες επιχειρήσεις και αμοιβαία κεφάλαια που επενδύουν σε κοινωνικά υπεύθυνες επιχειρήσεις.

Όμως, η κοινωνική λογιστική, όπως και η κοινωνική επίδοση, συνδέονται με μια σειρά από σημαντικά ζητήματα, τα οποία συνοψίζονται ως εξής:

- Είναι δύσκολο να αποσαφηνιστεί αν θα πρέπει μετράται για την αξιολόγηση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης μια επιχείρησης.
- Ένα πρόβλημα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης είναι ο προσδιορισμός του περιεχόμενου της.
- Αντικείμενο έρευνας αποτελεί και η διερεύνηση των κινήτρων που ωθούν τις επιχειρήσεις να δημοσιεύουν επιπλέον στοιχεία από αυτά που είναι υποχρεωμένες.
- Η εκτίμηση του πόσο κοινωνικά υπεύθυνη είναι μια εταιρεία δημιουργεί εμπόδια στην προσπάθεια να συνδεθούν οι κοινωνικές και οι οικονομικές της επιδόσεις, με αποτέλεσμα να μην είναι σαφές ποια είναι η πραγματική εταιρική επίδοση.

Η Κοινωνική Εταιρική Ευθύνη και οι γνωστοποιήσεις που σχετίζονται με αυτή έχουν αποτελέσει κατά καιρούς αντικείμενο έρευνας, αφού δημιούργησαν προσδοκίες ότι μπορούν να λειτουργήσουν προς όφελος της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Υπάρχουν βέβαια και αντίθετες απόψεις σχετικά με τη χρησιμότητα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και τις γνωστοποιήσεις που αυτή προβλέπει.

Το θεωρητικό υπόβαθρο για τις γνωστοποιήσεις της κοινωνικής λογιστικής περιλαμβάνει μια σειρά από περίπλοκες κατηγοριοποιήσεις και θεωρίες. Οι κυριότερες λογιστικές θεωρίες, σύμφωνα με τις οποίες πραγματοποιούνται οι εμπειρικές μελέτες για την κοινωνική λογιστική, είναι: η Θετική Λογιστική Θεωρία (Positive Accounting theory), η Θεωρία της Νομιμότητας (Legitimacy Theory) και η Θεωρία των Ενδιαφερόμενων μερών (Stakeholder Theory).

Η θετική λογιστική θεωρία αναπτύχθηκε από τους Watts και Zimmerman, ώστε να αποτελέσει μια επιστημονική εμπειρική προσέγγιση. Οι έρευνες για την κοινωνική λογιστική που ακολουθούν τη θετική λογιστική θεωρία εξετάζουν ορισμένες μεταβλητές και τον τρόπο με τον οποίο αυτές επιδρούν στην κοινωνική επίδοση των επιχειρήσεων.

Για τη μελέτη της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης χρησιμοποιείται επίσης στη διεθνή βιβλιογραφία η Θεωρία της Νομιμότητας (Legitimacy Theory), η οποία συχνά συνδέεται με τη θεωρία των ενδιαφερομένων μερών (Stakeholder Theory). Και οι δύο θεωρίες επιδιώκουν να εξηγήσουν τους λόγους για τους οποίους οι επιχειρήσεις προχωρούν στη δημοσίευση κοινωνικών πληροφοριών, σε συνάρτηση με το πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο λειτουργούν οι επιχειρήσεις.

Η πιο συχνά χρησιμοποιούμενη θεωρία είναι η θεωρία της νομιμότητας, η οποία είναι μια πολιτική-οικονομική θεωρία, ενώ συχνά χρησιμοποιείται επίσης και η Θετική Λογιστική Θεωρία, η οποία είναι μια οικονομική θεωρία με συγκεκριμένα κοινωνικά χαρακτηριστικά.

Πολλές φορές η κοινωνική επίδοση εξετάζεται υπό το πρίσμα της θεωρίας των Ενδιαφερόμενων μερών (stakeholder theory), αφού ο κύριος στόχος της είναι να παρέχει πληροφόρηση για όλες τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων και τις επιπτώσεις τους, σε όλους στους ενδιαφερόμενους. Η Θεωρία των Ενδιαφερόμενων μερών χωρίζει τις πράξεις της εταιρικής κοινωνικής επίδοσης, ανάλογα με τις ομάδες ενδιαφερομένων που αφορούν.

Πολλά ζητήματα παραμένουν υπό διερεύνηση όσον αφορά το μέλλον της κοινωνικής λογιστικής. Όπως για παράδειγμα, αν η κοινωνική λογιστική θα πρέπει να κυριαρχείται από κοινωνικές ή από οικονομικές θεωρίες (Orij, 2007) ή αν μπορεί κάποιο νομικό πλαίσιο να δημιουργεί κοινωνικά υπεύθυνες επιχειρήσεις. Απαιτείται επομένως ένα ρυθμιστικό πλαίσιο αρκετά ευέλικτο ώστε να επιτρέπει στις επιχειρήσεις να λειτουργούν ελεύθερα αλλά ταυτόχρονα να τις ενθαρρύνει ώστε να ανταποκρίνονται στις επιθυμίες και τα αιτήματα της σύγχρονης κοινωνίας με την κατάλληλη κοινωνική συμπεριφορά (Hess, 2001). Ένας τρόπος για να επιτευχθούν οι δύο αυτοί στόχοι είναι να ενθαρρύνονται οι επιχειρήσεις να τηρούν κοινωνική λογιστική και ελεγκτική, η

οποία σε συνδυασμό με το ανάλογο νομοθετικό πλαίσιο μπορεί να επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Η πρόταση αυτή βρίσκεται σε συμφωνία με τις αρχές της θεωρίας των ενδιαφερομένων μερών (Stakeholder theory).

Συνοψίζοντας, η κοινωνική λογιστική αποτελεί μια πολλά υποσχόμενη έννοια, η οποία φιλοδοξεί να καταστήσει ισότιμους συνομιλητές τους πολίτες με τις επιχειρήσεις. Παρά το μεγάλο όγκο ερευνών, όμως, για την κοινωνική λογιστική, πολλές πτυχές της παραμένουν αδιευκρίνιστες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ Ή ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ;

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην ενότητα αυτή θα προσεγγίσουμε ένα μείζον ζήτημα/δίλημμα της σύγχρονης κοινωνίας: Κοινωνική ή ιδιωτική ασφάλιση. Βέβαια ένα υγιές και βιώσιμο σύστημα ασφάλισης στηρίζεται στην αρχή της αποταμίευσης. Όμως η κοινωνική ασφάλιση βασίζεται στην αρχή της αναδιανομής του εισοδήματος και του κοινωνικού συμβολαίου των γενεών. Αντιθέτως, η ιδιωτική ασφάλιση δεν έχει αναδιανεμητικό χαρακτήρα και καλύπτει κινδύνους μέχρι ενός ορισμένου ορίου, για τον λόγο αυτό η κοινωνική ασφάλιση είναι υποχρεωτική ακόμα και στις πιο καπιταλιστικές χώρες. Είναι εμφανές ότι η κοινωνική ασφάλιση δεν μπορεί να υποκατασταθεί από την Ιδιωτική αλλά η τελευταία μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά.

Το κράτος πρόνοιας παρέχει το πλαίσιο των κοινωνικών δικαιωμάτων για την υγεία, την εκπαίδευση και εν γένει τις κοινωνικές υπηρεσίες. Η προστασία του πολίτη πρέπει είναι αποτέλεσμα συγκροτημένης πολιτικής και όχι περιστασιακή φιλανθρωπία του κράτους. Στις μέρες μας η ασφάλιση, η αλληλεγγύη και το κράτος πρόνοιας βρίσκεται σε καθεστώς κατάρρευσης.

Η κοινωνική ασφάλιση μπορεί να παρέχεται με δύο εναλλακτικούς τρόπους:

A. **Αναδιανεμητικό Σύστημα**, το «κοινωνικό συμβόλαιο των γενεών» (Νεκτάριος, 2008) (Pay-As-You-Go), το οποίο στηρίζεται σε ασφαλιστικές εισφορές των εργαζομένων που χρηματοδοτούν τις παροχές των δικαιούχων, χωρίς την ανάγκη συσσώρευσης αποθεματικών (Νεκτάριος, 1982) και χρησιμοποιείται όταν η κοινωνική ασφάλιση παρέχεται από δημόσιους φορείς (Γεωργακόπουλος, 2005). Η υπεροχή του συστήματος έχει ως βάση της το θετικό ρυθμό αύξησης του εργατικού δυναμικού και της παραγωγικότητας («βιολογικό επιτόκιο») κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου που είναι υψηλότερο από το επιτόκιο της οικονομίας (Samuelson, 1958). Οι βασικοί καθοριστικοί παράγοντες του συστήματος αυτού είναι οι εισφορές, η οικονομική ανάπτυξη, η ηλικία συνταξιοδότησης, η δημογραφική κατάσταση, η ανεργία, η απασχόληση και η κρατική παρέμβαση.

Β. Κεφαλαιοποιητικό Σύστημα είναι αυτοχρηματοδοτούμενο από τις ασφαλιστικές εισφορές των εργαζομένων που κεφαλαιοποιούνται και κατά τη συνταξιοδότησή τους ρευστοποιούνται υπό μορφή χρηματικών προσόδων. Είναι σύστημα «καθορισμένων εισφορών» κι όχι «καθορισμένων παροχών». Οι εισφορές επενδύονται σε κεφαλαιαγορές και οι παροχές αποδίδονται ανάλογα των αποδόσεων τους, σύμφωνα με την Εισήγηση καθηγητή Στεργίου Α. Επομένως, το μέγεθος των συντάξεων εξαρτάται από το μέγεθος των εισφορών καθώς και την απόδοση του επενδυμένων κεφαλαίων των συσσωρευμένων εισφορών. Η σωστή διαχείριση και συσσώρευση των κεφαλαίων επηρεάζουν τις παροχές με αποτέλεσμα οι ασφαλισμένοι να έχουν κίνητρα για περαιτέρω εργασιακή εξέλιξη και απόδοση συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της χώρας. Το σύστημα αυτό εξαρτάται από την απόδοση των κεφαλαιαγορών, τα επιτόκια, τον πληθωρισμό και γενικότερα με την οικονομική συγκυρία και δεν επηρεάζεται από το δημογραφικό πρόβλημα

3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Στην αρχή της ανθρωπότητας η ανάγκη για επιβίωση ικανοποιείται μέσα στην οικογένεια με την φροντίδα των βρεφών και των αρρώστων. Μετά τη δημιουργία των κοινωνιών η εμφάνιση των διαφόρων θρησκειών και θεοτήτων σε συνδυασμό με τις διαφορετικές μορφές οργάνωσης τους, οδηγεί σε πιο θεσμοθετημένες δομές και τύπους κοινωνικής προστασίας. Παράδειγμα αποτελεί «Ο κώδικας του Χαμουραμί» (1772-1750 π.χ.), στον οποίο αναφέρεται η φροντίδα του βασιλιά υπέρ των αναξιοπαθούντων και αδυνάτων και γενικότερα υπέρ της ευημερίας των πολιτών, παρά το γεγονός ότι στην περίοδο αυτή υπάρχει έντονη κοινωνική ανισότητα, άθλιες συνθήκες διαβίωσης, δουλεία, κλπ.

Στην αρχαία Ελλάδα, παρά το διαχωρισμό των ανθρώπων σε ελευθέρους πολίτες και εἰλωτες, επιβάλλεται ως καθήκον η συμπαράσταση προς τους αδύναμους ακόμη και για τους αγνώστους ή ξένους. Ο θεσμός αυτός της πρόνοιας θεσμοθετήθηκε με νόμους (π.χ. Σπάρτη, Λυκούργος 800 π.Χ., Κόρινθος, Περίανδρος 668 π.Χ., Αθήνα, Σόλωνας 630 π.Χ) με την εισαγωγή μέτρων φορολογίας, την κατάργηση των χρεών (σεισάχθεια), κ.λ.π.

Από την εποχή του Πεισιστράτου, του Σόλωνα και του Περικλή στην αρχαία Αθήνα, το κράτος πρόνοιας εξασφάλιζε την επιβίωση των «κατωτέρων όντων», όχι με τη μορφή φιλανθρωπίας αλλά ως αποτέλεσμα συγκροτημένης πολιτικής. Για παράδειγμα, στις αρχές του 6ου αιώνα θεσπίστηκε ο νόμος του Σόλωνα για τα σιτηρά με σκοπό την εξασφάλιση του επισιτισμού για το συλλογικό συμφέρον. Επίσης, ο Περικλής νομοθέτησε την προστασία των ορφανών, των χηρών και των πεσόντων σε πολέμους, την συνταξιοδότηση των αναπήρων και των γερόντων, την προικοδότηση των θυγατέρων, τη δωρεάν σίτιση, την πρόσληψη ανέργων στο δημόσιο για την εκτέλεση κοινωφελών έργων και την καταπολέμηση της ανεργίας.

Στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία για την αποφυγή κοινωνικής εξέγερσης και διατήρηση της ηρεμίας πραγματοποιούνταν διανομή τροφίμων και ρούχων στους απόρους και ανέργους. Κατασκευάστηκαν έργα δημόσιας υγιεινής (υδραγωγεία και δημόσια λουτρά) και αναπτύχθηκε η ιατρική περίθαλψη και η ασφάλεια.

Από πρώτη περίοδο του Χριστιανισμού δημιουργήθηκε ο θεσμός της Διακονίας με πρωταρχικό έργο την οργάνωση της φιλανθρωπίας και της αλληλεγγύης - κύρια σημεία διακονίας αποτελούν η προστασία των ορφανών, ασθενών και φυλακισμένων, καθώς και ο θεσμός της μακροδιακονίας με αποστολές σε μακρινές εκκλησίες, Αντιόχειας κι Ιεροσολύμων (Σταθόπουλος, 1999).

Στη Δυτική Ευρώπη η εκκλησία προσπαθεί για την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων ισχυροποιώντας την θέση του Πάπα ως πνευματικού και πολιτικού ηγέτη. Στην περίοδο του μεσαίωνα μέσω άφεσης αμαρτιών γίνεται η ελεημοσύνη. Αναδεικνύεται ο ρόλος της εκκλησίας ως μέσο ανακατανομής του εισοδήματος και στο πλαίσιο αυτό τα μοναστήρια λειτουργούν ως ορφανοτροφεία, γηροκομεία και νοσοκομεία.

Στο Βυζάντιο υπάρχει διαφορετική νοοτροπία για την κοινωνική πρόνοια, η φιλανθρωπία. Ο Μέγας Βασίλειος ήταν ο πρώτος εκφραστής της, ίδρυσε ιδρύματα, σχολές, ξενώνες, εργαστήρια για να βοηθήσει τους τροφίμους να μάθουν τέχνες για να μπορούν να ζήσουν ανεξάρτητοι στην κοινωνία. Επίσης, ο Αλέξιος Α' δημιούργησε μια πολιτεία για τη φροντίδα των θυμάτων πολέμου και των αναπήρων.

Στην περίοδο της τουρκοκρατίας η εκκλησία και η τοπική κοινωνία ασκούσε κοινωνική πρόνοια φροντίζοντας του άπορους. Επίσης, οι Έλληνες της διασποράς διέθεταν χρήματα για την ίδρυση και τη λειτουργία σχολείων και νοσοκομείων.

Στην περίοδο της Αναγέννησης το κράτος θεσπίζει μέτρα κοινωνικής προστασίας που χρηματοδοτούνται από τη φορολογία και η εκκλησία περιορίζει το φιλανθρωπικό της έργο. Επίσης, αναπτύσσονται οι επιστήμες της κοινωνικής πολιτικής και εργασίας, αφού πλέον υπάρχει επιστημονική προσέγγιση στα προβλήματα των απόρων και αναξιοπαθόντων και αναζητούνται τα αίτια και οι λύσεις των προβλημάτων αυτών ταυτόχρονα με την άμεση υλική βοήθεια που προσφέρεται.

Η βιομηχανική επανάσταση συντέλεσε στην πραγματοποίηση μεγάλων αλλαγών στη κοινωνική δομή και αποτέλεσε ορόσημο για τη δημιουργία του Κράτους-Πρόνοιας. Δημιούργησε δύο τάξεις, τους μισθωτούς και τους κεφαλαιοκράτες. Η ανισότητα των τάξεων οδήγησε σε νομοθετική ρύθμιση μέτρων κοινωνικής προστασίας για διασφάλιση της ισότητας, της δικαιοσύνης και των ατομικών ελευθεριών. Ο πλούτος της εποχής αυτής έθεσε το υπόβαθρο για την δημιουργία κοινωνικού κράτους. Δημιουργήθηκαν μοντέλα κοινωνικής προστασίας με γνώμονα τις εκάστοτε ανάγκες: Μοντέλο Bismark, Μοντέλο Beveridge

✓ **Μοντέλο Bismark**

Οι κοινωνικές συγκρούσεις που λάβαιναν μέρος στη Γερμανία για τους μισθούς και τα αιτήματα για κοινωνική ασφάλιση, υγεία και πρόνοια, οδήγησαν τον Bismark με νόμο να διαμορφώσει ένα θεσμικό πλαίσιο για την κοινωνική ασφάλιση καθορίζοντας το ποσοστό της εργοδοτικής και εργατικής εισφοράς. Η κάλυψη γίνεται ανά επαγγελματική οργάνωση βασίζεται στην αυτονομία και στην αυτοδιαχείριση των επιμέρους εργατικών και επαγγελματικών ασφαλιστικών ταμείων.

✓ **Μοντέλο Beveridge**

Ο Beveridge είχε σαν στόχο το νέο σύστημα να διασφαλίζει γενική προστασία για όλους τους πολίτες, να έχει ως βάση την Αρχή της Καθολικότητας, δηλαδή ουδείς ανασφάλιστος, να χρηματοδοτείται από το κράτος και η οργάνωσή του να υπόκειται σε κρατικό έλεγχο. Οι νόμοι της εποχής αυτής αποδεικνύουν την παρέμβαση του

κράτους στο θεσμικό πλαίσιο του μοντέλου αυτού, για παράδειγμα το 1940 new employment act (σχέσεις Εργαζομένων και Εργοδοτών), το 1948 National health system (σύστημα υγείας).

Τα σύγχρονα κράτη παρέχουν κοινωνική ασφάλιση δηλαδή έχουν την ευθύνη της πρόνοιας για τους ενδείς. Εξασφαλίζουν στο κοινωνικό σύνολο ευημερία και εισόδημα, όταν απαιτείται, προστατεύοντας το από το κινδύνους όπως η ανεργία, η ασθένεια, το γήρας κ.α.

3.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όσον αφορά την Ελλάδα στο δεύτερο άρθρο του Συντάγματος ορίζεται ότι ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας. Επιπλέον, έχουν θεσπιστεί διάφορες διατάξεις που σκοπό έχουν την εξασφάλιση όρων διαβίωσης τέτοιων ώστε να μην προσβάλλεται η προσωπικότητά του πολίτη. Στις μέρες μας είναι επιτακτική η ανάγκη η πολιτεία να λειτουργεί ως κράτος πρόνοιας εξασφαλίζοντας σε όλους τους πολίτες τα βασικά κοινωνικά δικαιώματα όπως ελευθερία, ίσες ευκαιρίες, κοινωνική δικαιοσύνη, εργασία, υγεία, παιδεία (αρ. 21-25 του Συντάγματος).

Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού, υπάρχουν προγράμματα συνταξιοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης που εξασφαλίζουν στους ανθρώπους που δεν μπορούν να εργασθούν λόγω γήρατος ή ασθενειών, μια αξιοπρεπή διαβίωση και ιατρική περίθαλψη και παρέχουν επιδόματα ανεργίας στους μακροχρόνια άνεργους, οικογενειακά επιδόματα σε πολύτεκνες οικογένειες σε είδος ή σε χρήμα, δημόσια εκπαίδευση κ.α. Από τις παραπάνω κρατικές παρεμβάσεις η κοινωνική ασφάλιση αποτελεί το μεγαλύτερο κρατικό πρόγραμμα.

Η πολυπλοκότητα και ο πολυκερματισμός των υπηρεσιών αποτελούν τα βασικά χαρακτηριστικά του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα, το οποίο έχει στοιχεία και από τα δύο συστήματα της κοινωνικής προστασίας των Beveridge και Bismark. Η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα εισήχθη με τη σύσταση του Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου με το διάταγμα της 15/12/1836. Ο νόμος Ν. 2868/1922 «Περί

υποχρεωτικής ασφάλισης των εργατών και ιδιωτικών υπαλλήλων» στη διάρκεια του μεσοπολέμου αποτελεί τη βάση για την ίδρυση των κλαδικών ασφαλιστικών ταμείων. Με τον νόμο Ν.6298/1934 «Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων» ιδρύεται το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων και λειτουργεί ως ΝΠΔΔ από 1.1.1937. Η πολιτεία καθιέρωσε ένα ασφαλιστικό φορέα με ενιαίες αρχές ασφάλισης για να καλύψει τους πιο σημαντικούς κλάδους ασφάλισης. Η λειτουργία του ΙΚΑ βασίζεται στον Α.Ν. 1846/51 και στις τροποποιήσεις του.

Την περίοδο αυτή δημιουργούνται και άλλα ταμεία κύριας και επικουρικής ασφάλισης ΤΕΒΕ & το ΤΑΕ για δύο κυρίως λόγους: α) το ΙΚΑ στερούσε σε σχέση με άλλα κλαδικά ταμεία και β) η ύπαρξη επαγγελματιών που βάσει νόμου δεν μπορούσαν να υπαχθούν στην ασφάλιση του.

Το 1961 ιδρύθηκε ο ΟΓΑ (Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων) και εξασφαλίστηκε η ασφαλιστική προστασία του αγροτικού πληθυσμού.

Το εθνικό μοντέλο κοινωνικής προστασίας αποτελείται από τρεις πυλώνες (http://www.ggka.gr/asfalistiko_main.htm):

α) Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης: Στόχος του είναι η προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση μείωσης ή απώλειας εισοδήματος χορηγώντας τους παροχές και υπηρεσίες. Είναι σύστημα κύριας και επικουρικής ασφάλισης και λειτουργεί από τη δεκαετία του 1950. Μέσω του συστήματος αυτού χορηγούνται συντάξεις γήρατος, αναπηρίας και θανάτου. Οι συντάξεις καθορίζονται με βάση το μισθό και τα χρόνια ασφάλισης. Η χρηματοδότηση είναι τριμερής (εργαζόμενοι, εργοδότες και Κράτος).

β) Το Σύστημα Κοινωνικής Πρόνοιας: Σκοπός του είναι η φροντίδα των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης. Δεν είναι ανεπτυγμένο στην Ελλάδα αλλά αναμένεται η διεύρυνση και η βελτίωση των παροχών όπως στα άλλα Κράτη μέλη της Ε.Ε.

γ) Το Εθνικό Σύστημα Υγείας: Θεσμοθετήθηκε στις δεκαετία του 1980 με σκοπό την ιατροφαρμακευτική και νοσηλευτική περίθαλψη όλων των ατόμων που διαμένουν στην Ελληνική επικράτεια παρέχοντας δωρεάν υπηρεσίες.

Η συνεχής βελτίωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και η κατοχύρωση ενός σύγχρονου εθνικού συστήματος κοινωνικής φροντίδας αποτελεί πρωτεύων στόχο εκσυγχρονισμού του μοντέλου κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα. Από τη δεκαετία του 1990 και μετά πραγματοποιούνται μεταρρυθμίσεις με στόχο τον εκσυγχρονισμό του συστήματος σε θέματα οργάνωσης, χρηματοδότησης, ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών παροχών. Με διάφορους νόμους πραγματοποιούνται αλλαγές στη δομή των ασφαλιστικών οργανισμών, πολλοί καταργήθηκαν και άλλοι συγχωνεύονται.

Οι υφιστάμενες μελέτες αποκαλύπτουν ότι οι κύριες αδυναμίες του Ελληνικού Συστήματος Κοινωνικής ασφάλισης μπορούν να εστιαστούν:

α) Στην ύπαρξη ελλειμμάτων, λόγω κακής διαχείρισης και/ή μη ύπαρξη πολιτικής βούλησης.

β) Στον πολυκερματισμό του συστήματος όσον αφορά το εύρος των συντάξεων και του επιπέδου των παροχών

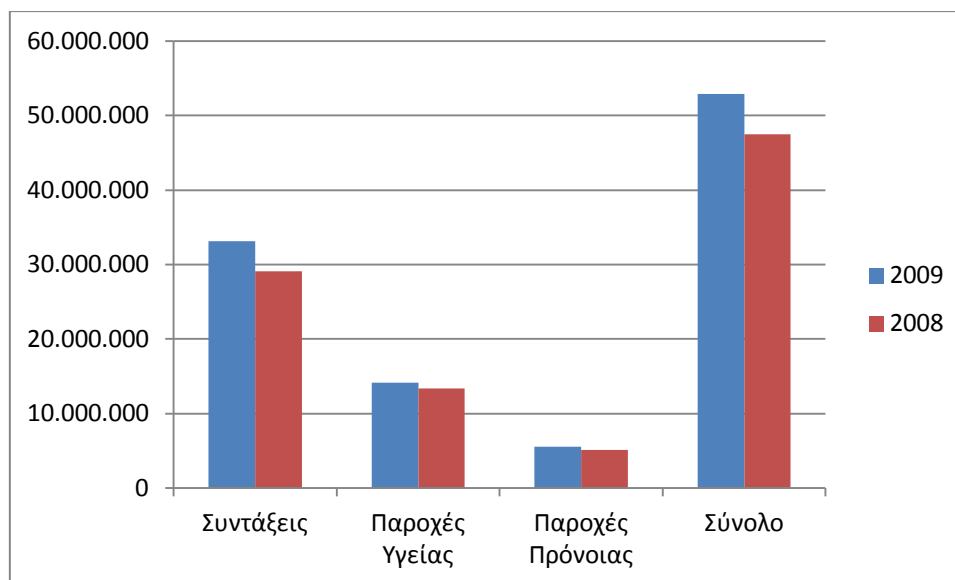
γ) Στην ελαστικότητα απόκτησης σύνταξης και

δ) Στην αδυναμία ελέγχου

Στην Ελλάδα, οι δαπάνες για την κοινωνική προστασία με τη μορφή παροχών από τους ασφαλιστικούς φορείς και το κράτος κατά το έτος 2009, σε σύγκριση με το έτος 2008, έχουν ως εξής:

	2009	2008	% αύξησης
<i>Συντάξεις</i>	<i>33.132.849</i>	<i>29.067.295</i>	13,99
<i>Παροχές Υγείας</i>	<i>14.188.610</i>	<i>13.359.742</i>	6,20
Παροχές Πρόνοιας	5.583.922	5.096.905	9,56
Σύνολο	52.905.381	47.523.942	11,32

Πηγή: http://www.ggka.gr/koin_proyp/koinpro_main.htm

Παραθέτουμε πίνακα με τις δημόσιες δαπάνες για συντάξεις γήρατος και επιζώντων στις χώρες του ΟΟΣΑ, που δείχνει εμφανώς πόσο ακριβό είναι το κράτος πρόνοιας. Για την Ελλάδα η ποσοστιαία μεταβολή μεταξύ του 1990 – 2007 είναι 20,9 και σε ποσοστό επί των συνολικών δημοσίων δαπανών είναι 26,3.

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΓΗΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΖΩΝΤΩΝ

	Επίπεδο (% του ΑΕΠ)					Μεταβολή (%)	Επίπεδο (% των συνολικών δημοσίων δαπανών)		Επίπεδο σε καθαρή βάση (% του ΑΕΠ)
	1990	1995	2000	2005	2007		1990	2007	
Australia	3,0	3,6	3,8	3,3	3,4	11,2	8,6	10,1	3,3
Austria	11,4	12,3	12,3	12,5	12,3	7,8	22,1	25,3	10,6
Belgium	9,1	9,4	8,9	9,0	8,9	-2,9	17,4	18,3	8,0
Canada	4,2	4,7	4,3	4,2	4,2	-1,2	8,5	10,6	3,9
Chile		6,9	7,5	5,9	5,2				
Czech Republic	6,1	6,3	7,5	7,3	7,4	21,8		17,5	7,4
Denmark	5,1	6,2	5,3	5,4	5,6	8,6	9,2	10,9	4,1

Estonia			6,0	5,3	5,2			15,2	
Finland	7,3	8,8	7,7	8,4	8,3	13,3	15,1	17,5	6,8
France	10,6	12,0	11,8	12,3	12,5	17,5	21,5	23,9	11,7
Germany	9,0	10,7	11,2	11,5	10,7	19,1		24,5	10,4
Greece	9,9	9,6	10,7	11,7	11,9	20,9		26,3	
Hungary			7,4	8,6	9,1			18,3	
Iceland	2,2	2,4	2,2	2,0	1,9	-14,7		4,5	1,8
Ireland	3,9	3,5	3,1	3,4	3,6	-7,7	9,0	9,7	3,4
Israel		4,7	4,9	5,1	4,8			10,7	
Italy	10,1	11,3	13,6	14,0	14,1	38,9	19,1	29,4	12,4
Japan	4,9	6,1	7,4	8,7	8,8	80,5		27,0	8,4
Korea	0,7	1,2	1,4	1,5	1,7	130,5	3,7	5,7	1,7
Luxembourg	8,2	8,8	7,5	7,2	6,5	-19,8	21,6	18,1	5,9
Mexico	0,5	0,7	0,9	1,2	1,4	202,0		7,2	1,4
Netherlands	6,7	5,8	5,0	5,0	4,7	-29,8	12,2	10,4	4,1
New Zealand	7,4	5,7	5,0	4,3	4,3	-41,8	14,0	10,9	3,5
Norway	5,6	5,5	4,8	4,8	4,7	-16,6		11,4	3,8
Poland	5,1	9,4	10,5	11,4	10,6	107,0		25,2	9,7
Portugal	4,9	7,2	7,9	10,3	10,8	119,8			10,2
Slovak Republic		6,3	6,3	6,2	5,8			17,0	5,8
Slovenia			10,6	9,9	9,6			22,7	
Spain	7,9	9,0	8,6	8,1	8,0	1,5		20,5	7,4
Sweden	7,7	8,2	7,2	7,6	7,2	-6,8		14,1	5,3
Switzerland	5,6	6,7	6,6	6,8	6,4	14,2	18,6	19,9	
Turkey	2,4	2,7	4,9	5,9	6,1	159,2			
United Kingdom	4,8	5,4	5,3	5,6	5,4	11,0	11,6	12,0	5,1
United States	6,1	6,3	5,9	5,9	6,0	-1,5	16,4	16,3	5,6
OECD34	6,1	6,7	6,9	7,1	7,0	14,5		16,5	6,2

Πηγή: ΟΟΣΑ

3.3 Η ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Τα δύο θεσμικά όργανα που ασχολούνται με τη μείωση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα άτομα είναι το κράτος και η αγορά. Με τον τρόπο αυτό, θέτουμε σε δεύτερη μοίρα την προστασία που παρέχεται από την οικογένεια. Για κρίσιμα ζητήματα όπως: η αναπηρία, η ανεργία, η σύνταξη, η ασθένεια, η φωτιά, τα ατυχήματα και ο αιφνίδιος θάνατος, η πολιτεία προσφέρει ασφάλεια, αν και πολλές φορές τα ζητήματα αυτά καλύπτονται μερικώς από ιδιωτικές εταιρίες. Η οικογένεια ωστόσο εξακολουθεί να φέρει σημαντικό ρόλο στην προστασία των ατόμων από τους κινδύνους με αλτρουισμό, χωρίς αντάλλαγμα αντικαθιστώντας ή δρώντας συμπληρωματικά με το κράτος ή τις ιδιωτικές εταιρίες (Becker, 1991, Kotlikoff et.al. 1981). Έχει παρατηρηθεί ότι ορισμένες κυβερνήσεις έχουν την τάση να χρησιμοποιούν τον αλτρουισμό της οικογένειας ως άλλοθι για την κοπή δαπανών κοινωνικής προστασίας.

Η κοινωνική ασφάλιση έχει δημόσιο χαρακτήρα είναι αναμφίβολα υποχρεωτική και καθολική. Η χρηματοδότησή της μπορεί να συνδέεται με τη λειτουργία της αγοράς εργασίας ή τα έσοδα του κράτους. Η μείωση δηλαδή της απασχόλησης συμβάλλει στην μη υγιή βάση της κοινωνικής ασφάλισης και πρέπει να λυθεί με αναδιανομή. Σύμφωνα με τον Stiglitz (1992) δεν θα πρέπει να συγχέουμε το ερώτημα κατά πόσον τα άτομα θα πρέπει να ασφαλιζονται με το ζήτημα του ποιος θα παρέχει την ασφάλιση. Η κοινωνία θα πρέπει να λάβει μέτρα για να εξασφαλίσει ότι ο καθένας μας είναι ασφαλισμένος κατά ορισμένων μεγάλων κινδύνων. Αυτό από μόνο του δεν σημαίνει ότι η κυβέρνηση θα πρέπει να παρέχει άμεσα την ασφάλιση;

Οι δυσκολίες που υπάρχουν στα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης συνδέονται με τον φορολογικό ανταγωνισμό, τη μείωση της αξιοπιστίας του κράτους, τις εξελισσόμενες αγορές εργασίας και στην αύξηση της ζήτησης για την προστασία των πολιτών.

Η ασφάλιση δεν είναι δημόσιο αγαθό με την στενή έννοια του όρου, δύναται να διαιρεθεί, να εξατομικευτεί και να αποκλείσει όσους δεν είναι διατεθειμένοι ή δεν μπορούν να καταβάλλουν αντίτιμο. Ο μηχανισμός των τιμών θα μπορούσε να κατευθύνει τους ιδιωτικούς φορείς ώστε να επιτευχτεί αποτελεσματική κατά Pareto

κατανομή των πόρων. Όμως, ο μηχανισμός των τιμών δεν θα μπορούσε να αριστοποιήσει το κοινωνικό όφελος και τις κοινωνικές ανάγκες.

3.4 ΛΟΓΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Στον τομέα της ασφάλισης η κρατική παρέμβαση είναι αναγκαία και μονόδρομος για τους παρακάτω λόγους:

1. Κίνδυνος του πληθωρισμού – εξασφάλιση πραγματικού εισοδήματος των ασφαλισμένων.

Ο κίνδυνος του πληθωρισμού είναι ένας σημαντικός κοινωνικός κίνδυνος. Αφορά το σύνολο της κοινωνίας. Οι ιδιωτικές εταιρίες ασφάλισης δεν αναλαμβάνουν τους κοινωνικούς κινδύνους. Η αγορά μπορεί να ανταποκριθεί στις περιπτώσεις που οι κίνδυνοι αποτελούν ανεξάρτητα γεγονότα ή ενδεχόμενα. Στα επιδόματα της κοινωνικής ασφάλισης υπάρχει τιμαριθμική αναπροσαρμογή δηλαδή αυξάνονται με τον πληθωρισμό σε αντιθέσει με τα ιδιωτικά ασφαλιστικά προγράμματα που εξαρτώνται από τις χρηματιστηριακές επιδόσεις, δηλαδή σε περίπτωση που υπάρχει ανοδική πορεία στο χρηματιστήριο συνεπάγεται αύξηση των τιμών, όμως τις περισσότερες φορές δεν συμβαίνει. Καμία ιδιωτική εταιρία δεν δύναται να ασφαλίσει έναντι του πληθωρισμού για το λόγο ότι αυτός πλήττει το σύνολο της κοινωνίας. Επιπλέον, η περίπτωση της μη αναμενόμενης αύξησης του πληθωρισμού θα οδηγούσε σε ζημιογόνες εταιρίες που δεν θα είναι σε θέση να πληρώσουν τις υποχρεώσεις τους. Για αυτόν το λόγο δεν υπάρχει αγορά για ασφάλιση έναντι του πληθωρισμού. Επίσης σε περίπτωση πολέμου οι ασφαλιστικές εταιρίες δεν καλύπτουν τους θανάτους.

Η ικανότητα του κράτους να εξασφαλίζει το κοινωνικό σύνολο από τους κοινωνικούς κινδύνους οφείλεται σε δύο κυρίως λόγους. Πρώτον, το κράτος μπορεί να επιβάλλει φόρους για να καλύψει τις πρόσθετες υποχρεώσεις ή δαπάνες του και δεύτερον, μπορεί να μεταβιβάσει τον κίνδυνο μεταξύ διαφορετικών γενεών.

2. Κόστος ασφάλισης - Πρόβλημα δυσμενούς επιλογής

Το κόστος της ιδιωτικής ασφάλισης είναι πολύ υψηλό και αυτό οφείλεται κυρίως: α) στο υψηλό κόστος διαχείρισης λόγω μεγάλου κόστους πώλησης των συμβολαίων στο κοινωνικό σύνολο και β) στο φαινόμενο της αντίστροφης ή δυσμενούς επιλογής, όπου μόνο όσοι εμφανίζουν μεγάλο κίνδυνο θα αγοράζαν συμβόλαια.

Μεγάλο πρόβλημα επίσης για τις ιδιωτικές εταιρείες ασφάλισης αποτελεί η διαφορετική διάρκεια ζωής των ατόμων. Για παράδειγμα, αν μια εταιρεία ασφαλίσει για σύνταξη γήρατος για όσο χρόνο ζήσουν οι ασφαλισμένοι, τότε τα άτομα που θα ζήσουν λίγα χρόνια μετά τη συνταξιοδότηση τους είναι «καλοί» ασφαλισμένοι για την εταιρεία, ενώ «κακοί» ασφαλισμένοι για την εταιρεία είναι τα άτομα που θα ζήσουν πολλά χρόνια και θα επιβαρύνουν περισσότερο την εταιρεία (Γεωργακόπουλος, 2005). Σε περίπτωση ασφάλειας ζωής που πληρώνει του επιζώντες μετά το θάνατο του ασφαλισμένου, η εταιρεία θα επιθυμεί να πωλήσει ασφαλιστικό πρόγραμμα σε άτομα που αξιολογεί ότι δεν θα πεθάνουν σύντομα ή θα χρεώνει με υψηλό ασφάλιστρο αυτούς που κινδυνεύουν περισσότερο (Striglitz, 1992). Δεδομένου ότι δεν υπάρχει πληροφόρηση για την αναμενόμενη διάρκεια ζωής, η εταιρεία θα πρέπει να ζητήσει ένα μέσο ασφάλιστρο για όλους τους ασφαλισμένους, με αποτέλεσμα να αγοράζουν συμβόλαια σύνταξης αυτοί που προσδοκούν να ζήσουν περισσότερο και συμβόλαια ζωής αυτοί που θεωρούν το αντίθετο οδηγώντας σε υψηλό κόστος ασφάλισης. Αντιθέτως, το κόστος της δημόσιας ασφάλισης με την επιβολή του στο κοινωνικό σύνολο επιμερίζεται σε όλους στους ασφαλισμένους μειώνοντας το κόστος ασφάλισης ανά άτομο μέσω της αναδιανομής.

Υπάρχει περίπτωση το κόστος της δημόσιας ασφάλισης να είναι μεγαλύτερο σε σχέση με την ιδιωτική γιατί η δημόσια παραγωγή της κοινωνικής ασφάλισης μπορεί να παρουσιάζει τεχνολογική ή και οικονομική αναποτελεσματικότητα. Όταν η παραγωγή και η παροχή γίνεται από δημόσιους φορείς και συνεπάγεται τεχνολογική αναποτελεσματικότητα η ανάληψη τους από ιδιωτικό τομέα μπορεί να οδηγήσει σε μείωση κόστους χωρίς μείωση παροχών. Οικονομική αναποτελεσματικότητα προκύπτει όταν το κράτος υποχρεώνει το κοινωνικό

σύνολο να καταναλώνει το αγαθό της κοινωνικής ασφάλισης σε ποσότητα που δεν επιθυμεί με αποτέλεσμα να υπάρχει απώλεια ευημερίας.

3. Ηθικός Κίνδυνος

Η περιορισμένη ασφάλιση των ιδιωτικών προγραμμάτων ασφάλισης οφείλεται στο πρόβλημα του «ηθικού κινδύνου» δηλαδή της μείωσης των κινήτρων αποφυγής ενός κινδύνου ή συμβάντος για το οποίο ασφαρίζεται. Ένα ασφαλισμένο άτομο μπορεί να μην προσέχει την υγεία του σε σχέση με το αν το κόστος της θεραπείας το επωμίζοταν ο ίδιος. Αποτέλεσμα αυτού είναι να καταναλώνει μεγαλύτερη από την κοινωνικά αποδεκτή ποσότητα του αγαθού υγείας. Άλλο παράδειγμα είναι τα κίνητρα εργασίας ή συνταξιοδότησης. Όταν η κοινωνική ασφάλιση αντικαθιστά μεγάλο τμήμα του εισοδήματος από την εργασία, τότε άτομα υγιείς ή παραγωγικά μπορούν να παρακινηθούν να συνταξιοδοτηθούν για να δικαιωθούν σύνταξης. Το πρόβλημα του ηθικού κινδύνου προκύπτει όταν τα κίνητρα του ατόμου να αποφύγει ένα κίνδυνο μειώνονται όταν έχει ασφαλιστική κάλυψη.

Οι ασφαλιστικές εταιρίες δεν παρέχουν απεριόριστη ασφάλεια. Αυτό εξηγεί εν μέρει τους περιορισμούς της ιδιωτικής ασφάλισης και τη συνακόλουθη εξάρτηση από την κοινωνική ασφάλιση. Φυσικά η κυβέρνηση αντιμετωπίζει τα ίδια προβλήματα μεταξύ της μείωσης των κινδύνων και της παροχής κινήτρων, όπως και η αγορά. Για τον λόγο αυτό, η οικογένεια έχει ένα σαφές πλεονέκτημα αφού τα μέλη της ενδιαφέρονται τόσο από την ευημερία της οικογένειας στο σύνολό της όσο για τη δική τους ευημερία (Arnott et al. , 1991). Εν κατακλείδι, υπάρχει αντίστροφη αναλογία μεταξύ ασφαλιστικής κάλυψης και κινήτρων, δηλαδή όσο χειρότερη είναι η ασφαλιστική κάλυψη τόσο ισχυρότερα είναι τα κίνητρα οικονομικής αποτελεσματικότητας.

4. Αξιόλογο – κοινωνικό αγαθό η κοινωνική ασφάλιση και συνταξιοδότηση

Η ασφάλιση ως αξιόλογο αγαθό οδηγεί στην κρατική παρέμβαση προκειμένου να υποχρεωθούν όλα τα άτομα να μεριμνήσουν για σύνταξη στα γηρατειά τους και για την ασφάλιση υγείας τους αφού το κοινωνικό σύνολο θεωρεί ότι όλα τα

άτομα θα πρέπει να εξασφαλισθούν έναντι αυτών των κινδύνων. Πολλοί συνηγορούν ότι οι δημόσιοι φορείς θα πρέπει να παρεμβαίνουν για να υποχρεώνουν τα άτομα να μεριμνήσουν για την ασφάλισή τους χωρίς όμως να απαιτούν να παρέχεται και να παράγεται το αγαθό ασφάλισης από το ίδιο το κράτος αλλά να αγοράζουν ιδιωτικά συμβόλαια.

5. Κοινωνικοί κίνδυνοι

Η αποτυχία της αγοράς να παρέχει επαρκείς μηχανισμούς για να επιτρέψουν στα άτομα να «πουλήσουν» τους κινδύνους, οδήγησε το κράτος στην ανάληψη κάποιων κινδύνων και τη σταδιακή αντικατάσταση της οικογένειας στην παροχή ασφαλιστικής προστασίας.

Οι κοινωνικοί κίνδυνοι είναι οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει η κοινωνία στο σύνολό της και δεν μπορούν να διαφοροποιηθούν. Μπορεί να είναι χαμηλής πιθανότητας όπως σεισμοί, πλημμύρες, καθώς και μεγάλης κλίμακας πυρκαγιές. Σε αυτή την περίπτωση τα άτομα δεν ενδιαφέρονται να ασφαλισθούν αλλά επαφίεται στην οργάνωση της πολιτείας η προστασία τους από τους κινδύνους αυτούς - Τυπική περίπτωση του ηθικού κινδύνου. Επιπλέον, οι κίνδυνοι μπορούν να αφορούν γεγονότα όπως οι πόλεμοι ή οι οικονομικές υφέσεις. Στην περίπτωση αυτή, η κοινωνία έχει καλύτερα αποτελέσματα από μια ασφαλιστική εταιρεία, ιδίως με τον καταμερισμό του κινδύνου μεταξύ των γενεών. Οι μακροπρόθεσμες μεταβολές του δημόσιου χρέους συχνά ερμηνεύονται ως ένας τρόπος επιμερισμού του κόστους των πολέμων ή βαριάς ύφεσης μεταξύ των γενεών.

6. Κόστος διοίκησης των ιδιωτικών επιχειρήσεων

Επιπλέον το κόστος διοίκησης των ιδιωτικών επιχειρήσεων είναι μεγαλύτερο από το κόστος μιας σωστά οργανωμένης κρατικής διαχείρισης (Diamond, 1992, 1993a, 1993b). Το επιχείρημα αφορά την αύξηση των αποδόσεων κλίμακας στις συναλλαγές και χρησιμοποιείται συχνά υπέρ της κοινωνικής ασφάλισης.

Συνοψίζοντας, τα παραπάνω προβλήματα είναι σοβαρές ατέλειες των ιδιωτικών ασφαλιστικών αγορών. Το θέμα είναι αν η δημόσια παροχή ασφάλισης είναι βέλτιστη. Μερικοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι υπάρχουν περιπτώσεις όπου η κοινωνική

ασφάλιση είναι κατώτερη. Πρόκειται για υποθέσεις όπου «μη εμπορικές αποτυχίες» που προκύπτουν από τη δημόσια παροχή ασφάλισης είναι πιο σοβαρές από ό, τι οι ιδιωτικές αδυναμίες της αγοράς. Οι Leonard et al. (1983) υποστηρίζουν ότι «ο ηθικός κίνδυνος μπορεί να είναι πιο σημαντικό πρόβλημα για τη δημόσια παρεχόμενη ασφάλιση επειδή υπάρχει μικρότερο οικονομικό κίνητρο για την κυβέρνηση να δομήσει τις ασφαλιστικές συμβάσεις της αποτελεσματικά». Το βασικό επιχείρημα υπέρ της κοινωνικής ασφάλισης είναι η προστασία των ατόμων σε θέματα υγείας και το γήρας

3.5 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ & ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Όταν η κοινωνική ασφάλιση παρέχεται από το δημόσιο τομέα έχει επιδράσεις στο κίνητρο για εργασία, για αποταμίευση και στη διανομή του εισοδήματος. Αναλυτικότερα:

Οι επιδράσεις της κοινωνικής ασφάλισης έχουν αρνητικό αντίκτυπο στο **κίνητρο για εργασία** αφού πολλοί εργαζόμενοι επιλέγουν να συνταξιοδοτηθούν και δεν παραμένουν στην αγορά εργασίας για μεγαλύτερο χρόνο (Γεωργακόπουλος, 2005). Τα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης απορρέουν αρνητικές επιπτώσεις στα εισοδηματικά αποτελέσματα και στα αποτελέσματα υποκατάστασης. Οι παροχές αυτές αυξάνουν το εισόδημα των συνταξιούχων με αποτέλεσμα να αυξάνεται η κατανάλωση σε αγαθά και ιδιαίτερα στο αγαθό ανάπαυση χωρίς απώλεια εισοδήματος. Στην περίπτωση που ο συντελεστής αναπλήρωσης (replacement ratio), δηλαδή ο λόγος των κοινωνικών παροχών προς τις αποδοχές της εργασίας, είναι μεγάλος, οι αρνητικές επιδράσεις στην προσφορά εργασίας είναι αυξημένες, όπως ισχύει και αντίστροφα. Οι επιδράσεις του κινήτρου για εργασία εξαρτώνται επίσης από το θεσμικό πλαίσιο της φορολογίας και από τον τρόπο των μελλοντικών απολαβών με την αύξηση του χρόνου ασφάλισης.

Το επίδομα ανεργίας και ιδιαίτερα η ύπαρξη μόνιμων επιδομάτων έχουν αρνητική επίπτωση στα κίνητρα για εργασία.

Το **κίνητρο για αποταμίευση** μειώνεται με τις παροχές της κοινωνικής ασφάλισης αφού δεν χρειάζεται να αποταμιεύουν τα άτομα για τη σύνταξή τους.

Συνέπεια του γεγονότος αυτού είναι η μείωση στο ποσοστό της εθνικής αποταμίευσης που οδηγεί σε μείωση του ρυθμού ανάπτυξης της χώρας. Βέβαια αυτό εξαρτάται και από τον τρόπο χρηματοδότησης του συστήματος της κοινωνικής ασφάλισης. Αν παρέχεται με το αναδιανεμητικό σύστημα, η αποταμίευση της οικονομίας μειώνεται, αντίθετα στην περίπτωση του κεφαλαιοποιητικού συστήματος δεν υπάρχει αρνητική επίδραση στην αποταμίευση αλλά ώθηση για αύξησή της.

Στην περίπτωση που η κοινωνική ασφάλιση χρηματοδοτείται από το αναδιανεμητικό σύστημα, η **διανομή του εισοδήματος** γίνεται τόσο στα άτομα της ίδιας γενεάς όσο και σε διαφορετικών γενεών. Μέσω της κοινωνικής ασφάλισης βελτιώνεται η διανομή του εισοδήματος αφού οι εισφορές των χαμηλότερων εισοδημάτων είναι μικρότερες από των υψηλότερων οδηγώντας σε αύξηση της μέσης ευημερίας του πληθυσμού.

Μέγιστο πρόβλημα των σύγχρονων οικονομιών είναι η χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης. Οι μεταβολές της οικονομίας και το δημογραφικό πρόβλημα οδηγούν σε ανισορροπία με αποτέλεσμα η αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών να είναι μικρότερη από την αύξηση των δαπανών της κοινωνικής ασφάλισης. Η λήψη δυσμενών μέτρων, όπως η αύξηση του ορίου ηλικίας, η μείωση συντάξεων και η αλλαγή στο τρόπο υπολογισμού τους και η αύξηση ασφαλιστικών εισφορών, μειώνουν το βιοτικό επίπεδο των ασφαλισμένων και δεν εξασφαλίζουν τους απαραίτητους πόρους για χρηματοδότηση.

Με τις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς εργασίας τελευταία παρατηρείται αυξανόμενη ζήτηση για κοινωνική προστασία με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η ισορροπία μεταξύ της ιδιωτικής και της δημόσιας ασφάλισης. Παρά την πολιτική και οικονομική πίεση για τον περιορισμό του προϋπολογισμού της κοινωνικής ασφάλισης, υπάρχουν παράγοντες που συμβάλλουν στην όλο και περισσότερο δημόσια παρέμβαση στον τομέα της κοινωνικής προστασίας.

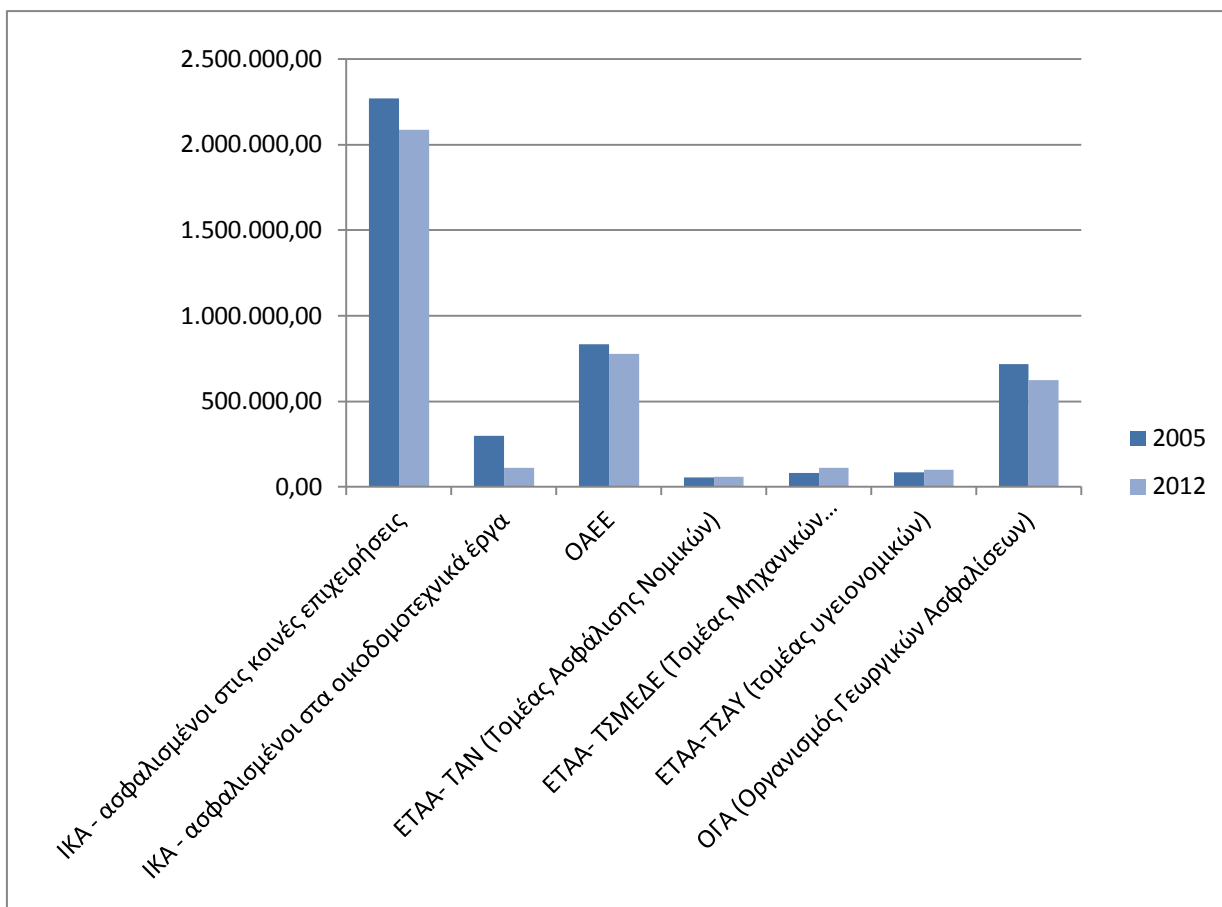
Η γήρανση του πληθυσμού και η διαρθρωτική ανεργία είναι σαφώς δύο προβλήματα στην οικονομία που επιτάσσουν την αύξηση και όχι τη μείωση της κοινωνικής ασφάλισης.

Επιπλέον, οι μεταβαλλόμενες συνθήκες στην αγορά εργασίας μπορεί να επηρεάζουν τη λειτουργία της κοινωνικής ασφάλισης. Η κοινωνική ασφάλιση είναι ιστορικά συνδεδεμένη με την αγορά εργασίας (Atkinson, 1991).

Η ανάπτυξη της κοινωνικής ασφάλισης δεν θα πρέπει να στηρίζεται στην αποτυχία των ιδιωτικών ασφαλειών αλλά στη βελτίωση της αγοράς εργασίας. Κατά μεγάλο μέρος η κοινωνική ασφάλιση χρηματοδοτείται από κρατήσεις μισθωτών υπηρεσιών. Το ποσοστό των ατόμων που έχουν σταθερή απασχόληση μειώνεται παγκοσμίως. Για την Ελλάδα παραθέτουμε τα παρακάτω στοιχεία:

ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ ΑΝΑ ΤΑΜΕΙΟ		
	2005	2012
ΙΚΑ - ασφαλισμένοι στις κοινές επιχειρήσεις	2.269.393,00	2.086.963,00
ΙΚΑ - ασφαλισμένοι στα οικοδομοτεχνικά έργα	299.207,00	112.444,00
ΟΑΕΕ	832.685,00	775.708,00
ΕΤΑΑ- ΤΑΝ (Τομέας Ασφάλισης Νομικών)	54.651,00	59.243,00
ΕΤΑΑ- ΤΣΜΕΔΕ (Τομέας Μηχανικών Εργοληπτών Δημοσίων Έργων)	82.285,00	110.012,00
ΕΤΑΑ-ΤΣΑΥ (τομέας υγειονομικών)	85.296,00	97.736,00
ΟΓΑ (Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων)	718.000,00	625.000,00
ΕΤΕΑ (Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης)		
Α΄ Διεύθυνση (ΕΤΕΑΜ)	1.639.000,00	1.370.000,00
ΤΕΑΔΥ	359.000,00	327.071,00
ΕΤΕΑ για την ΕΡΤ	3.970,00	4.111,00
ΕΤΕΑ για τη ΔΕΗ	27.341,00	20.360,00

Πηγή enet.gr

Καταγράφεται μείωση του αριθμού των ασφαλισμένων το διάστημα 2005-2012 στο ΙΚΑ, τον ΟΑΕΕ και τον ΟΓΑ. Επίσης μείωση αποτυπώνεται στον αριθμό των ασφαλισμένων στο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης με την εξαίρεση της ΕΡΤ. Αντίθετα, αύξηση καταγράφεται στον αριθμό των ασφαλισμένων στο Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολουμένων.

Όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα στα ποσοστά ανεργίας, στις χώρες του ΟΟΣΑ από το 2005 έως το 2012, παρατηρείται αύξηση ιδιαίτερα στις οικονομικά ασθενέστερες χώρες:

ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Australia	5,1	4,9	4,5	4,3	5,7	5,3	5,2	5,4
Austria	5,2	4,8	4,5	3,9	4,8	4,5	4,2	4,4

Belgium	8,5	8,3	7,5	7,0	8,0	8,4	7,2	7,6
Canada	6,8	6,4	6,1	6,2	8,4	8,1	7,5	7,3
Chile	8,3	7,9	7,4	8,0	10,0	8,4	7,4	6,7
Czech Republic	8,0	7,2	5,4	4,4	6,8	7,4	6,8	7,0
Denmark	4,9	4,0	3,8	3,5	6,1	7,6	7,7	7,7
Estonia	8,1	6,0	4,8	5,6	14,0	17,2	12,7	10,3
Finland	8,4	7,7	6,9	6,4	8,4	8,5	7,9	7,8
France	8,9	8,9	8,0	7,4	9,2	9,4	9,3	9,9
Germany	11,3	10,4	8,7	7,6	7,8	7,2	6,0	5,5
Greece	10,0	9,0	8,4	7,8	9,6	12,7	17,9	24,5
Hungary	7,2	7,5	7,4	7,9	10,1	11,2	11,0	11,0
Iceland	2,7	3,0	2,3	3,0	7,4	7,7	7,2	6,2
Ireland	4,8	4,7	4,9	5,9	12,5	14,1	14,9	15,3
Israel	9,2	8,5	7,4	6,2	7,7	6,8	5,7	7,0
Italy	7,8	6,9	6,2	6,8	7,9	8,5	8,5	10,8
Japan	4,6	4,3	4,1	4,2	5,3	5,3	4,8	4,6
Korea	3,9	3,6	3,4	3,3	3,8	3,8	3,5	3,3
Luxembourg	4,5	4,7	4,1	5,1	5,2	4,4	4,9	5,2
Mexico	3,6	3,3	3,5	3,6	5,4	5,4	5,4	5,0
Netherlands	5,3	4,3	3,6	3,0	3,7	4,5	4,4	5,3
New Zealand	3,9	3,9	3,8	4,3	6,3	6,7	6,7	7,2
Norway	4,7	3,5	2,6	2,6	3,2	3,7	3,3	3,3
Poland	18,0	14,0	9,7	7,2	8,3	9,7	9,8	10,2
Portugal	8,1	8,1	8,5	8,1	10,0	11,4	13,4	16,4
Slovak Republic	16,2	13,3	11,0	9,6	12,1	14,4	13,6	14,0
Slovenia	6,7	6,1	5,0	4,5	6,0	7,4	8,3	9,0
Spain	9,2	8,6	8,3	11,4	18,1	20,2	21,8	25,2
Sweden	7,8	7,1	6,2	6,3	8,5	8,7	7,9	8,1
Switzerland	4,5	4,1	3,7	3,4	4,2	4,6	4,1	4,3
Turkey	10,9	10,5	10,5	11,2	14,3	12,1	10,0	9,4
United	4,7	5,5	5,3	5,4	7,8	7,9	8,0	8,1

Kingdom								
United States	5,1	4,7	4,7	5,8	9,4	9,8	9,1	8,2
OECD-Total	6,8	6,2	5,8	6,1	8,3	8,5	8,2	8,2

ΠΗΓΗ: ΟΟΣΑ

Ο αυξανόμενος αριθμός συνταξιοδοτήσεων δημιουργεί τριγμούς στο ασφαλιστικό σύστημα καθώς η σχέση μεταξύ εργαζομένων και συνταξιούχων χειροτερεύει κάθε χρόνο.

Σύμφωνα με τον Ρομπόλη Σ. η οικονομική κρίση στην Ευρώπη και την Ελλάδα συνδέθηκε με την κρίση του κοινωνικού κράτους. Η μείωση των κοινωνικών δαπανών κι η σύνδεσή τους με τη μείωση του δημόσιου χρέους οδήγησε από την ασφάλεια της κοινωνικής προστασίας στην ανασφάλεια και την αλλαγή του κράτους πρόνοιας σε κράτος φιλανθρωπίας. Δεν δημιούργησε νέες προϋποθέσεις και πόρους για ανάπτυξη της αναδιανεμητικής λειτουργίας της οικονομίας.

Για τη στήριξη της κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να συντρέχουν οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- α) Η οικονομία να μπορεί να στηρίζει το σύστημα και/ή
- β) Να υπάρχει δημοκρατία

Ο συνδυασμός πλούτου, δημοκρατίας αλλά και χρηστής διοίκησης δημιουργούν τα καλύτερα και ανθεκτικότερα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης (Βουρλούμης, 2005).

3.6 ΝΑΙ Ή ΟΧΙ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ:

Η ευθύνη του κράτους για την ευημερία των πολιτών του έχει αμφισβητούμενα πεδία και όρια. Οι υπέρμαχοι της υποστηρίζουν ότι το κράτος πρέπει να παρεμβαίνει για τους παρακάτω λόγους:

1. *Ανθρωπιστικούς*: Σχετίζονται με την προσφορά στους συνανθρώπους μας και στην ιδέα ότι οι άνθρωποι δεν πρέπει να υποφέρουν
2. *Δημοκρατικούς*: Η εξουσία πρέπει να εξυπηρετεί τα συμφέροντα του λαού. Αυτό σημαίνει ότι τα όργανα της πολιτείας πρέπει να προασπίζουν και να

υπηρετούν τα συμφέροντα του συνόλου της κοινωνίας και ότι πρέπει να υπάρχουν μηχανισμοί που προασπίζουν τα συμφέροντα της μειοψηφίας και των αδυνάτων.

3. *Ηθικούς*: Στις περισσότερες κοινωνίες, πολιτισμούς, θρησκείες είναι διάχυτη η ηθική υποχρέωση για προσφορά βοήθειας σε όποιον την χρειάζεται. Η φιλανθρωπία και η υποστήριξη των φτωχών ανθρώπων είναι ευρέως διαδεδομένες
4. *Θρησκευτικούς*: Οι περισσότερες θρησκείες δεν ενισχύουν την προσωπική ανάπτυξη αλλά την κοινωνική. Η φιλανθρωπία, η αλληλεγγύη, η παροχή βοήθειας σε όποιον έχει ανάγκη απορρέουν από τα θρησκευτικά δόγματα.
5. *Οικονομικούς*: Τα κοινωνικά προγράμματα ενισχύουν την αγορά εργασίας και απορρέουν μια σειρά οικονομικών λειτουργιών.
6. *Κοινωνικούς*: Προωθούν στόχους για εκπαίδευση, οικογένεια και εργασία.
7. *Αποτυχία του ιδιωτικού τομέα*: Οι κοινωνικοί στόχοι δεν επιτυγχάνονται από τον ιδιωτικό τομέα.

Αντίθετα υπάρχουν επιχειρήματα που υποστηρίζουν ότι το κράτος δεν πρέπει να παρεμβαίνει για τους παρακάτω λόγους:

1. Η κρατική παρέμβαση παραβιάζει την ελευθερία του ανθρώπου για να επιλέξει τι θα καταναλώσει.
2. Το κράτος δεν μπορεί να γνωρίζει τι θέλουν πραγματικά οι πολίτες.
3. Η κοινωνική ασφάλιση έχει ανεπιθύμητα αποτελέσματα στη συμπεριφορά και στα κίνητρα για εργασία.
4. Είναι μεγάλο κρατικό έξοδο και απαιτεί επιπλέον φόρους.
5. Σε κάποιες ομάδες του πληθυσμού (πλουσίων και επιτυχημένων) μειώνεται ο πλούτος τους με την μεταφορά του στους μη έχοντες.
6. Δεν αφήνει την αγορά να δράσει ελευθέρα και να οδηγηθεί σε ισορροπία.
7. Η ελεύθερη αγορά θα οδηγήσει σε αποτελεσματικότερη παροχή υπηρεσιών από τα δημόσια προγράμματα πρόνοιας και ευημερίας.

8. Οι δημογραφικές αλλαγές με τη μείωση των γεννήσεων και τη γήρανση του πληθυσμού οδηγούν σε αδυναμία των εργαζομένων να συντηρούν το σύστημα χρηματοδότησης με αποτέλεσμα να καταρρεύσει.
9. Περιορίζει τη γενναιοδωρία και τη φιλευσπλαχνία των πολιτών που παύει να είναι εκούσια και εθελοντική αλλά επιβάλλεται μέσω των φόρων

3.7 ΕΝ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΙ...

Συνοψίζοντας τα βασικότερα σημεία όσον αφορά την κρατική παρέμβαση στον τομέα των ασφαλίσεων έχουν ως εξής:

1. Ο δημόσιος τομέας υπόκεινται σε πολλά ίδια προβλήματα που οδηγούν τις ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες σε αποτυχία.
2. Ο δημοσιονομικός ανταγωνισμός και η οικονομική ολοκλήρωση από την πλευρά των εσόδων καθιστά όλο και πιο δύσκολο να διατηρηθεί «γενναιοδωρο» προγράμματα κοινωνικής προστασίας, ανεξάρτητα από το στόχο τους που είναι η ασφάλεια ή η βοήθεια των πολιτών.
3. Οι συνθήκες απασχόλησης που επικρατούν οδηγούν σε διεύρυνση του χάσματος μεταξύ των κοινωνικών προγραμμάτων προστασίας και των αγορών εργασίας.
4. Τέταρτον, οι πρόσφατες οικονομικές και δημογραφικές εξελίξεις επιβάλλουν διατήρηση του εισοδήματος για την αύξηση των δημόσιων παρεμβάσεων στον τομέα των αναδιανεμητικών.

Το συμπέρασμα που μπορούμε να καταλήξουμε είναι ότι η δεν είναι σίγουρο ότι η κοινωνική ασφάλιση μπορεί να ικανοποιεί τους δύο παραδοσιακούς στόχους τους δηλαδή την ασφάλιση και τη βοήθεια. Σήμερα, στις περισσότερες χώρες, η παροχή ασφάλισης και η φροντίδα των απόρων αποτελούν δυσβάσταχτα κόστη. Επιπλέον, οι στόχοι αυτοί μπορούν να αλληλεπιδράσουν αναποτελεσματικά.

Έχει αποδειχθεί ότι η διατήρηση του μοντέλου Bismark για το βασικό σύστημα συνταξιοδότησης στη Γαλλία ή στο Βέλγιο, σε συνδυασμό με τη δημογραφική γήρανση

και του συστήματος pay-as -you -go χρηματοδότησης, θα οδηγήσει γρήγορα σε φτώχεια στους ηλικιωμένους (Delhousse et al., 1993).

Στο εξής, πρέπει να γίνει αναμόρφωση της κοινωνικής προστασίας στην κατεύθυνση της ομοιομορφης μεταβίβασης προς όλους τους σημερινούς δικαιούχους. Εάν αυτή η μεταβίβαση καθοριστεί σε ένα αξιοπρεπές επίπεδο, το κόστος για τα δημόσια οικονομικά θα ήταν υψηλό, ίσως μεγαλύτερο από το τρέχον. Άτομο με μεσαίο ή υψηλό εισόδημα θα μπορούσε να συμπληρώσει αυτές τις μεταβιβάσεις με ιδιωτικά ασφαλιστικά προγράμματα. Οι ασφαλιστικές εταιρείες θα έχουν επίσης την ευκαιρία να προσφέρουν συμπληρωματικές παροχές και επιπλέον κάλυψη για όσους μπορούν να το αντέξουν οικονομικά.

Για ένα αποτελεσματικό επίπεδο κοινωνικής προστασίας δεν θα πρέπει υπάρχει σύνδεση μεταξύ της ασφάλισης υγείας και της απασχόλησης. Η κοινωνική προστασία θα πρέπει να επικεντρωθεί στην ομοιομορφία στις παροχές χρηματοδότησης που θα προέλθει από τα γενικά έσοδα και να είναι εντελώς αποκομμένη από την αγορά εργασίας.

Μια πρόσφατη έρευνα, στην Ευρώπη έδειξε ότι η άνθρωποι επιζητούν περισσότερη κοινωνική προστασία χωρίς να είναι πρόθυμοι να πληρώσουν αυξημένους φόρους δηλαδή θέλουν «και την πίτα ολόκληρη και το σκύλο χορτάτο» (Pestieau, 1994).

Το κράτος πρόνοιας είναι ένας δυναμικός κοινωνικός θεσμός άρρηκτα συνδεδεμένος με το οικονομικό σύστημα. Στις μέρες μας φυτοζωεί στο πλαίσιο των οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών σε αντίθεση με το παρελθόν που ανταποκρινόταν δυναμικά, ικανοποιώντας τις ανθρώπινες ανάγκες και αξίες.

Απόρροια της οικονομικής κρίσης είναι το χαμηλό επίπεδο παροχών στην κοινωνική ασφάλιση, στην εκπαίδευση, στον τομέα της υγείας, της προστασίας των πολιτών και της ασφάλειας. Το κράτος πρόνοιας θα πρέπει να συμπεριληφθεί και να αποτελέσει προτεραιότητα στον ανασχεδιασμό των πολιτικών αντιμετώπισης στις κρίσης. Οι επιδιώξεις του κοινωνικού κράτους δεν θα πρέπει να υποταχθούν στο καθεστώς του καπιταλισμού και της πλουτοκρατίας.

Η νομισματική ευρωπαϊκή ενοποίηση και η εισαγωγή του ευρώ οδήγησε τις χώρες του Νότου σε ελλείμματα και υπερχρέωση. Η εσωτερική υποτίμηση, η ανεργία, οι μειώσεις σε μισθούς, συντάξεις, η περικοπή σε δημόσιες δαπάνες θα πρέπει άμεσα να σταματήσουν να υφίστανται γιατί συντρίβουν τις κοινωνίες (<http://www.ecb.europa.eu>). Έχει δημιουργηθεί ένας φαύλος κύκλος που οδηγεί σε εξάλειψη των πιθανοτήτων επιστροφής στην ανάπτυξη μέσω αναδιανομής του εισοδήματος και στην ενίσχυση του κοινωνικού κράτους.

Η λύση στο πρόβλημα του κοινωνικού κράτους είναι η αύξηση της παραγωγικότητας, της ασφάλειας, των κοινωνικών δικαιωμάτων και όχι μείωση του κόστους εργασίας, η εργασιακή υποδούλωση και αποσταθεροποίηση. Ο εργασιακός μεσαίωνας έχει φύγει χωρίς επιστροφή κι ο κόσμος της εργασίας πρέπει να είναι διαφορετικός στον 21ο αιώνα!

Εν κατακλείδι, η πραγματική εναλλακτική λύση είναι αυτή που εγγυάται στους ανέργους, τους ηλικιωμένους, τους ασθενείς, τα άτομα με αναπηρία, και στους φτωχούς ένα ενιαίο, αλλά επαρκές ύψος παροχών γιατί το υπάρχον σύστημα υπόκειται σε μια συνεχή διάβρωση που είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει σε αύξηση των θυλάκων φτώχειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη συνέχεια θα μελετηθεί η κοινωνική συνεισφορά του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και θα επιχειρηθεί η σύνδεση των πολιτικών του ΙΚΑ με τις αρχές της ΕΚΕ και της Κοινωνικής Λογιστικής καθώς και η χρηματοοικονομική ανάλυση των Οικονομικών Καταστάσεων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ μέσω δεικτών.

Στην πρώτη ενότητα πραγματοποιείται μια θεωρητική προσέγγιση για το σκοπό της ίδρυσης και της λειτουργίας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Το ίδρυμα είναι Κοινωνικός Ασφαλιστικός Οργανισμός που εισπράττει εισφορές για να δίνει παροχές. Ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης στοχεύει στην αντιμετώπιση των ζημιωγόνων ενδεχομένων που απειλούν τους εργαζόμενους και τις οικογένειές τους και στην εξασφάλιση εισοδήματος για τη διατήρηση του επιπέδου διαβίωσης με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Παραθέτονται στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των άμεσα/ έμμεσα ασφαλισμένων, των παροχών και των δράσεων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Εν συνεχεία, παρουσιάζονται ο ισολογισμός και τα Αποτελέσματα Χρήσης του Ιδρύματος και περιγράφονται τα στοιχεία του Ενεργητικού – Παθητικού. Στην επόμενη ενότητα παρουσιάζονται και σχολιάζονται οι δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν στην εμπειρική ανάλυση. Η οικονομική ανάλυση είναι διαχρονική από το έτος 2000 έως 2006 και γίνεται χρήση στοιχείων από τον Ισολογισμό και την Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης του Ιδρύματος. Η έρευνά περιορίζεται έως το 2006 λόγω μη ύπαρξης μετέπειτα δημοσιευμένων Οικονομικών Καταστάσεων. Τέλος, παρατίθενται τα συμπεράσματα.

4.1 ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΙΚΑ

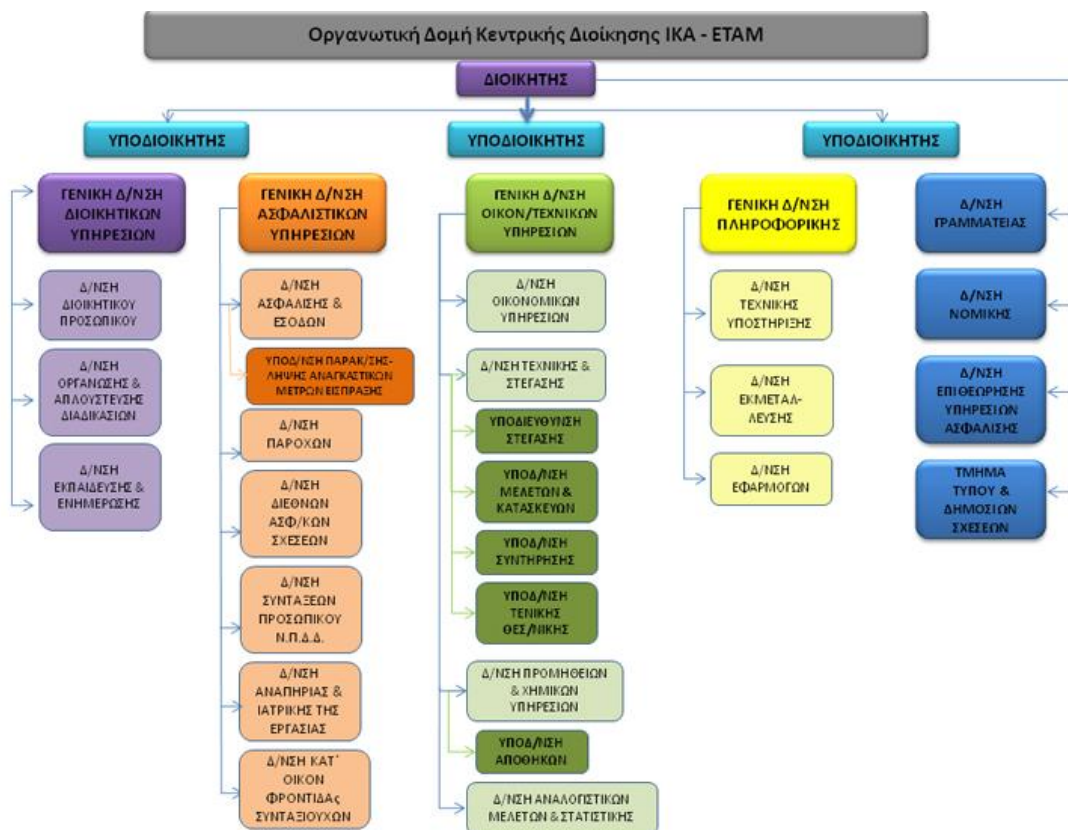
Ο κυριότερος ασφαλιστικός οργανισμός της Ελλάδας είναι το ΙΚΑ. Διαθέτει 331 Μονάδες Ασφάλισης και 364 Μονάδες Υγείας. Παρέχει περίθαλψη σε περίπου 6.000.000 άμεσα και έμμεσα ασφαλισμένους και περίπου 1.000.000 συνταξιούχους (www.ika.gr).

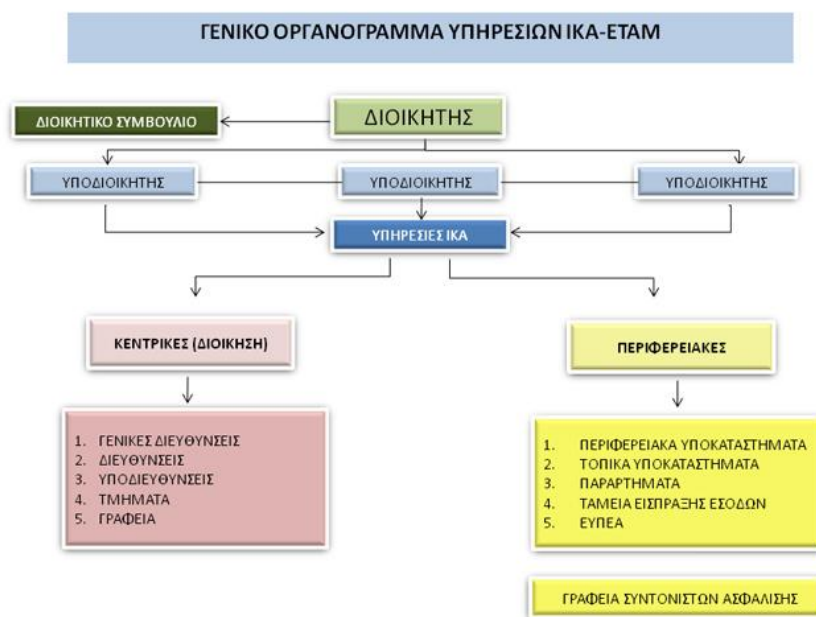
Το ΙΚΑ διεύθνεται από τέσσερις Γενικές Διευθύνσεις: α) τη Γενική Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών, β) τη Γενική Διεύθυνση Ασφαλιστικών Υπηρεσιών, γ) τη Γενική Διεύθυνση Οικονομοτεχνικών Υπηρεσιών και δ) τη Γενική Διεύθυνση Πληροφορικής.

Επίσης, οι Περιφερειακές Υπηρεσίες Ασφάλισης διακρίνονται σε πέντε κατηγορίες: α) Περιφερειακό Υποκατάστημα, β) Τοπικό Υποκατάστημα, γ) Παράρτημα, δ) Ταμείο Είσπραξης Εσόδων και ε) Ειδική Υπηρεσία Ελέγχου Ασφάλισης (Ε.ΥΠ.Ε.Α.).

Μονάδες επιπέδου Διεύθυνσης είναι τα Υποκαταστήματα. Οι βασικές λειτουργίες τους κατανέμονται σε επτά τομείς: Τομέας Εσόδων, Τομέας Παροχών Σύνταξης, Τομέας Παροχών Ασθενείας, Τομέας Μητρώου, Τομέας Οικονομικού, Τομέας Διοικητικού, Τομέας Πληροφορικής.

Η διάρθρωση της οργανωτικής δομής των υπηρεσιών του Οργανισμού απεικονίζεται στα παρακάτω οργανογράμματα:

ΠΗΓΗ: ΙΚΑ ΕΤΑΜ

4.2 ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Η κοινωνική ασφάλεια στην Ελλάδα σύμφωνα με το εθνικό μοντέλο κοινωνικής προστασίας έχει οργανωθεί σε τρεις άξονες: α) στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, που φροντίζει για την προστασία των εργαζομένων, β) στο Σύστημα Κοινωνικής Προστασίας, που φροντίζει για την προστασία των ανθρώπων που είναι σε κατάσταση ανάγκης και γ) στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, που στόχο έχει την κάλυψη των ατόμων της Ελληνικής Επικράτειας (<http://www.ggka.gr/asfalistikokefI.htm>).

Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ κατά κύριο λόγο, καλύπτει τους εργαζομένους που παρέχουν *εξαρτημένη εργασία* καθώς και τα μέλη της οικογένειάς τους, με την προϋπόθεση για την εργασία τους αυτή δεν υπάγονται στην ασφάλιση κάποιου άλλου Φορέα Κύριας Ασφάλισης. Επίσης, με τις διατάξεις του άρθρου 10 του Ν.2874/2000 οι *μακροχρόνια άνεργοι-ασφαλισμένοι* του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ μπορούν να συνεχίσουν προαιρετικά την

ασφάλισή τους έως τη συμπλήρωση των χρονικών προϋποθέσεων για θεμελίωση δικαιώματος πλήρους σύνταξης γήρατος.

Επιπλέον, αποβλέπει στην προστασία των εργαζομένων όταν δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις απαραίτητες οικονομικές ανάγκες της ζωής, ιδιαίτερα δε όταν καταστούν ανίκανοι προς εργασία λόγω ασθένειας ή ατυχήματος ή αναπηρίας ή συνέπεια ηλικίας ή χρειάζονται βοήθεια για να αντιμετωπίσουν έκτακτες δαπάνες που προκαλούν απρόβλεπτα γεγονότα όπως ο θάνατος, η ασθένεια, το ατύχημα. Είναι ζωτικής σημασίας, η ανάγκη κάθε άνθρωπου να έχει ένα συμπαραστάτη στα στάδια της ζωής του που χρήζουν ιδιαίτερης βοήθειας.

Άλλωστε, με την κοινωνική ασφάλιση προστατεύονται παράλληλα και οι εργοδότες, οι οποίοι έτσι απαλλάσσονται από την υποχρέωση που απορρέει από το κοινό δίκαιο, για περίθαλψη και αποζημίωση των μισθωτών που εργάζονται στην επιχείρησή τους, όταν ασθενήσουν, υποστούν ατύχημα κλπ., αποφεύγοντας σημαντική χρηματική δαπάνη.

Η ασφάλιση έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα και όχι προαιρετικό. Αυτό σημαίνει ότι, η ασφάλιση αρχίζει από την πρώτη μέρα εργασίας και δεν εξαρτάται από τη γνώμη ή θέληση του εργαζομένου ή του εργοδότη. Με την ασφάλισή του ο εργαζόμενος δικαιούται διάφορες παροχές τόσο από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ όσο και από άλλους Οργανισμούς. Κύριο έργο της κοινωνικής ασφάλισης είναι η ασφαλιστική προστασία των **Ασφαλισμένων** που εκδηλώνεται με τις **παροχές**. Ο ασφαλισμένος αποκτά άμεσα δικαιώματα, όπως η Ιατροφαρμακευτική και Νοσοκομειακή περίθαλψη, διάφορα επιδόματα και φυσικά σύνταξη μετά τη συμπλήρωση των νομίμων χρόνων υποχρεωτικής απασχόλησής του. Παράλληλα, έχει την υποχρέωση να καταβάλλει εισφορές στο Ίδρυμα. Οι υπηρεσίες που του παρέχονται είναι δωρεάν, εκτός από τη φαρμακευτική περίθαλψη, όπου οι ασφαλισμένοι συμμετέχουν στο κόστος, αν και σε αυτή την περίπτωση υπάρχουν κατηγορίες ασφαλισμένων όπου εξαιρούνται αυτής της επιπρόσθετης δαπάνης.

Παρέχει δηλαδή προστασία στους ασφαλισμένους στους εξής τομείς: α) Ιατρική περίθαλψη, δηλαδή υγειονομική φροντίδα, φάρμακα, νοσοκομειακή περίθαλψη, περίθαλψη σε ιδρύματα, χορήγηση πρόσθετων ειδών περίθαλψης, κ.α. β) Χρηματικές

παροχές, δηλαδή χορήγηση συντάξεων, επιδομάτων ασθένειας, ατυχημάτων, μητρότητας, εξόδων κηδείας κ.α., γ) Προληπτική δράση και Ιατρική για την καταπολέμηση των σωματικών κινδύνων των ασφαλισμένων και των μελών της οικογένειάς τους.

Από τον νόμο ορίζονται περιοριστικά οι κλάδοι ασφάλισης που καλύπτονται από το ΙΚΑ και είναι οι ακόλουθοι:

α) **Κλάδος παροχών Ασθένειας και Μητρότητας σε είδος:** παροχή ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, ειδών πρόσθετης περίθαλψης κλπ.

β) **Κλάδος παροχών Ασθένειας και Μητρότητας σε χρήμα:** καταβολή επιδομάτων ασθένειας, μητρότητας, ατυχήματος, έξοδα μετακίνησης ασθενών, κηδείας κλπ.

γ) **Κλάδος Συντάξεων:** καταβολή χρηματικών παροχών σε περίπτωση γήρατος, αναπηρίας, θανάτου. Η σύνταξη αποτελεί τον πυρήνα της κοινωνικοασφαλιστικής προστασίας που παρέχεται από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ στην πλειονότητα των μισθωτών της χώρας. Για το λόγο αυτό, η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών συντάξεων, τέθηκε από τη Διοίκηση ως στρατηγικός στόχος.

Επιπλέον το ΙΚΑ παρέχει την **Ευρωπαϊκή Κάρτα Ασφάλισης Ασθένειας (ΕΚΑΑ)** για τα άτομα που μεταβαίνουν για προσωρινή διαμονή στις χώρες της ΕΕ και οι κάτοχοι της μπορούν να απολαμβάνουν εκεί παροχές σε είδος (ιατρικά αναγκαίες), έχοντας το δικαίωμα της απευθείας πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας.

Επίσης, η **Κοινωνική Μέριμνα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για τους Αναπήρους και τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες** είναι μία συνεχής προσπάθεια φροντίδας, καλύπτοντας πολλούς τομείς, με στόχο την ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου, την μείωση των δυσκολιών προσαρμογής σε νέες καταστάσεις που προκαλούν άγχος και προβληματισμό στις οικογένειες, αλλά ταυτόχρονα αποτελεί την απάντηση ενός σύγχρονου ασφαλιστικού φορέα στις απαιτήσεις και τις ευαισθησίες της ανθρώπινης ζωής τη σημερινή εποχή.

Οι τομείς που καλύπτονται από την προσπάθεια αυτή είναι:

Σύνταξη αναπηρίας

- ❑ **Βαθμίδες αναπηρίας**
- ❑ **Επίδομα απόλυτης αναπηρίας**
- ❑ **Επίδομα παραπληγίας**
- ❑ **Πρόγραμμα Θεραπευτικού Τουρισμού**
- ❑ **Εξέταση ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ) από τις Πρωτοβάθμιες Υγειονομικές Επιτροπές Αναπηρίας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ**

Με ιδιαίτερη ευαισθησία και χρέος ευθύνης η κοινωνική μέριμνα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ απευθύνεται **στα παιδιά των ασφαλισμένων που έχουν ειδικές ανάγκες και διαθέτουν ειδικές ικανότητες**. Η φροντίδα αυτή καλύπτει πολλούς επιμέρους τομείς:

- ❑ **Φοίτηση παιδιών ασφαλισμένων με ειδικές ανάγκες σε Ειδικά Σχολεία – Ιδρύματα:** Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ χορηγεί το ειδικό Νοσηλίου –Τροφείο. Με απόφαση του ΔΣ έχει καταργήσει το όριο ηλικίας για τη φοίτηση στα παιδιά με ειδικές ανάγκες και καλύπτει την περίθαλψή τους. Επίσης, καλύπτει την ειδική φοίτηση - εκπαίδευση και μετά το 18ο έτος της ηλικίας των παιδιών αυτών αφού θεωρείται προ-επαγγελματική ειδική εκπαίδευση.
- ❑ **Χορήγηση Πράξεων Θεραπείας για τα έμμεσα ασφαλισμένα άτομα με ειδικές ανάγκες :** φυσιοθεραπείες- λογοθεραπείες- εργοθεραπείες κλπ
- ❑ **Περίθαλψη παιδιών ασφαλισμένων με βαριές σωματικές και ψυχικές αναπηρίες:** το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, καλύπτει την περίθαλψή τους σε ειδικά δημόσια ή ιδιωτικά Ιδρύματα με χορήγηση ειδικού χρηματικού νοσηλίου.

Επιπλέον με τις διατάξεις του άρθρου 138 του 4052/01.03.2012 θεσμοθετήθηκε το **«Πρόγραμμα κατ' οίκον φροντίδας Συνταξιούχων»**, για τα άτομα που αντιμετωπίζουν πρόσκαιρα ή μόνιμα προβλήματα υγείας ή αναπηρίας και φορέας υλοποίησης ορίσθηκε το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Το πρόγραμμα έχει ως σκοπό τη δημιουργία συνθηκών αυτόνομης διαβίωσης **των ηλικιωμένων και των αναπήρων συνταξιούχων στην κατοικία τους**.

Στόχος του προγράμματος είναι να εξασφαλισθεί η παραμονή τους στο οικείο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον για ψυχοκοινωνικούς λόγους, να αποφευχθεί η παραπομπή σε δομές κλειστής φροντίδας και να προληφθούν καταστάσεις κοινωνικού αποκλεισμού. Ειδικότερα, στοχεύει:

- ❑ Στην κάλυψη βασικών αναγκών και στη συστηματική παροχή υπηρεσιών κοινωνικής εργασίας, ψυχοκοινωνικής στήριξης, νοσηλευτικής φροντίδας, φυσικοθεραπείας, εργοθεραπείας και οικογενειακής βοήθειας.
- ❑ Στην ενημέρωση των εξυπηρετούμενων για τα δικαιώματά τους και την επαφή τους με τις αρμόδιες υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής προστασίας.
- ❑ Στη διευκόλυνση των ωφελουμένων για τη συμμετοχή τους σε θρησκευτικές, πολιτιστικές, ψυχαγωγικές και κοινωνικές δραστηριότητες.

4.3 ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

4.3.1 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

Το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων έχοντας μέλημά του τη βέλτιστη εξυπηρέτηση των πολιτών, υλοποίησε **Πρόγραμμα Εκσυγχρονισμού του Ιδρύματος** αναφορικά με την οργάνωση και στη λειτουργία του, με ανασχεδιασμό, εκσυγχρονισμό και απλούστευση των λειτουργικών διαδικασιών του. Το πρόγραμμα αυτό στόχευε στην αύξηση της παραγωγικότητας, στην ανάπτυξη του ελέγχου και της υπευθυνότητας και στην ανάγκη για παροχή υπηρεσιών που να ικανοποιούν και να μειώνουν τη γραφειοκρατία στις συναλλαγές των πολιτών με το Ίδρυμα.

Αξίζει να επισημάνουμε ότι τα έργα εκσυγχρονισμού που υλοποιήθηκαν, λειτουργούν παραγωγικά με ωφέλεια για το Ίδρυμα και τους ασφαλισμένους. Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα αυτό:

- ❑ Αναβάθμισε ποιοτικά τις παρεχόμενες υπηρεσίες προς τους ασφαλισμένους, εργοδότες και λοιπούς συναλλασσομένους φορείς
- ❑ Διασφάλισε τη διαφάνεια στις συναλλαγές με το ΙΚΑ και τυποποίησε τις λειτουργίες του Ιδρύματος
- ❑ Μείωσε τη γραφειοκρατία

- ❑ Οδήγησε στη δημιουργία ηλεκτρονικών αρχείων με αξιόπιστα δεδομένα
- ❑ Έδωσε τη δυνατότητα στους πολίτες (Ασφαλισμένους, Εργοδότες και λοιπούς πιστοποιημένους φορείς, οι οποίοι συναλλάσσονται με το Ίδρυμα) για χρήση ηλεκτρονικών συναλλαγών μέσω διαδικτύου και εκμετάλλευσης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης επί καθημερινής 24ώρου βάσεως
- ❑ Βελτίωσε την ταχύτητα και την αξιοπιστία της εισροής των εσόδων
- ❑ Συνέβαλε στη μείωση της εισφοροδιαφυγής με την ενίσχυση των διαδικασιών ελέγχου των εργοδοτών
- ❑ Έδωσε στη Διοίκηση του ΙΚΑ έγκαιρη και έγκυρη πληροφόρηση και ασφαλών δεδομένων για ορθότερη χάραξη των άμεσων στρατηγικών επιλογών.

4.3.2 *ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ*

Το ΙΚΑ- ΕΤΑΜ για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του, τηρεί αρχεία Προσωπικών Δεδομένων των ασφαλισμένων και κάθε ασφαλισμένος έχει δικαίωμα πρόσβασης στα στοιχεία που τον αφορούν. Η τήρηση και επεξεργασία των αρχείων αυτών εντάσσεται στο νόμο 2472/97 και έχει υποβληθεί σχετική γνωστοποίηση προς την **Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα**.

4.3.3 *ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ*

Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ εφαρμόζει και πιστοποιεί Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας κατά ISO 9001:2008 και ΕΛΟΤ 1429:08 στο πεδίο «Παροχή Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Προγραμματισμός, Σχεδιασμός και Ωρίμανση, Υλοποίηση, Παρακολούθηση και Διαχείριση Συγχρηματοδοτούμενων Έργων». Τα στελέχη και οι υπάλληλοι υποχρεωτικά εφαρμόζουν τις αρχές του στις καθημερινές εργασίες τους και το χρησιμοποιούν ως εργαλείο διεκπεραίωσης των αρμοδιοτήτων τους και ως μέσο για

τη συνεχή βελτίωση και προαγωγή τόσο των ικανοτήτων τους όσο και της ποιότητας εργασίας τους.

Το όραμα και οι στόχοι που έχουν τεθεί από τη Διοίκηση του Ιδρύματος συνοψίζονται στις αρχές της Πολιτικής Ποιότητας του **ΙΚΑ-ΕΤΑΜ**. Οι τρεις πυλώνες της Πολιτικής Ποιότητας είναι:

- ❑ Εφαρμογή του Συστήματος Διαχείρισης Ποιότητας ISO 9001:2008 και Διαχειριστικής Επάρκειας ΕΛΟΤ 1429:08,
- ❑ Μέγιστη ικανοποίηση των πολιτών και εν γένει των συναλλασσομένων με το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ,
- ❑ Βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας όλων των διαδικασιών του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Αναλυτικότερα:

- Βέλτιστη εξυπηρέτηση του πολίτη σε όλα τα επίπεδα συναλλαγής του με τον μεγαλύτερο ασφαλιστικό Φορέα της χώρας.
- Βελτίωση αποτελεσματικότητας & αποδοτικότητας των Υπηρεσιών.
- Ικανοποίηση των συναλλασσομένων από τη χρησιμότητα και την ποιότητα των υλοποιούμενων έργων στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.
- Μεγιστοποίηση άσκησης χρηστής Διοίκησης.
- Βελτίωση της επικοινωνίας (εξωτερικής & εσωτερικής).
- Καθιέρωση Αρχών Διοίκησης με στόχους και ποιότητα.
- Αξιοποίηση των αναδεικνυόμενων προβλημάτων ως ευκαιριών βελτίωσης.
- Επαναξιολόγηση και συνεχής βελτίωση του Ιδρύματος.
- Καθορισμός στελεχιακού δυναμικού υψηλών επαγγελματικών προσόντων με την ενδυνάμωσή του.
- Βέλτιστη αξιοποίηση πόρων.
- Διασφάλιση, βελτίωση και αναβάθμιση ικανότητας υλοποίησης έργων σύμφωνα με το κοινοτικό και εθνικό δίκαιο, με αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα για έργα εξυπηρέτησης δημοσίου συμφέροντος ή δημοσίου χαρακτήρα, και ειδικότερα για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα.

- Εκτέλεση Ποιοτικών Έργων εντός προϋπολογισμού & εντός χρονοδιαγράμματος.
- Αποτελεσματική συνεργασία Αρχών - Διαχειριστών - Προμηθευτών.
- Έγκαιρος εντοπισμός και αντιμετώπιση αιτιών αστοχίας.

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων αποτελεί κύριο μέλημα της Διοίκησης και των υπαλλήλων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και η πολιτική ποιότητας θα ανασκοπείται και θα ελέγχεται ως προς τη συνεχιζόμενη καταλληλότητα της.

4.3.4 ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

Προσπάθεια της Διοίκησης είναι η πλήρης στελέχωση του Ιδρύματος με το απαραίτητο προσωπικό και η συνεχής επιμόρφωση, εκπαίδευση και κατάρτιση του υφιστάμενου. Η Διοίκηση στοχεύει επίσης, στη δίκαιη διαχείριση των ανθρωπίνων πόρων μέσω ετήσιας αξιολόγησης, σέβεται τα συνδικαλιστικά δικαιώματα, τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας στο χώρο εργασίας, παρέχει βοηθήματα και κωδικοποίηση της νομοθεσίας, οργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα, κ.α.

4.3.5 ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Η Διοίκηση και οι ελεγκτικές του δομές του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ έχουν δώσει δείγμα γραφής για τις προσπάθειες που καταβάλλουν, την αποτελεσματικότητα των ερευνών και ενεργειών τους, τη μεθοδολογία που ακολουθούν για την εξάλειψη παραβατικών συμπεριφορών και ενεργειών. Οι προσπάθειες για εξάρθρωση των κυκλωμάτων που υπονομεύουν το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης γίνονται με τρόπο συστηματικό, καθολικό και υπεύθυνο.

Οι κανόνες για την αποκάλυψη και την πάταξη φαινομένων διαφθοράς τηρούνται απαρέγκλιτα και τα πορίσματα δίνονται στη δημοσιότητα με επίσημες ανακοινώσεις της Διοίκησης.

4.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΙΚΑ ΕΤΑΜ

Στο πρώτο μέρος αποσαφηνίσθηκε η έννοια της Κοινωνικής Λογιστικής και της Κοινωνικής Εταιρικής Ευθύνης (ΕΚΕ). Παραπάνω έγινε παρουσίαση του σκοπού, των δράσεων, των πολιτικών του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Από τα στοιχεία αυτά απορρέουν οι παρακάτω διαπιστώσεις:

Κύριος σκοπός λειτουργίας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ είναι η ασφάλιση και η πρόνοια των εργαζομένων και των οικογενειών τους. Είναι Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης, δεν έχει σκοπό το κέρδος αλλά να παρέχει υπηρεσίες στην κοινωνία. Οι στόχοι και η πολιτική του φαίνεται να εναρμονίζονται με τις βασικές αρχές που διέπουν την ΕΚΕ, δηλαδή το ΙΚΑ ΕΤΑΜ έχει υιοθετήσει πρακτικές εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Οι βασικές θεματικές ενότητες που συνοψίζονται οι αρχές της ΕΚΕ και οι δράσεις του ΙΚΑ, είναι:

ΑΡΧΕΣ ΕΚΕ	ΔΡΑΣΕΙΣ ΙΚΑ
<p>Ανθρώπινα Δικαιώματα</p> <p><i>Σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ενεργό δράση για την προστασία τους.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Προστασία των εργαζομένων και των μελών της οικογένειας τους από κινδύνους που απειλούν την ευημερία τους, από το γήρας, την ανεργία, την αρρώστια, τον θάνατο, κ.α. ❖ Ευρωπαϊκή Κάρτα Ασφάλισης Ασθένειας (ΕΚΑΑ) ❖ Κοινωνική Μέριμνα για τους Αναπήρους και τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες ❖ Πρόγραμμα κατ' οίκον φροντίδας Συνταξιούχων ❖ Κοινωνική Μέριμνα για τα παιδιά των ασφαλισμένων του που έχουν ειδικές ανάγκες και διαθέτουν ειδικές ικανότητες
<p>Εργασιακά Δικαιώματα:</p>	<p><u>Για τους υπαλλήλους του φροντίζει για:</u></p>

<p>Σεβασμός στην ελευθερία του συνδικαλιζέσθε, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εξάλειψη της ανασφάλιστης εργασίας, της παιδικής εργασίας, των διακρίσεων, στήριξη των εργασιακών προνομίων, κλπ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Επιμόρφωση, εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού. ❖ Δίκαιη διαχείριση των ανθρωπίνων πόρων μέσω ετήσιας αξιολόγησης ❖ Σεβασμό στα συνδικαλιστικά δικαιώματα <p><u>Για τους ασφαλισμένους του φροντίζει για :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Την καταπολέμηση της ανασφάλιστης εργασίας και εργασιακής εκμετάλλευσης ❖ Την ορθότητα της ασφαλιστικής ιστορίας και των αποδοχών ❖ Την απαγόρευση της καταναγκαστικής και της παιδικής εργασίας
<p>Περιβάλλον:</p> <p>Ανάληψη πρωτοβουλιών για περιβαλλοντική διαχείριση, χρήση φιλικών περιβαλλοντολογικών τεχνολογιών</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Υιοθέτηση φιλικών πρακτικών προς το περιβάλλον, για παράδειγμα <ul style="list-style-type: none"> ○ χρήση λαμπτήρων οικονομίας ○ ηλεκτρονικής διακίνηση εγγράφων ○ χρήση ανακυκλωμένων μελανιών
<p>Καταπολέμηση της Διαφθοράς:</p> <p>Ενέργειες για την καταπολέμηση της διαφθοράς, της δωροδοκίας και του εκβιασμού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ενέργειες για την εξάρθρωση των κυκλωμάτων που υπονομεύουν το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης γίνονται με τρόπο συστηματικό, καθολικό και υπεύθυνο (εργαζομένων ΙΚΑ, ασφαλισμένων, εργοδοτών, προμηθευτών και εν γένει όλων αυτών που συνεργάζονται με το Ίδρυμα)

Από την ανωτέρω ανάλυση φαίνεται ο κοινωνικός χαρακτήρας του ΙΚΑ, άρα μέσω της Κοινωνικής Λογιστικής μπορούν να ερμηνευτούν, να ελεγχτούν και να αξιολογηθούν ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες.

Σύμφωνα τη *Θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών* της Κοινωνικής Λογιστικής, τα μεμονωμένα άτομα ή οι ομάδες ατόμων που μπορούν να επηρεάσουν ή να επηρεαστούν από την επίτευξη των στόχων του οργανισμού ενδιαφέρονται για τα κοινωνικά αποτελέσματα, τις κοινωνικές δράσεις και τις επιδιώξεις του Οργανισμού. Στην περίπτωση του ΙΚΑ ενδιαφερόμενα μέρη μπορεί να είναι οι ασφαλισμένοι, οι εργοδότες, οι συνταξιούχοι, το κράτος και η κοινωνία γενικότερα.

Ακολουθως, με τη *Θεωρία της νομιμότητας* κάθε οργανισμός λειτουργεί στα όρια και στους κανονισμούς που θέτει η κοινωνία. Σκοπός του ΙΚΑ είναι η προστασία των ασφαλισμένων και των μελών της οικογενείας τους κατά των κινδύνων, ασθενείας, αναπηρίας, ατυχήματος, γήρατος, θανάτου κλπ. Η κοινωνία απαιτεί σεβασμό και προστασία της αξίας και της αξιοπρέπειας του ανθρώπου και τα ζητήματα αυτά πρέπει να αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας. Η πολιτεία έχει θεσπίσει διατάξεις που σκοπό έχουν την εξασφάλιση όρων διαβίωσης τέτοιων ώστε να μην προσβάλλεται η ανθρώπινη προσωπικότητα. Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού, υπάρχουν προγράμματα συνταξιοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης. Η κοινωνική ασφάλιση καλύπτει κινδύνους προκειμένου να διασφαλιστεί αξιοπρεπή διαβίωση και περίθαλψη στα άτομα που δεν μπορούν να εργαστούν λόγω γήρατος ή ασθενειών ή άλλων γεγονότων.

4.5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ – ΔΕΙΚΤΩΝ

4.5.1 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

Στην ενότητα αυτή παρατίθενται χρονοσειρές και διαγράμματα, που καταρτίσθηκαν με απολογιστικά στοιχεία και πληροφόρηση της εξέλιξης των ασφαλιστικών και οικονομικών μεγεθών του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των ασφαλισμένων ανά έτος προοδευτικά από το 1999 έως το 2008, κατά απόλυτο αριθμό και ως ποσοστό αύξησης. Η αύξηση των άμεσα ασφαλισμένων μπορεί να οφείλεται στην ένταξη ολοένα και περισσότερων γυναικών στην αγορά εργασίας. Παρατίθεται και διαγραμματική απεικόνιση.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΜΕΣΑ – ΕΜΜΕΣΑ –ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ

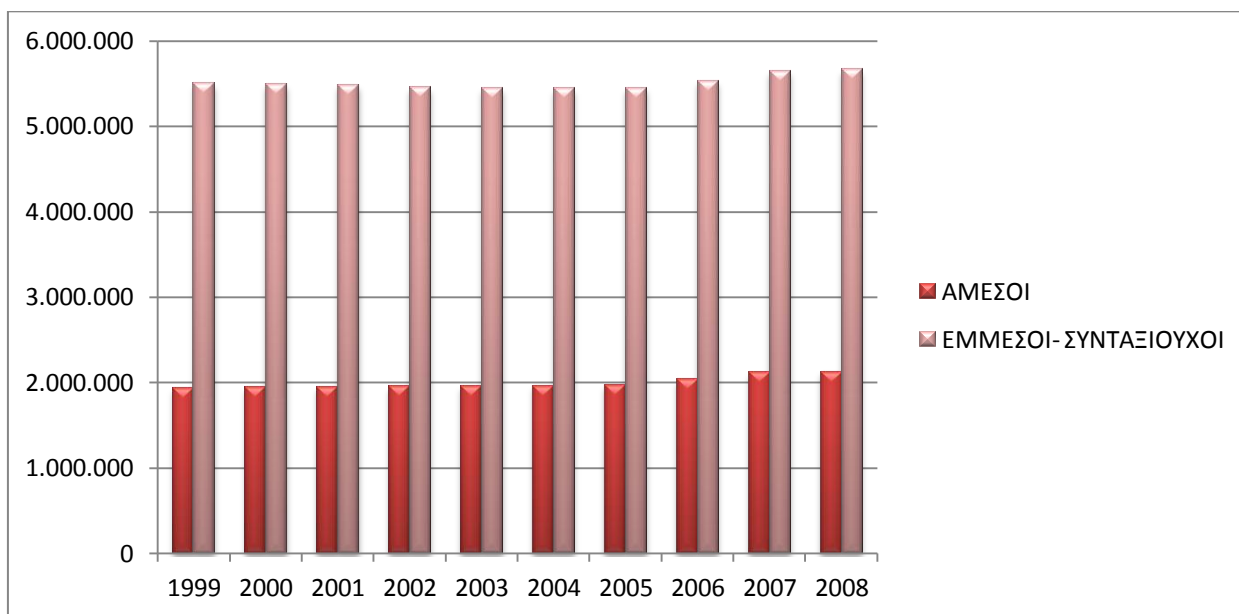
ΕΤΗ	ΑΜΕΣΟΙ	ΕΜΜΕΣΟΙ- ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ	% ΑΥΞΗΣΗΣ	
			ΑΜΕΣΟΙ	ΕΜΜΕΣΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ
1999	1.935.246	5.496.220	1,45	0,23
2000	1.941.265	5.484.542	0,31	0,21
2001	1.949.495	5.479.608	0,42	-0,09
2002	1.952.232	5.450.676	0,14	-0,53
2003	1.956.878	5.440.658	0,24	- 0,18
2004	1.961.815	5.438.008	0,25	-0,05
2005	1.965.274	5.445.103	0,18	0,13
2006	2.031.446	5.533.625	3,26	1,63
2007	2.112.727	5.643.563	3,85	1,99

2008	2.126.180	5.662.027	0,63	0,33
-------------	-----------	-----------	------	------

Πηγή ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΑΜΕΣΑ – ΕΜΜΕΣΑ – ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ

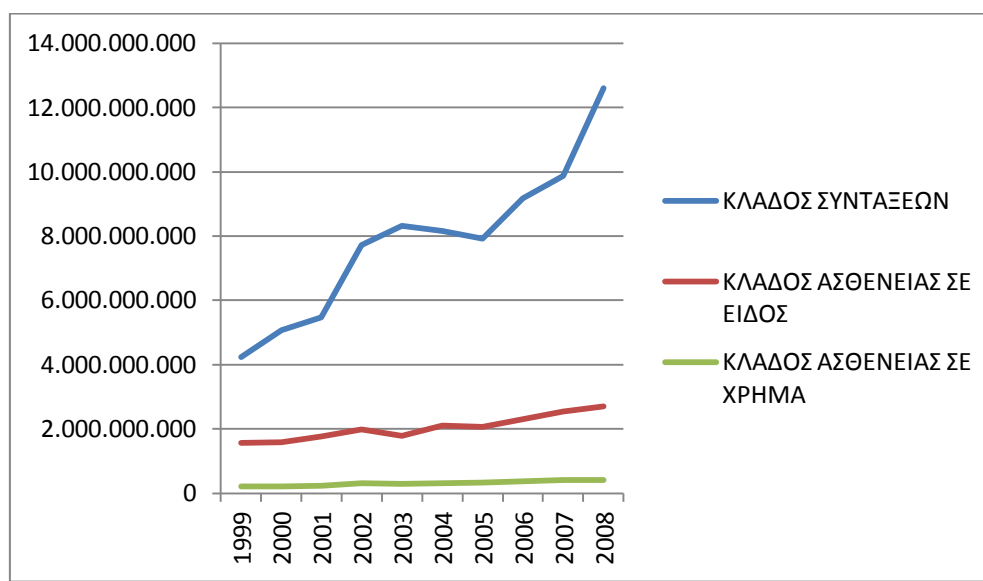
ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ

<u>ΕΤΟΣ</u>	<u>ΕΣΟΔΑ</u>			ΣΥΝΟΛΟ
	<i>ΚΛΑΔΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ</i>	<i>ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΣΕ ΕΙΔΟΣ</i>	<i>ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΣΕ ΧΡΗΜΑ</i>	
1999	4.243.242.665	1.568.420.126	212.552.798	6.024.215.589
2000	5.073.699.950	1.591.867.012	222.854.486	6.888.421.448
2001	5.478.338.228	1.775.391.827	237.982.278	7.491.712.333
2002	7.725.710.935	1.980.228.045	307.919.092	10.013.858.072
2003	8.322.906.796	1.777.249.165	289.154.214	10.389.310.175
2004	8.164.138.116	2.110.875.934	312.125.523	10.587.139.573
2005	7.911.067.385	2.062.298.336	325.709.958	10.299.075.679

2006	9.179.600.107	2.304.466.899	368.245.694	11.852.312.700
2007	9.874.044.200	2.541.141.190	410.260.969	12.825.446.359
2008	12.597.880.029	2.704.308.611	419.791.438	15.721.980.078

Πηγή ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ

Όσον αφορά τα έσοδα του Ιδρύματος αναλύονται σε τρεις κατηγορίες εσόδων: α) κλάδου σύνταξης, β) κλάδου παροχών ασθενείας σε χρήμα και γ) κλάδου παροχών ασθενείας σε είδος.

Στους παρακάτω πίνακες και διαγράμματα γίνεται καταγραφή των παραπάνω εσόδων. Για παράδειγμα στα έσοδα έχουμε αύξηση το 2006 έναντι των του 2005 κατά 15,08% και αντίστοιχη αύξηση των εξόδων κατά 8,98%

Οι αυξήσεις των εσόδων οφείλονται:

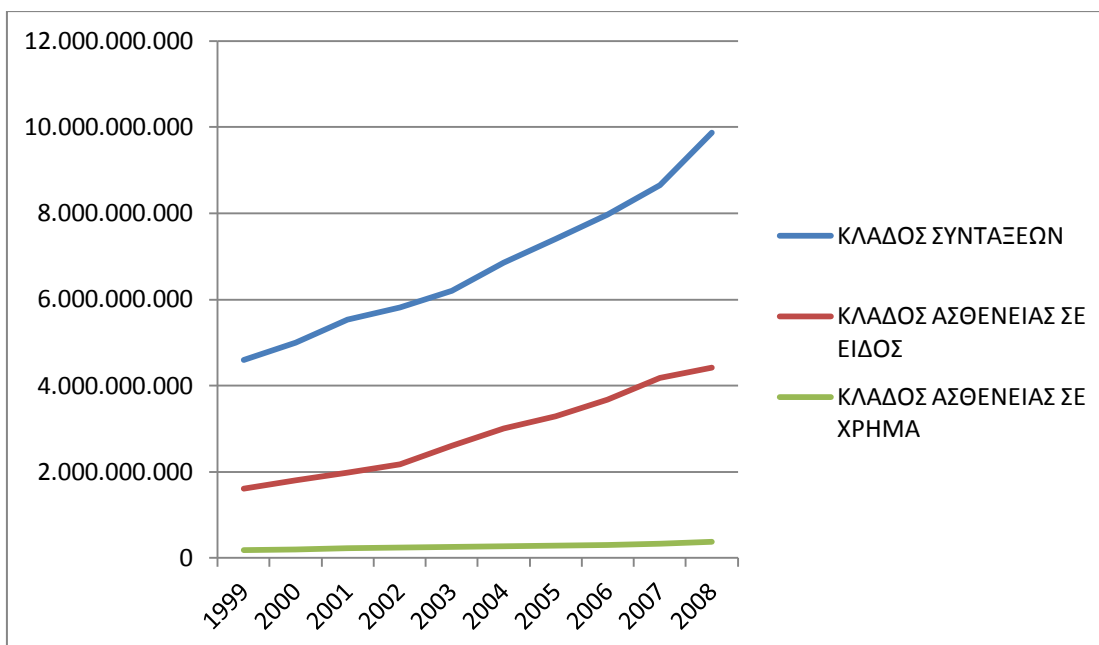
- ✓ Αύξηση Επιτόπιων Ελέγχων
- ✓ Έλεγχοι εντοπισμού διαφορών μεταξύ δηλωθέντων και καταβληθέντων εισφορών
- ✓ Είσπραξη τρεχουσών εισφορών
- ✓ Είσπραξη καθυστερούμενων εισφορών
- ✓ Υπαγωγή των επιχειρήσεων στον ειδικό διακανονισμό των οφειλών τους

- ✓ Λήψη μέτρων αναγκαστικής είσπραξης και υποβολή μηνυτήριων αναφορών για μη αποδοθείσες εισφορές
- ✓ Μέτρα αναγκαστικής είσπραξης (κατάσχεση εις χείρας τρίτων)

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΞΟΔΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ

<u>ΕΤΟΣ</u>	<u>ΕΞΟΔΑ</u>			ΣΥΝΟΛΟ
	<i>ΚΛΑΔΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ</i>	<i>ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΣΕ ΕΙΔΟΣ</i>	<i>ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΣΕ ΧΡΗΜΑ</i>	
1999	4.595.738.016	1.604.758.480	187.987.374	6.388.483.870
2000	5.003.103.562	1.796.272.655	203.638.695	7.003.014.912
2001	5.533.383.447	1.987.787.174	225.857.313	7.747.027.934
2002	5.814.874.596	2.170.215.334	240.574.549	8.225.664.479
2003	6.201.430.020	2.606.314.105	251.372.470	9.059.116.595
2004	6.853.170.875	3.002.284.951	278.108.341	10.133.564.167
2005	7.401.718.215	3.282.612.606	291.294.467	10.975.625.288
2006	7.974.078.539	3.677.758.105	309.850.666	11.961.687.310
2007	8.646.849.773	4.180.760.942	331.334.744	13.158.945.459
2008	9.877.141.596	4.412.350.403	372.459.320	14.661.951.319

Πηγή ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΕΞΟΔΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ

Αντίστοιχα, τα έξοδα του Ιδρύματος αναλύονται σε τρεις κατηγορίες εξόδων: α) κλάδου σύνταξης, β) κλάδου παροχών ασθένειας σε χρήμα και γ) κλάδου παροχών ασθένειας σε είδος.

Οι λόγοι των μεταβολών των εξόδων οφείλονται:

- ✓ Αύξηση των συνταξιούχων
- ✓ Αύξηση των συντάξεων
- ✓ Αύξηση του επιδόματος ΕΚΑΣ, δαπανών λουτροθεραπείας, ειδικών θεραπειών
- ✓ Μεγαλύτερες συντάξεις των νέων συνταξιούχων
- ✓ Αύξηση των δαπανών της Ιατρικής περίθαλψης, λόγω αύξησης των εξόδων μισθοδοσίας προσωπικού, λειτουργίας των ιατρείων κι εργαστηρίων και μετεγκατάσταση ορισμένων μονάδων υγείας
- ✓ Αύξηση των δαπανών της φαρμακευτικής περίθαλψης, λόγω αυξήσεων της τιμής των σκευασμάτων ή λόγω της αντικατάστασής τους με σκευάσματα νέας τεχνολογίας κι υποκατάστασης φθηνών σκευασμάτων με άλλα ακριβότερα

- ✓ Αύξηση των δαπανών της νοσοκομειακής περίθαλψης, λόγω αύξησης των νοσηλίων, των βοηθημάτων τοκετού, την παροχή υπηρεσιών νοσηλείας και ειδικής φροντίδας υγείας κατ' οίκον
- ✓ Αύξηση των παροχών ασθένειας σε χρήμα (άδειες ασθένειας, επιδόματα μητρότητας, έξοδα κηδείας) επειδή οι αυξήσεις των ημερομισθίων επηρεάζουν το ύψος των επιδομάτων

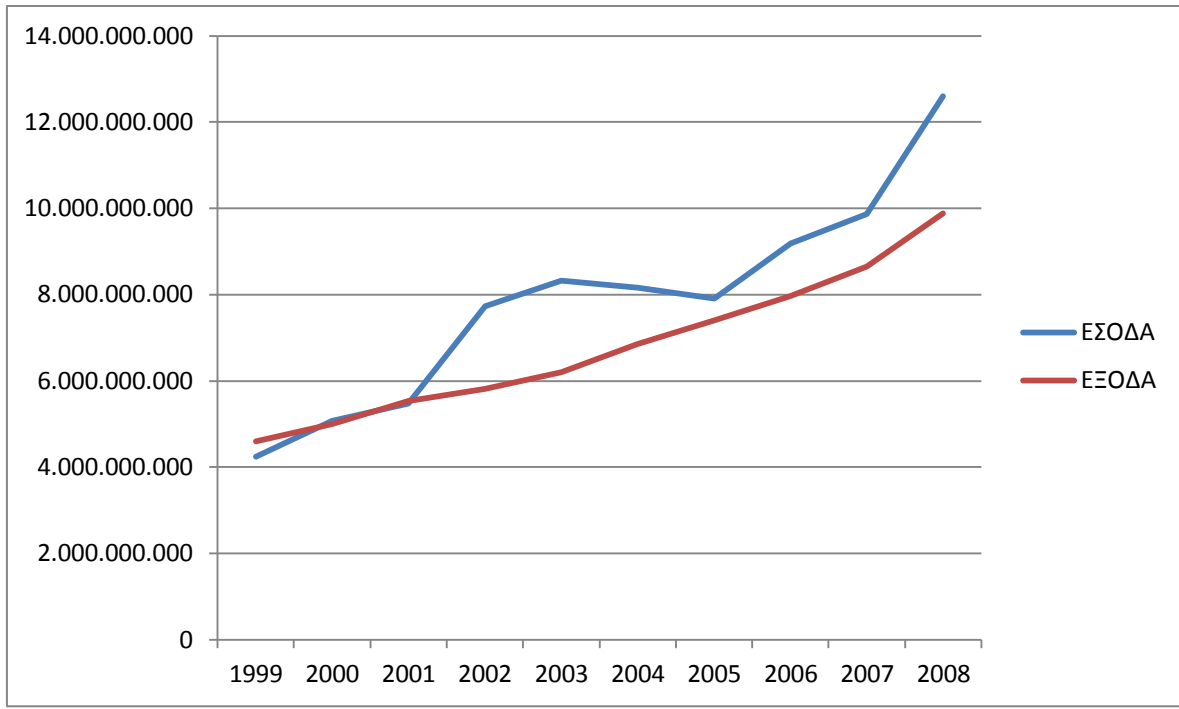
ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ/ΠΛΕΟΝΑΣΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ

<u>ΕΤΟΣ</u>	<u>ΕΛΛΕΙΜΜΑ/ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ</u>			ΣΥΝΟΛΟ
	<i>ΚΛΑΔΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ</i>	<i>ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΣΕ ΕΙΔΟΣ</i>	<i>ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΣΕ ΧΡΗΜΑ</i>	
1999	-352.495.351	-36.338.354	24.565.424	-364.268.281
2000	70.596.388	-204.405.644	19.215.792	-114.593.464
2001	-55.045.219	-212.395.347	12.124.965	-255.315.601
2002	1.910.836.339	-189.987.289	67.344.543	1.788.193.593
2003	2.121.476.775	-829.064.940	37.781.744	1.330.193.579
2004	1.310.967.241	-891.409.017	34.017.182	453.575.406
2005	509.349.170	-1.220.314.270	34.415.491	-676.549.609
2006	1.205.521.567	-1.373.291.207	58.395.028	-109.374.612
2007	1.227.194.427	-1.639.619.752	78.926.225	-333.499.100
2008	2.720.738.432	-1.708.041.792	47.332.118	1.060.028.758

Πηγή ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

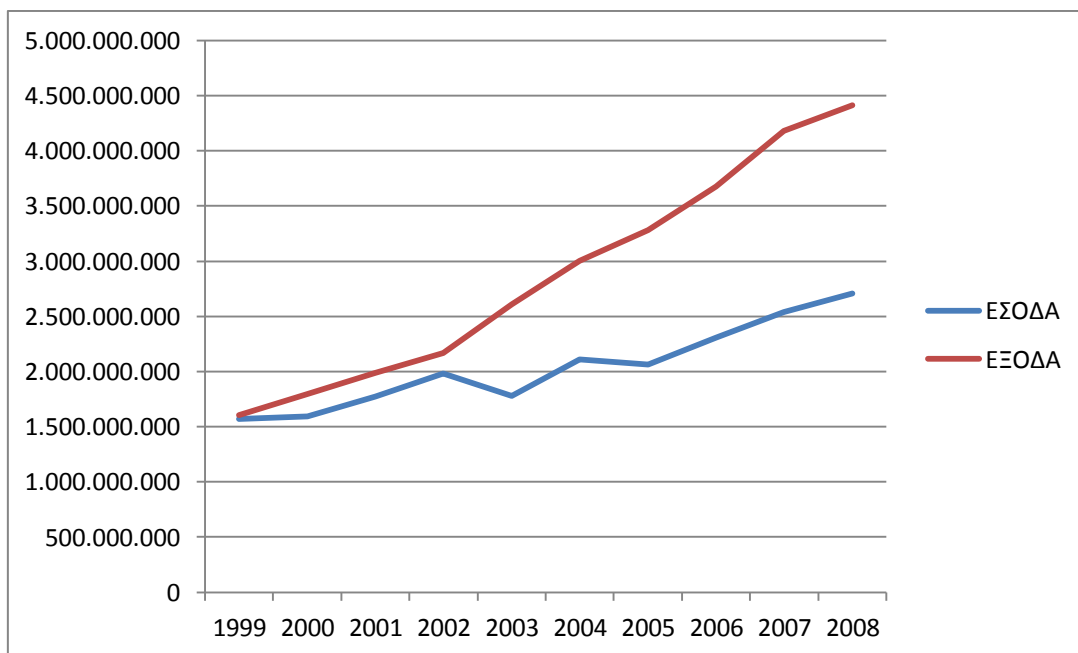
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ

ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ/ΠΛΕΟΝΑΣΜΑΤΟΣ ΕΣΟΔΩΝ/ΕΞΟΔΩΝ

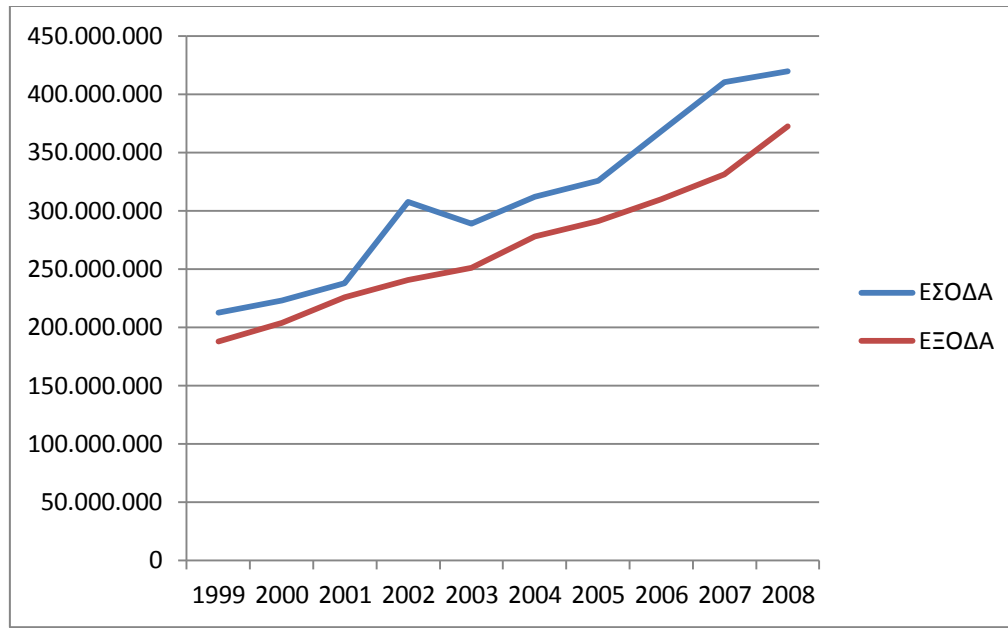

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΕΣΟΔΩΝ/ΕΞΟΔΩΝ

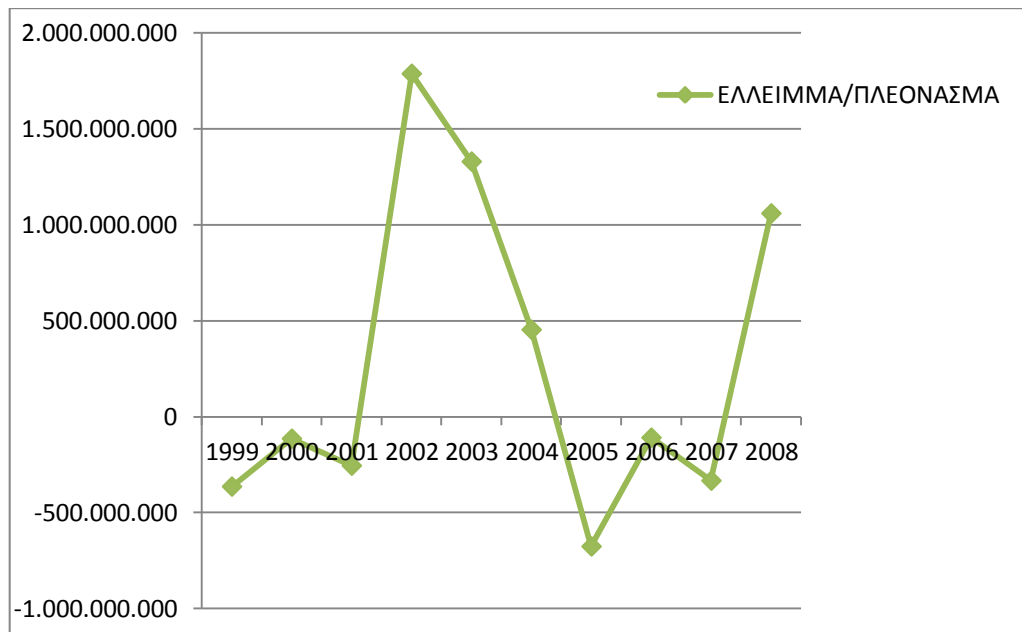
ΚΛΑΔΟΥ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΣΕ ΕΙΔΟΣ

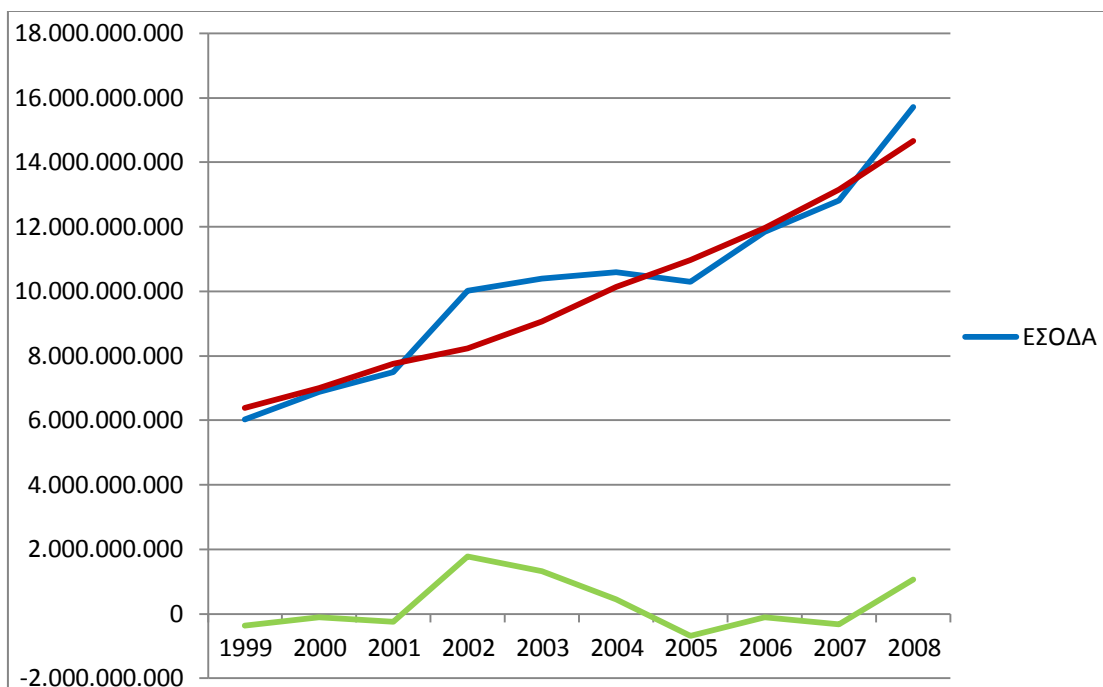
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΕΣΟΔΩΝ/ΕΞΟΔΩΝ
ΚΛΑΔΟΥ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΣΕ ΧΡΗΜΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ
ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ/ΠΛΕΟΝΑΣΜΑΤΟΣ

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΕΣΟΔΩΝ/ΕΞΟΔΩΝ/
ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ/ΠΛΕΟΝΑΣΜΑΤΟΣ**

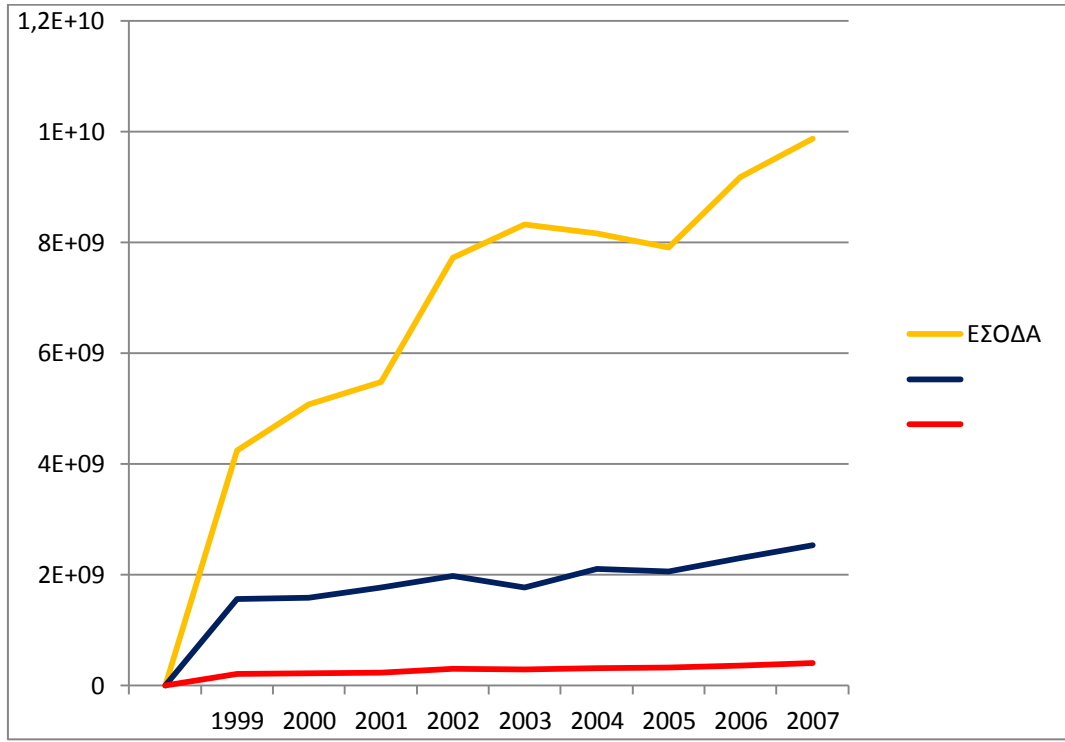
ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΛΑΔΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

<u>ΕΤΗ</u>	<u>ΓΗΡΑΤΟΣ</u>	<u>ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ</u>	<u>ΘΑΝΑΤΟΥ</u>	<u>ΣΥΝΟΛΟ</u>
1999	2.839.238.970	714.710.390	842.818.660	4.396.768.020
2000	3.048.603.168	770.749.914	926.921.450	4.746.274.531
2001	3.408.555.850	767.084.435	1.024.058.680	5.199.698.965
2002	3.590.502.528	783.012.225	1.089.901.701	5.463.416.454
2003	3.798.461.317	809.889.764	1.160.784.044	5.769.135.224
2004	4.211.507.037	842.992.041	1.248.497.722	6.302.996.800
2005	4.651.404.094	862.463.570	1.319.578.716	6.833.446.380
2006	5.041.488.877	912.603.563	1.428.517.139	7.382.609.579
2007	5.522.560.348	943.726.174	1.527.079.655	7.993.366.177
2008	6.492.126.001	981.780.833	1.629.222.687	9.103.129.521

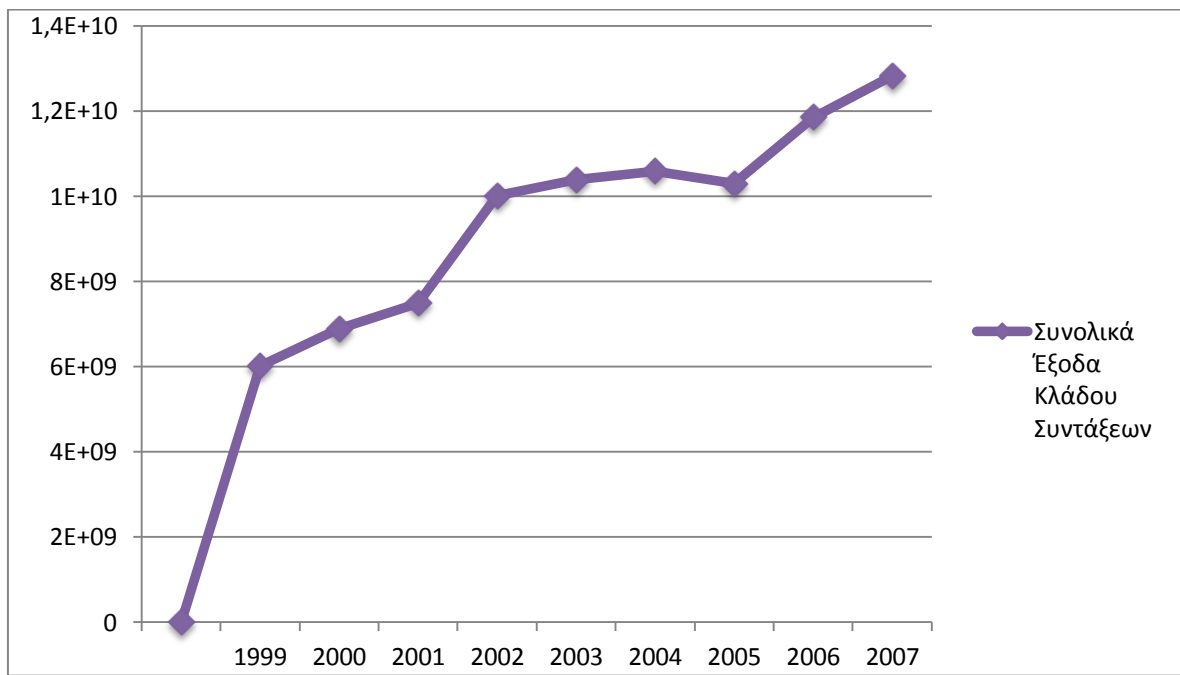
Πηγή ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΚΛΑΔΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ

4.5.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Με τη βοήθεια της χρηματοοικονομικής επιστήμης θα προβούμε σε διερεύνηση, αξιολόγηση και αξιοποίηση των στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων, που θα μας οδηγήσουν στον προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης των οικονομικών του οργανισμού. Αυτό θα πραγματοποιηθεί από την εκτίμηση της περιουσίας, της κεφαλαιακής διάρθρωσης και της ανάλυσης μεγεθών που σχετίζονται με την αποδοτικότητα, τη ρευστότητα και τη φερεγγυότητα. Η ουσιαστική ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων προς ενημέρωση των ενδιαφερομένων μερών γίνεται μέσα από αριθμοδείκτες.

Οι αριθμοδείκτες είναι ένας αριθμός που οι όροι του αντιστοιχούν σε πρωτογενείς ή επεξεργασμένους λογαριασμούς και μας παρέχουν πληροφόρηση για την πορεία του οργανισμού. Δεν παρέχουν βέβαια απαντήσεις για τους λόγους που επέρχεται ένα γεγονός, ούτε λύσεις των προβλημάτων. Είναι ένα εργαλείο που μας δείχνει την τάση του οργανισμού και μέσα από την κατάλληλη εξήγηση και χρήση των αποτελεσμάτων, ο οργανισμός μπορεί να λάβει σωστές αποφάσεις για να γίνει πιο αποτελεσματικός.

Ο *Ισολογισμός και Απολογισμός* του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ από το 2000 έως το 2006 έχει ως κατωτέρω:

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ**ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ**

ΕΤΟΣ	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ							
1. ΡΕΥΣΤΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ							
001 Ταμ. Διοικήσεως	3.550.503,62	2.673.582,87	3.057.373,62	7.109.075,87	9.322.951,85	4.858.387,93	2.885.860,43
002 Ταμ. Περ/κών Υποκ/των	5.328.860,85	8.231.813,44	6.479.680,79	7.563.343,39	7.102.468,64	7.202.323,57	7.494.426,54
003 Ταμ. Τοπικών Υποκ/των	126.558.018,32	115.239.374,58	108.184.175,85	101.946.095,88	101.736.245,05	95.621.290,42	707.454.324,00
011 Καταθ. Παρά Τραπε. Οψεως	771.229.254,12	746.993.790,59	374.810.738,87	587.120.030,68	573.723.789,19	807.674.549,66	438.416.175,35
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	906.666.636,91	873.138.561,48	492.531.969,13	703.738.545,82	691.885.454,73	915.356.551,59	1.156.250.786,34
2. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ							
021 Ακίνητα	135.528.665,37	122.560.281,41	110.101.078,52	96.116.230,07	86.543.431,60	80.209.761,91	73.316.488,09
022 Οικοδομές υπό ανέγερση							
023 Εγκαταστάσεις	967.992,37	967.992,37	967.992,37	967.992,37	967.992,37	967.992,43	970.319,53
024 Μεταφορικά μέσα	2.277.790,50	2.274.045,50	2.274.045,50	2.093.599,04	2.021.428,82	1.901.692,94	1.900.225,59
025 Υλικά	248.586.624,62	219.521.811,95	203.415.333,33	173.068.722,86	145.683.051,92	130.370.210,43	117.084.078,34
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	387.361.072,86	345.324.131,23	316.758.449,72	272.246.544,34	235.215.904,71	213.449.657,71	193.271.111,54
3. ΧΡΕΩΣΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ							
031 Χρηματούγραφα	3.844.959.860,45	3.941.150.252,05	4.214.770.489,97	3.142.404.260,17	1.536.606.483,89	94.102.270,19	128.969.895,06
032 Δάνεια Υπαλλήλων	4.033.138,24	4.796.419,69	4.729.736,54	4.813.241,28	5.351.312,60	5.863.921,69	3.515.594,79
034 Απαιτ. εκ σημ/χής οργαν.σε παροχές	12.773.067,24	9.821.185,20	15.653.060,53	10.586.935,65	5.205.221,76	7.221.634,32	4.636.660,28
066 Άτοκες Απαιτήσεις						3.949.377,57	5.864.727,01
036 Περ/κά Υποκ/τα - Διοίκηση	-469.224.448,73	-381.678.477,94	-17.213.487,04	17.254.816,14		0,00	0,00
038 Έντοκες απαιτήσεις	101.834,40	101.797,23	-13.636.197,11	105.928,86	101.797,23	18.174.997,37	16.403.748,02
057 Άτοκες απαιτήσεις εργοδοτών	4.322.409.037,59	3.179.819.356,61	2.626.013.489,88	1.899.093.049,39	1.559.075.271,98	0,00	0,00
043 Υπόλοιγοι διαχειριστές	407.562.239,73	380.493.940,55	352.773.434,02	377.745.867,38	341.564.551,17	329.312.317,06	324.874.575,19
045 Εκκαθ. Παροχές και διαπ	657.653.855,36	615.040.279,48	599.752.967,59	559.715.914,92	538.064.527,70	518.777.122,22	466.296.689,78
046 Εγγυητοί πιστώσεις	6.930.784,63	6.455.553,85	7.629.047,40	6.233.780,18	1.573.817,67	1.253.379,62	340.186,03
047 Προμηθευτές	4.197.495,74	4.112.937,26	2.088.713,16	2.289.598,58	2.233.447,15	2.039.137,38	2.095.020,00
062 Συμπληρωμ.εράπιας ΠΔ 667/79	-11.988.882,43	-10.619.783,62	-9.205.214,35	-7.695.426,58	-6.524.285,87	-5.322.966,57	-4.438.046,98
062 Ειδ.λογ. Πρόνοιας ΙΚΑ	32.646.378,03	28.177.561,41	28.431.252,07	30.574.707,69	32.114.293,36	33.635.629,06	24.490.848,73
062 Λογ/σμός Διαχ/σεως Αυτ. Απασχολ.	-1.710.115,97	-1.618.213,00	-1.615.876,77	-1.608.398,67	1.594.291,07	-112.538,50	-107.266,47
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	8.810.344.244,28	7.776.052.808,77	7.810.171.415,89	6.041.514.274,99	4.016.960.729,71	1.008.894.281,40	972.942.631,44
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	10.104.371.954,05	8.994.515.501,48	8.619.461.834,74	7.017.499.365,15	4.944.062.089,15	2.137.700.490,70	2.322.464.529,32
ΠΑΘΗΤΙΚΟ							
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ							
1. ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ							
076 Έλλειμμα κλάδου Γ Συντάξεων	4.604.857.324,42	3.399.335.756,99	2.889.986.496,71	1.547.423.238,17	-574.053.537,15	-2.636.475.231,92	-2.599.492.543,56
072 Αποθ. Κλάδου Β σε είδος	-4.890.422.228,63	-3.517.131.022,11	-2.296.816.752,54	-1.405.407.736,06	-576.342.795,64	-386.355.506,21	-209.278.353,26
073 Αποθ.Ανταρ.Χρηματογρ.	441.015.383,19	327.196.551,33	183.607.739,68	96.724.268,60	40.475.510,79	74.929.067,60	109.796.392,61
076 Έλλειμμα κλάδου Α σε χρήμα	194.844.281,17	136.449.252,75	102.033.761,60	68.016.579,66	30.234.835,44	-37.109.707,39	-48.324.268,05
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	350.294.760,15	345.850.538,96	878.811.245,45	306.756.350,37	-1.079.685.986,56	-2.985.011.377,92	-2.747.298.772,26
2. ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ							
028 Αποσβέσεις εγκαταστάσεων μεταφορικών μέσων ακινήτων	933.986,47	932.164,21	930.139,98	927.888,82	925.991,76	922.612,32	919.523,68
	1.239.986,57	1.152.632,57	1.055.572,08	947.729,09	827.899,38	695.285,00	571.184,99
	13.665.294,07	12.416.865,07	11.278.520,07	10.181.727,07	9.181.959,07	8.238.933,07	7.426.300,55
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	15.839.267,11	14.501.661,85	13.264.232,13	12.057.344,98	10.935.250,21	9.856.830,39	8.917.009,21
3. ΠΕΣΩΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ							
051 Κατασκηνώσεις προς/κού ΙΚΑ	1.446.079,03	1.280.701,20	1.102.967,46	957.664,03	831.509,84	682.404,50	565.994,22
052 Καθυστερήσεις μισθών	2.885.222,14	2.834.366,22	2.790.865,16	2.671.607,39	2.285.725,93	2.119.624,18	1.987.883,63
053 Ελλ. Δημ. - Δημ. Οργαν.	241.229.062,99	203.031.537,61	182.824.146,45	182.906.243,82	191.441.321,56	170.024.717,91	184.893.445,09
054 Υποχρ.εκ σημ/χής σε παροχές συντάξεων Ν.4002/61	79.425.374,98	12.934.056,93	0,00	4.934.591,84	2.705.337,55	0,00	19.763.699,62
055 Διοίκηση (τρεχ.λογ/σμοί)					395.701.328,10	342.479.753,93	644.577.912,50
056 Εγγυήσεις προμηθευτών	10.980,61	9.362,55	81.728,75	184.402,07	112.199,44	27.470,42	171.789,53
061 Άτοκες υποχρεώσεις	196.917.048,91	413.559.335,20	412.432.055,18	147.614.511,31	69.253.209,16	68.724.038,80	124.345.117,95
062 Δικαιούχοι Οργανισμοί						0,00	0,00
1. ΟΑΕΔ	3.987.761.546,45	3.148.091.073,30	2.601.391.703,21	2.133.615.363,15	1.704.970.105,90	1.032.721.491,52	980.671.851,01
2. ΟΕΚ	1.416.089.623,74	1.048.080.540,13	920.840.390,24	836.229.609,92	693.278.151,91	469.955.987,82	355.683.742,05
3. ΟΕΕ	516.962.616,34	412.750.944,79	322.360.108,53	243.928.419,75	142.760.791,01	86.592.492,54	82.833.300,86
4. Ειδ. Λογ/σμός Δώρου Οκοδ.	362.803.855,68	335.616.718,85	305.125.061,12	303.280.668,12	260.327.006,98	194.562.436,09	174.065.921,78
5. Ταμ.Επικ. Ασφαλ. Μισθωτών	2.852.801.068,56	2.678.355.625,16	2.602.689.366,79	2.424.080.649,00	2.118.766.253,45	1.785.519.062,33	1.694.893.471,36
6. Ταμ.Επικ. Ασφαλ. Δομικών	14.987.443,95	14.987.443,95	14.987.443,95	14.987.443,95	14.987.443,95	14.987.443,95	14.987.443,95
7. Ειδ. Λογ/σμός Ασφαλ. Ελλην. Εξωτερ.	13.502.399,33	12.505.972,51	11.418.607,51	10.491.190,83	5.373.833,92	9.013.622,51	8.198.026,44
8. Ειδ. Λογ/σμός Αντασφάλισης	3.454.562,42	2.947.660,56	2.169.450,30	1.998.757,50	1.703.005,40	1.538.536,60	1.407.556,67
9. ΕΚΛΑ	47.961.041,66	47.955.658,71	47.950.159,51	47.943.790,34	47.923.097,91	47.196.507,19	46.498.345,16
063 Δάνεια	0,00	299.222.303,00	299.222.303,00	342.860.756,78	360.392.503,49	886.709.447,93	725.300.790,55
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	9.738.237.926,79	8.634.163.300,67	7.727.386.357,16	6.698.685.669,80	6.012.812.825,50	5.112.855.038,22	5.060.846.292,36
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	10.104.371.954,05	8.994.515.501,48	8.619.461.834,74	7.017.499.365,15	4.944.062.089,15	2.137.700.490,70	2.322.464.529,32

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΙΚΑ							
ΕΤΟΣ	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
I. ΕΣΟΔΑ							
1. Έσοδα από εισφ. γενικά	9.233.730.448,00	8.218.609.029,00	7.792.289.590,00	7.176.479.941,00	7.534.500.682,00	6.356.695,03	5.727.272,26
2. Επιχορηγήσεις	2.618.582.252,00	2.080.466.650,00	2.794.849.983,00	3.212.830.234,00	2.472.871.889,00	1.071.434,76	1.053.727,35
3. Επιγ. για προστ. μητρ.					6.485.500,00	0,00	5.341,16
ΣΥΝΟΛΟ	11.852.312.700,00	10.299.075.679,00	10.587.139.573,00	10.389.310.175,00	10.013.858.071,00	7.428.129,79	6.786.340,77
II. ΕΞΟΔΑ							
1. Παροχές συντάξεων	7.892.779.787,00	7.312.725.785,00	6.756.518.678,00	6.107.911.418,00	5.751.472.331,00	5.404.775,49	4.913.128,39
2. Παροχές ασθενοείας σε γρήμα	285.406.810,00	264.529.039,00	252.621.379,00	229.521.525,00	223.383.761,00	206.260,52	186.476,66
3. Παροχές ασθενοείας σε είδος	3.561.656.739,00	3.155.476.030,00	2.884.830.384,00	2.508.844.609,00	2.090.450.876,00	1.859.969,11	1.686.129,79
4. Δαπάνες Διοίκησης	173.779.582,00	190.214.878,00	186.632.979,00	153.151.238,00	128.243.640,00	133.115,72	115.434,32
5. Δαπάνες Περιουσ. Στοιχείων	18.679.075,00	20.960.125,00	7.993.897,00	6.361.772,00	3.707.160,00	2.790,98	2.579,45
6. Δαπάνες διάφορες	4.913.666,00	4.957.176,00	5.045.888,00	6.185.134,00	3.648.779,00	3.829,39	2.159,58
7. Τακτικό Αποθεμ.						0,00	0,00
8. Έκτακτο Αποθεμ.						0,00	0,00
ΣΥΝΟΛΟ	11.937.215.659,00	10.948.863.033,00	10.093.643.205,00	9.011.975.696,00	8.200.906.547,00	7.610.741,20	6.905.908,18
ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ ΟΡΓΑΝΙΚΟ	-84.902.959,00	-649.787.354,00	493.496.368,00	1.377.334.479,00	1.812.951.524,00		
Τόκοι Δανείων	24.471.651,00	26.762.255,00	39.920.961,00	47.140.899,00	24.757.933,00		
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ	11.961.687.310,00	10.975.625.288,00	10.133.564.166,00	9.059.116.595,00	8.225.664.480,00	7.610.741,20	6.905.908,18
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΙΚΑ	-109.374.610,00	-676.549.609,00	453.575.407,00	1.330.193.580,00	1.788.193.591,00	-182.611,41	-119.567,42
ΣΥΝΟΛΟ	11.852.312.700,00	10.299.075.679,00	10.587.139.573,00	10.389.310.175,00	10.013.858.071,00	7.428.129,79	6.786.340,77

Πηγή: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

4.5.2.1 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ (LIQUIDITY RATIOS)

Προσδιορίζουν τη βραχυχρόνια οικονομική κατάσταση και δίνουν πληροφορίες για την ικανότητα του οργανισμού να ανταποκριθεί στις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις του. Σε αυτήν την κατηγορία αναλύουμε τους παρακάτω δείκτες:

- Δείκτης κυκλοφοριακής ρευστότητας =**

$$\frac{\text{σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού}}{\text{σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων}}$$

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει το μέτρο ρευστότητας μιας επιχείρησης και το περιθώριο ασφαλείας, πόσες φορές δηλαδή το κυκλοφορούν ενεργητικό καλύπτει τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της επιχείρησης ώστε αυτή να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στην πληρωμή των καθημερινών απαιτητών υποχρεώσεων. Όσο πιο προβλέψιμες είναι οι εισροές χρημάτων μιας επιχείρησης τόσο είναι γενικότερα αποδεκτός ένας πιο χαμηλός δείκτης, αν και αυτό είναι συνάρτηση κυρίως του κλάδου

στον οποίο ανήκει η επιχείρηση. Ικανοποιητικό θεωρείται το επίπεδο του δείκτη όταν κυμαίνεται μεταξύ $1,2 < \Gamma P < 2$.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ ΙΚΑ ΕΤΑΜ						
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
0,42	0,38	0,78	1,01	1,07	1,00	1,00

ΠΗΓΗ: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Από τα αποτελέσματα του δείκτη αυτού συμπεραίνουμε ότι στο Ίδρυμα που εξετάζουμε δεν υπάρχει ρευστότητα και είναι δύσκολη η ομαλή κάλυψη των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων.

4.5.2.2 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ Η ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΤΑΧΥΤΗΤΑΣ (ACTIVITY RATIOS)

Παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το βαθμό αποτελεσματικής διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων. Σε αυτήν την κατηγορία αναλύουμε τους παρακάτω δείκτες:

$$\bullet \text{ Δείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας ενεργητικού} = \frac{\text{Κύκλος εργασιών}}{\text{σύνολο ενεργητικού}}$$

Ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης παρέχει ενδείξεις πόσο εντατικά η επιχείρηση χρησιμοποιεί τα περιουσιακά της στοιχεία για την πραγματοποίηση των πωλήσεων. Δείχνει αν υπάρχει υπερεπένδυση κεφαλαίων στην επιχείρηση σε σχέση με το ύψος των πωλήσεών της. Βέβαια, τα στοιχεία αυτού του δείκτη επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τη μέθοδο των αποσβέσεων που ακολουθεί η διοίκηση της εταιρείας, δηλαδή από το αν ακολουθείται πολιτική αυξανόμενης ή σταθερής απόσβεσης.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΑΧΥΤΗΤΑΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΙΚΑ ΕΤΑΜ						
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
0,00	0,00	2.03	1,48	1,23	1,15	1,17

ΠΗΓΗ: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Στην αρχή της δεκαετίας ο δείκτης είναι μηδενικός που σημαίνει ότι η επιχείρηση δεν κάνει χρήση των περιουσιακών της στοιχείων για την πραγματοποίηση των πωλήσεων. Στο έτος 2002 αυξάνεται ικανοποιητικά αλλά έπειτα μειώνεται και στα τελευταία έτη, που εξετάσαμε, παραμένει σχεδόν σταθερός. Γενικότερα, όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης αυτός τόσο πιο αποτελεσματικά έχουν χρησιμοποιηθεί τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης.

4.5.2.3 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (PROFITABILITY RATIOS)

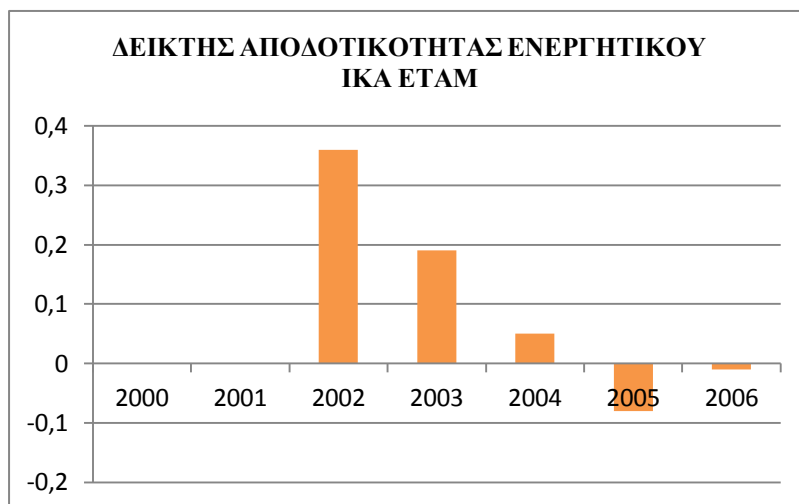
Μέσω των αποδόσεων των πωλήσεων και επενδύσεων εμφανίζεται η αποδοτικότητα της επιχείρησης (απόδοση ιδίων και ξένων κεφαλαίων), η δυναμικότητα των κερδών και η ικανότητα της διοίκησής της. Μετράται ο βαθμός επιτυχίας ή αποτυχίας ενός οργανισμού σε δεδομένη χρονική στιγμή. Σε αυτήν την κατηγορία αναλύουμε τους παρακάτω δείκτες:

- Δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού =**
$$\frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{σύνολο ενεργητικού}}$$

Με τον συγκεκριμένο δείκτη μετράται η απόδοση των συνολικών περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης και βάσει αυτού μπορούμε να αξιολογήσουμε τη λειτουργική της αποτελεσματικότητα και τη μελλοντική επιβίωσή της. Δείχνει ουσιαστικά την ικανότητα της επιχείρησης για προσέλκυση κεφαλαίων και επενδύσεων και κατά συνέπεια τη δυνατότητα αύξησης της οικονομικής της επίδοσης και ενίσχυσης της ικανότητά της να αντιμετωπίζει τους επιχειρηματικούς κινδύνους του περιβάλλοντός της.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΙΚΑ ΕΤΑΜ						
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
0,00	0,00	0,36	0,19	0,05	-0,08	-0,01

ΠΗΓΗ: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Διακρίνουμε μια έντονη μείωση του δείκτη που δείχνει την απόδοση των συνολικών περιουσιακών στοιχείων του οργανισμού.

$$\bullet \text{ Δείκτης περιθωρίου καθαρά κέρδη} \\ \text{κέρδους} = \frac{\text{κέρδη}}{\text{κύκλος εργασιών}}$$

Ο αριθμοδείκτης περιθωρίου κέρδους προσδιορίζει το κέρδος από τη λειτουργική δραστηριότητα της επιχείρησης. Το κέρδος δηλαδή της επιχείρησης μετά την αφαίρεση του κόστους πωληθέντων και των λοιπών εξόδων από τις καθαρές πωλήσεις. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του αριθμοδείκτη τόσο πιο επικερδής είναι η εν λόγω επιχείρηση.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ ΙΚΑ ΕΤΑΜ						
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
-0,02	-0,02	0,18	0,13	0,04	-0,07	-0,01

ΠΗΓΗ: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Στα αποτελέσματα μπορούμε να δούμε ότι ο δείκτης καθαρού περιθωρίου είναι αρνητικός ή πολύ κοντά στο μηδέν, που σημαίνει ότι το ίδρυμα δεν παράγει κέρδη αντίθετα έχει ζημιές.

- Δείκτης αποδοτικότητας

καθαρά κέρδη μετά φόρων

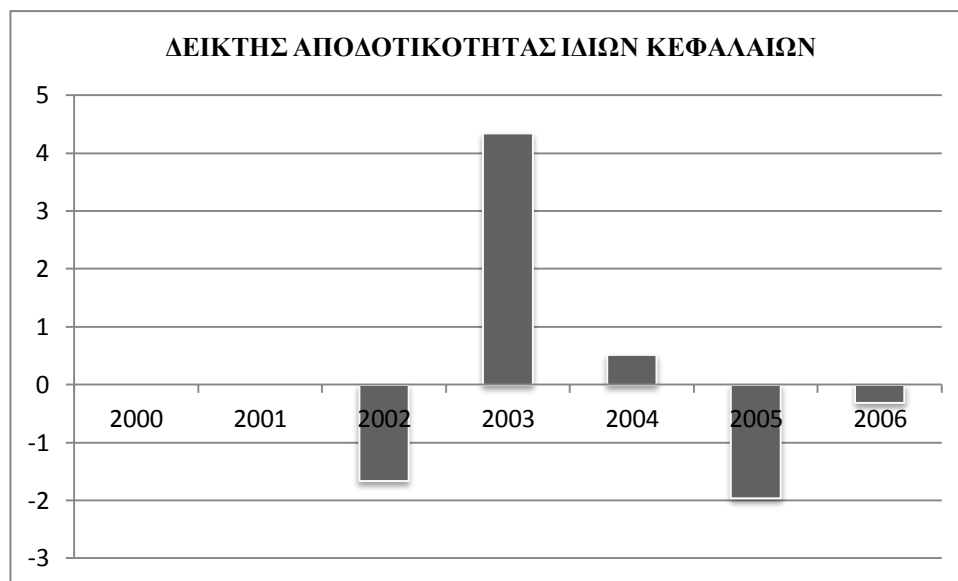
Ιδίων Κεφαλαίων =

—————
ιδία κεφάλαια

Ο δείκτης Απόδοσης ιδίων κεφαλαίων δείχνει πόσο αποδοτικά χρησιμοποιεί μια εταιρεία τα κεφάλαια της για να δημιουργήσει πρόσθετα έσοδα. Δείχνει δηλαδή την αποτελεσματικότητα της εταιρείας. Οι επενδυτές αναζητούν εταιρείες με υψηλή και αυξανόμενη απόδοση ιδίων κεφαλαίων (ROE).

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΙΚΑ ΕΤΑΜ						
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
0,00	0,00	-1,66	4,34	0,52	-1,96	-0,31

ΠΗΓΗ: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Παρατηρείται πολύ μεγάλη κάμψη του δείκτη που οφείλεται ίσως στην ανεπαρκή διοίκηση ή στην έλλειψη πολιτικής βούλησης.

4.5.2.4 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ (FINANCIAL STRUCTURE AND VIABILITY RATIOS)

Η εκτίμηση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας γίνεται μέσω των συγκεκριμένων αριθμοδεικτών. Παρέχουν πληροφορίες για την ικανότητα του οργανισμού να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις του, την ορθότητα της χρήσης και των επιλογών του. Σε αυτήν την κατηγορία αναλύουμε τους παρακάτω δείκτες:

Σύνολο παγίου ενεργητικού

- Δείκτης παγιοποίησης =
$$\frac{\text{Σύνολο παγίου ενεργητικού}}{\text{σύνολο ενεργητικού}}$$

Ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης δείχνει το βαθμό επένδυσης των κεφαλαίων του οργανισμού σε πάγια περιουσιακά στοιχεία. Η υπερπαγιοποίηση συνεπάγεται υπερδανεισμό και αύξηση των αποσβέσεων τα οποία μειώνουν τη λογιστική απόδοση

του οργανισμού, εφόσον δεν υπάρχει εντατική χρήση του εξοπλισμού. Όταν υπάρχουν αδρανή ή υποαπασχολούμενα περιουσιακά στοιχεία η υπερεπένδυση επηρεάζει αρνητικά την τρέχουσα ρευστότητα.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΑΓΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΙΚΑ ΕΤΑΜ						
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
0,09	0,11	0,05	0,04	0,04	0,04	0,04

ΠΗΓΗ: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Ο οργανισμός δεν είναι εντάσεως παγίων. Όπως φαίνεται ο αριθμοδείκτης παγιοποίησης ενεργητικού είναι σταθερός τα τελευταία έτη. Τα πάγια στοιχεία του Ιδρύματος δεν χρησιμοποιούνται σε σημαντικό ποσοστό επί του συνόλου του ενεργητικού. Αυτό οφείλεται στη σταδιακή συγχώνευση των υποκαταστημάτων, παραρτημάτων και νοσοκομείων ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

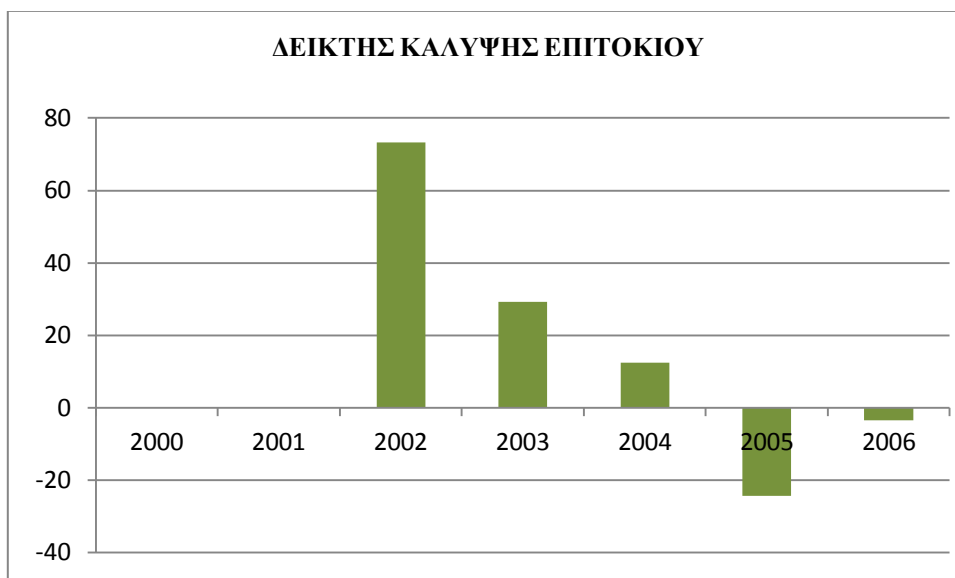
Καθαρά κέρδη προ τόκων και φόρων

- Δείκτης κάλυψης επιτοκίου = $\frac{\text{Καθαρά κέρδη προ τόκων και φόρων}}{\text{Τόκοι πληρωτέοι}}$

Φανερώνει τη σχέση μεταξύ των καθαρών κερδών της επιχείρησης και του τόκου που επιβαρύνεται με τη χρήση ξένων κεφαλαίων. Εμφανίζει ουσιαστικά, την ικανότητα της επιχείρησης να εξοφλεί τους τόκους των ξένων κεφαλαίων από τα λειτουργικά της κέρδη.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ ΙΚΑ ΕΤΑΜ						
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΣΤΟΙΧΕΙΑ		73,23	29,22	12,36	-24,28	-3,47

ΠΗΓΗ: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Ο δείκτης του Ιδρύματος είναι πολύ χαμηλός και στα τελευταία έτη που το λειτουργικό αποτέλεσμα είναι αρνητικό ο κίνδυνος αθετήσεως της εξόφλησης των υποχρεώσεων είναι μεγάλος. Οι τόκοι δεν καλύπτονται γιατί το ίδρυμα έχει ζημία.

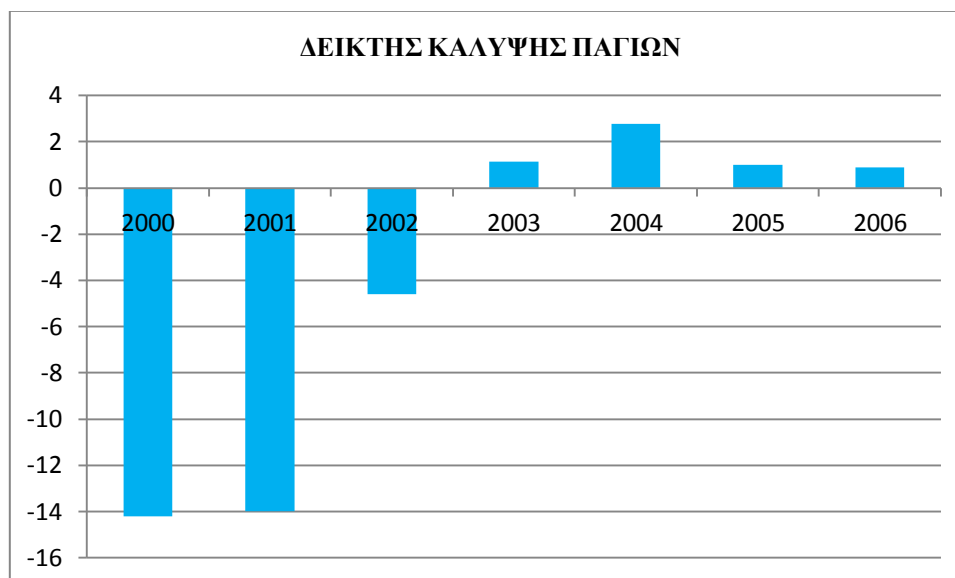
Ιδία κεφάλαια

- Δείκτης κάλυψης παγίων = $\frac{\text{Ιδία κεφάλαια}}{\text{Πάγια}}$

Ο δείκτης χρησιμοποιείται για να προσδιοριστεί ο τρόπος χρηματοδότησης των παγίων. Η αυξητική τάση της τιμής του αριθμοδείκτη αντανακλά το συμπέρασμα ότι για την επέκταση του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού χρησιμοποιήθηκαν περισσότερα Ιδία Κεφάλαια από Δανειακά Κεφάλαια.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΠΑΓΙΩΝ ΙΚΑ ΕΤΑΜ						
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
-14,21	-13,98	-4,59	1,13	2,77	1,00	0,90

ΠΗΓΗ: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Ο δείκτης αυτός δείχνει τον τρόπο χρηματοδότησης των παγίων επενδύσεων της επιχείρησης. Το 2000 έως το 2002 η τιμή του δείκτη είναι αρνητική, στη συνέχεια παρουσιάζει άνοδο αλλά όχι σε ικανοποιητικό επίπεδο.

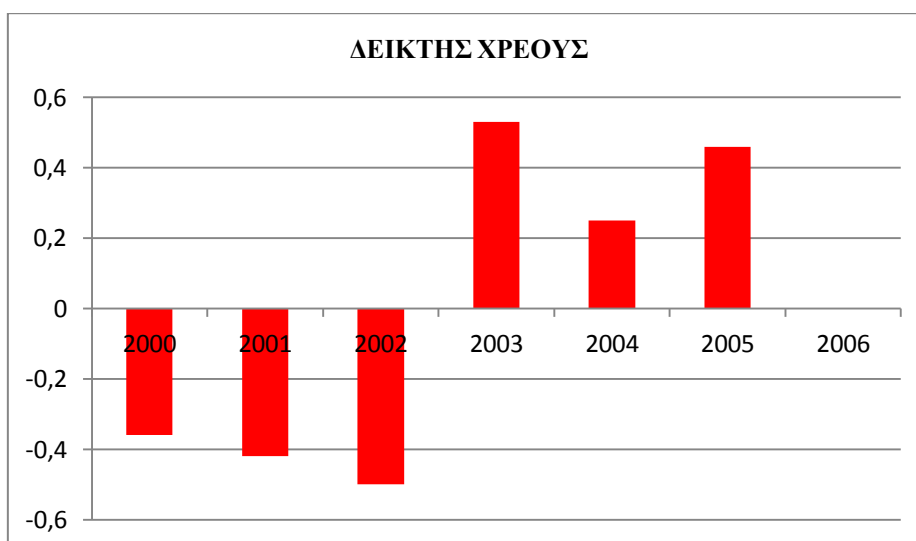
Μακροπρόθεσμο χρέος

- Δείκτης χρέους =
$$\frac{\text{Μακροπρόθεσμο χρέος} + \text{μετοχικό κεφάλαιο} + \text{αποθεματικά}}$$

Ο δείκτης αυτός μετρά το βαθμό της χρηματοδότησης της επιχείρησης με ξένα κεφάλαια. Δίνει πληροφόρηση στα ενδιαφερόμενα μέρη για το περιθώριο ασφάλειας που παρέχουν τα Ιδία Κεφάλαια της επιχείρησης. Η αναλογία χρέους προσφέρει μια πολύτιμη μέθοδο αξιολόγησης της επιχείρησης γιατί μπορεί να καθορίσει το επίπεδο κινδύνου, με γρήγορο και εύκολο τρόπο.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΡΕΟΥΣ ΙΚΑ ΕΤΑΜ						
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
-0,36	-0,42	-0,50	0,53	0,25	0,46	0,00

ΠΗΓΗ: ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Ο δείκτης αυτός δείχνει το περιθώριο ασφαλείας που προέρχεται από τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης σε σχέση με τη χρηματοδότηση από ξένα κεφάλαια. Από τις οικονομικές καταστάσεις του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ προκύπτει ότι το χρέος είναι συνεχώς αυξανόμενο και μεγαλύτερο από τα Ιδία Κεφάλαια.

4.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το ΙΚΑ δημιουργήθηκε το 1936 και αποτελεί τον «κορμό» της κοινωνικής ασφάλισης στη χώρα ικανοποιώντας της απαιτήσεις της κοινωνίας για σεβασμό και προστασία της αξίας και της αξιοπρέπειας του ανθρώπου και αποβλέπει στην προστασία των εργαζομένων και των μελών της οικογενείας τους κατά των κινδύνων που απειλούν το εισόδημα και την ευημερία τους. Η παροχή σύνταξης αποτελεί τον πυρήνα της κοινωνικοασφαλιστικής προστασίας που παρέχεται από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ στην πλειονότητα των μισθωτών της χώρας.

Τα οικονομικά στοιχεία του οργανισμού που παραθέσαμε καθώς τα αποτελέσματα των μελετών που έχουν γίνει δείχνουν ότι η βιωσιμότητα του Ιδρύματος έχει κλυδωνιστεί και η ασφαλιστική μεταρρύθμιση είναι αναγκαία και επιτακτική για να συνεχιστεί να υπάρχει και να παρέχει κοινωνικές υπηρεσίες στους ασφαλισμένους του.

Η δημογραφική μεταβολή του πληθυσμού λόγω της αύξησης του προσδόκιμου ζωής και της ταυτόχρονης μείωσης των γεννήσεων (γήρανση του πληθυσμού) συμβάλει σήμερα στην αύξηση των συνταξιοδοτικών δαπανών παρά τα μέτρα περικοπής τους δεδομένης της ανεργίας, της μείωσης των μισθών, της αβεβαιότητας, των χρηματοοικονομικών κινδύνων και της αναιμικής ανάπτυξης.

Ο σχεδιασμός της μεταρρύθμισης και οι στόχοι θα πρέπει να καθοριστούν με προσοχή γιατί διαφορετικά θα επιφέρουν αποδιάρθρωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, στην ελαχιστοποίηση της κοινωνικής αλληλεγγύης, στη διεύρυνση της φτώχειας και στην αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων.

Οι μεταρρυθμίσεις να γίνονται με γνώμονα ότι το σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης είναι ένα κοινωνικό ζήτημα και όχι μόνο δημοσιονομικό.

Η αλλαγή ρότας για τη εύρεση πόρων χρηματοδότησης των παροχών του Ιδρύματος που θα οδηγήσει στη μακροχρόνια βιωσιμότητα και ανάπτυξη του θα πρέπει να γίνει με συναίνεση και διαφάνεια και με στόχο την ίση μεταχείριση των πολιτών, την επάρκεια των παροχών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στις μέρες μας ολοένα περισσότερες εταιρείες υιοθετούν πρακτικές εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Εναρμονίζουν πολιτικές και δράσεις στοχεύοντας αφενός στη βιωσιμότητα και την αειφόρο ανάπτυξη της εταιρείας και αφετέρου στην «κοινωνική δράση» της υιοθετώντας κοινωνικούς, περιβαλλοντικούς και ανθρωπιστικούς σκοπούς.

Στην υφιστάμενη εργασία πραγματοποιήθηκε αρχικά μια προσέγγιση του θέματος της Κοινωνικής Εταιρικής Ευθύνης και της Κοινωνικής Λογιστικής μέσα από την ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας. Έργο της κοινωνικής λογιστικής είναι η παροχή πληροφοριών για τις κοινωνικές δραστηριότητες της επιχείρησης, συλλέγοντας στοιχεία, αναλύοντας και αξιολογώντας τα. Στη συνέχεια επιχειρήθηκε η ανάλυση της ιδιαιτερότητας της κοινωνικής ασφάλισης και αναφέρθηκαν τα μειονεκτήματα της ιδιωτικής ασφάλειας έναντι της κοινωνικής δημόσιας ασφάλισης. Αναδείχθηκε η σπουδαιότητα της κοινωνικής ασφάλισης και των κοινωνικών παροχών και επισημάνθηκαν οι λόγοι που εξηγούν γιατί η κοινωνική ασφάλιση δεν μπορεί να υποκατασταθεί από την Ιδιωτική αλλά η τελευταία μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά. Εφόσον, η ασφάλιση δεν είναι δημόσιο αγαθό - με τη στενή έννοια του όρου- δύναται να διαιρεθεί, να εξατομικευτεί και να αποκλείσει όσους δεν είναι διατεθειμένοι ή δεν μπορούν να καταβάλλουν αντίτιμο. Υπό το πρίσμα αυτό, ο μηχανισμός των τιμών θα μπορούσε να οδηγήσει στην αποτελεσματική κατά Pareto κατανομή των πόρων, όμως δεν θα μπορούσε να αριστοποιήσει το κοινωνικό όφελος και να καλύψει αποτελεσματικά τις κοινωνικές ανάγκες. Τέλος, πραγματοποιήθηκε παρουσίαση του μεγαλύτερου ασφαλιστικού ταμείου στην Ελλάδα το ΙΚΑ και επιχειρήθηκε η σύνδεση των πολιτικών του με τις αρχές της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και της Κοινωνικής Λογιστικής. Το κράτος έχει υποχρέωση, παρά την επιδείνωση των οικονομικών των ασφαλιστικών ταμείων, να μεριμνήσει για την παροχή ασφάλισης, ως ένα κεκτημένο συνταγματικά εξασφαλισμένο κοινωνικό αγαθό. Όπως προκύπτει από τις αρχές της ΕΚΕ και της Κοινωνικής Λογιστικής, πολλές επιχειρήσεις και οργανισμοί, που λειτουργούν με γνώμονα το κέρδος, προσπαθούν να ακολουθήσουν αρχές υπέρ του κοινωνικού οφέλους και της αειφορικής ανάπτυξης της κοινωνίας. Στο πλαίσιο αυτό, το κράτος πρέπει να προσπαθήσει περισσότερο, ειδικά

στο ζήτημα της κοινωνικής ασφάλισης, για να προλάβει τυχόν αθετήσεις και αδυναμίες των ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιρειών επιτρέποντάς τους να δρουν συμπληρωματικά.

Από την ετυμολογία των λέξεων που αποτελούν το ακρωνύμιο του ΙΚΑ (Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων) αποσαφηνίζεται ότι είναι ένας οργανισμός υπηρεσιών που συγκροτήθηκε για κοινωφελείς σκοπούς στοχεύοντας στην προστασία των ασφαλισμένων από κινδύνους. Οι στόχοι και η πολιτική του ΙΚΑ ΕΤΑΜ -εξ αιτίας του κοινωφελούς σκοπού τους- εναρμονίζονται με τις βασικές αρχές που διέπουν την ΕΚΕ αποτελώντας πρότυπο καλής πρακτικής στο τομέα αυτό.

Η συσχέτιση του ΙΚΑ με τις αρχές της ΕΚΕ απορρέει από τις δράσεις του που στοχεύουν στην προστασία των εργαζομένων και των μελών της οικογένειάς τους από κινδύνους που απειλούν την ευημερία τους, (γήρας, ανεργία, αρρώστια, θάνατο, εργασιακή εκμετάλλευση κ.α). Σέβεται και προάγει τα *ανθρώπινα δικαιώματα* μέσω λειτουργίας ειδικών προγραμμάτων για άτομα με ειδικές ανάγκες, ανάπηρους, ανάπηρα τέκνα ασφαλισμένων. Προστατεύει τα *εργασιακά δικαιώματα* καταπολεμώντας την ανασφάλιστη εργασία, ελέγχοντας την ορθότητα της ασφαλιστικής ιστορίας και των αποδοχών, απαγορεύοντας την καταναγκαστική και παιδική εργασία. Ενεργεί για την εξάρθρωση των κυκλωμάτων διαφθοράς που υπονομούν το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης. Υιοθετεί φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές και σέβεται τα δικαιώματα των εργαζομένων του.

Η σοβαρή έλλειψη προσωπικού στο Ίδρυμα οδηγεί σε απόγνωση τους εναπομείναντες εργαζόμενους και ασφαλισμένους του όμως αντί να υπάρξει μέριμνα για τη στελέχωση των υπηρεσιών του Ιδρύματος, γίνονται απολύσεις και διαθεσιμότητες υπαλλήλων. Η ανάγκη προσλήψεων στο ΙΚΑ προκειμένου να ανταποκριθεί στις τεράστιες απαιτήσεις και να εξυπηρετήσει το κοινωνικό σύνολο. Σύμφωνα με μελέτη του Vuontisjarvi οι εταιρίες με χρήση τεχνικών επιχειρηματολογίας προσπαθούν να δικαιολογήσουν τις αποφάσεις τους για μειώσεις του προσωπικού. Έτσι και η κυβέρνηση προσπαθεί με επικοινωνιακές πολιτικές και τεχνικές να εκλογίκευσει τις απολύσεις του προσωπικού προκειμένου να αντιμετωπίσει τα αδιέξοδα των πολιτικών των μνημονίων. Η συρρίκνωση του δημοσίου και οι απολύσεις των υπαλλήλων αποτελεί θεσμοθετημένη πρακτική διαχείρισης. Φυσικά τα προβλήματα του ασφαλιστικού συστήματος της χώρας δεν αντιμετωπίζονται μόνο με λόγια και απόλυση του υπάρχοντος προσωπικού, αλλά με την αλλαγή του γενικότερου κλίματος που επικρατεί στην χώρα.

Όσο αφορά την Ελλάδα, είναι γεγονός ότι επιδεινώνεται συνεχώς η οικονομική κατάσταση των ασφαλιστικών ταμείων, γεγονός που οφείλεται κυρίως στους παρακάτω σημαντικούς παράγοντες[ΠΟΣΕ ΙΚΑ, Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Εργαζομένων ΙΚΑ ΠΟΣΕ ΙΚΑ, Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Εργαζομένων ΙΚΑ]:

- α) στο δημογραφικό πρόβλημα (αύξηση προσδόκιμου ζωής, υπογεννητικότητα, μετανάστευση, κ.ά.).
- β) στην αύξηση της ανεργίας.
- γ) στην ανασφάλιστη εργασία.
- δ) στην αφαίμαξη των ασφαλιστικών ταμείων από την πολιτεία καθώς και στην επιβολή του Ν. 1611/50 να γίνεται η εκμετάλλευση των αποθεματικών των ταμείων από το Τραπεζικό σύστημα με την άτοκη ή χαμηλότοκη κατάθεση.
- ε) στην απουσία ενιαίας πολιτικής για την κοινωνική ασφάλιση με αποτέλεσμα τον κλαδικό κατακερματισμό των φορέων κοινωνικής ασφάλισης.
- ζ) στην έλλειψη αποτελεσματικών μεθόδων και μηχανισμών είσπραξης των μηνιαίων εισφορών και των ληξιπρόθεσμων οφειλών.
- η) στις συνεχείς ρυθμίσεις για καθυστερούμενες ασφαλιστικές εισφορές προς το ΙΚΑ καθώς και της απουσίας ελεγκτικών μηχανισμών που οδήγησαν σε αύξηση των οφειλών προς το ίδρυμα καθώς και σε άνιση μεταχείριση των επιχειρήσεων.
- θ) στην παντελή απουσία αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου, εποπτείας και αποτροπής παραβατικών μεθοδεύσεων και πρακτικών (π.χ. ανασφάλιστη εργασία, μη πληρωμή των καταγεγραμμένων μηνιαίων και ληξιπρόθεσμων εισφορών, εισφοροαπαλλαγές που δόθηκαν σαν επενδυτικό κίνητρο σε επιχειρήσεις ή σε ιδιώτες, κλπ.).
- ι) στην αύξηση των δαπανών υγείας.

Η οικονομική και παραγωγική ανασυγκρότηση για μια ευνομούμενη χώρα βρίσκεται σε απόλυτη συνάρτηση αφενός με την ανατροπή των εκτεταμένων

φαινομένων εισφοροδιαφυγής - εισφοροαποφυγής - φοροδιαφυγής – φοροαποφυγής και αφετέρου με την πάταξη των παράλογων φαινομένων υπέρμετρης παραβατικότητας και δυσλειτουργιών που έχουν προκληθεί από το συνεχιακό κατακερματισμό των ασφαλιστικών ταμείων.

Είναι εμφανές ότι στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης τα παραπάνω φαινόμενα είναι διάχυτα και η ανάγκη εφαρμογής αλλαγών για την ανατροπή τους είναι απόλυτη και επιτακτική. Οι αλλαγές αυτές πρέπει άμεσα να αντιμετωπίσουν και να λύσουν τις παθογένειες που έχουν δημιουργηθεί στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης με τις λανθασμένες επιλογές δεκαετιών. Η διόρθωση των παραπάνω συμπεριφορών, επιλογών και προβλημάτων είναι επιτακτική όσο ποτέ άλλοτε, διαφορετικά το σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης τείνει να καταρρεύσει. Οι απαιτούμενες ρυθμίσεις θα πρέπει να εξασφαλίσουν τη χρηματοδότηση του ελλείμματος των Συστημάτων Κοινωνικής ασφάλισης και τη βιωσιμότητά τους και όχι να οδηγήσουν στην εξαθλίωση των συνταξιούχων (Ρομπόλης, 2009).

Επιπλέον, παρά την οικονομική ύφεση που βιώνει η χώρα μας, το κράτος εφαρμόζει πολιτική λιτότητας, μείωσης δημοσιονομικών δαπανών και αύξησης των φόρων και χαρατσιών οδηγώντας μέσω των πολλαπλασιαστών σε όξυνση της ύφεσης, μείωση των εισοδημάτων, εκτόξευση της ανεργίας, μείωση αποδοχών, μείωση της κατανάλωσης και μείωση της συνολικής ζήτησης με αποτέλεσμα την μείωση των εισροών στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης. Τα μέτρα δημοσιονομικής συρρίκνωσης σε συνδυασμό με την έλλειψη των αναπτυξιακών, κοινωνικών, εισοδηματικών πολιτικών θα οδηγήσουν την παγκόσμια οικονομία σε νέα οικονομική κρίση και σε νέα ύφεση κατακερματίζοντας τις προϋποθέσεις κοινωνικής συνοχής και ασφάλειας (Wiman, 2011).

Με αφορμή τη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση και το γεγονός ότι τα ευρωπαϊκά συνταξιοδοτικά συστήματα δέχονται πιέσεις, η ευρωπαϊκή επιτροπή συνέταξε την πράσινη βίβλο για τις συντάξεις, προσπαθώντας να διασφαλίσει επαρκείς, βιώσιμες και ασφαλείς συντάξεις και να υποστηρίξει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις εθνικές προσπάθειες. Ο τελικός σχεδιασμός των συνταξιοδοτικών συστημάτων είναι αρμοδιότητα των κρατών μελών αλλά η πράσινη βίβλος καλύπτει πολλά θέματα (<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction>). Μεταξύ άλλων προτείνει οι

πηγές χρηματοδότησης του ασφαλιστικού συστήματος να μην είναι δημόσιες και τονίζει την αναγκαιότητα μιας κοινής δράσης για το ζήτημα αυτό ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ε.Ε.. Να βρεθεί το σημείο ισορροπίας μεταξύ του χρόνου στην εργασία και του χρόνου στη σύνταξη. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ευρωπαϊκής επιτροπής, η Ελλάδα αν δεν προβεί σε άμεση μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος της, η δημόσια δαπάνη για το συνταξιοδοτικό το 2060 θα είναι το 12,5% του ΑΕΠ, ενώ ο μέσος όρος στην ευρωζώνη θα είναι 2,7% του ΑΕΠ και ο μέσος όρος στην "ΕΕ των 27" θα είναι 2,2% του ΑΕΠ, κατάσταση που πολύ απλά δεν είναι βιώσιμη. Βέβαια από την μία πλευρά στο μοντέλο συντάξεων της πράσινης βίβλου δεν υπάρχει δημόσια χρηματοδότηση και η επάρκεια των συνταξιοδοτικά συστημάτων θα εξαρτάται από τις αποδόσεις των χρηματιστηριακών αγορών και της δυνατότητας της αγοράς εργασίας και από την άλλη τονίζεται ότι λόγω κρίσης τα ιδιωτικά συνταξιοδοτικά ταμεία μειώθηκαν πάνω από 20% το 2008 και τα κεφαλαιοποιητικά συνταξιοδοτικά προγράμματα θεωρούνται ανεπαρκή και περιορισμένα. Η Ελλάδα, βάσει του μνημονίου, προέβη σε μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος και πειραματίστηκε, αφού πρώτη εφάρμοσε τις ρυθμίσεις της πράσινης βίβλου (Μητρόπουλος, 2011). Οι ρυθμίσεις αυτές δεν εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση του ελλείμματος των Συστημάτων Κοινωνικής ασφάλισης και τη βιωσιμότητά του ενώ ταυτόχρονα οδηγούν στην εξαθλίωση των συνταξιούχων.

Για τη στήριξη Δημόσιου και Καθολικού Αναδιανεμητικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης θα πρέπει να γίνουν διαθρωτικές αλλαγές με σταθερή επιδίωξη την επίτευξη των παρακάτω στόχων:

- ❑ Δημιουργία Εθνικού Φορέα Συντάξεων και Υγείας για παροχή Ενιαίας Εθνικής Σύνταξης και παροχή υπηρεσιών υγείας και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης αντίστοιχα προς όλους τους ασφαλισμένους και για όλους τους πολίτες ασφαλισμένους και ανασφάλιστους με ένα ενιαίο επαρκές ύψος παροχών που σέβεται την προσωπικότητα του ανθρώπου.
- ❑ Καθορισμός κανόνων που θα κατοχυρώνουν την επάρκεια των παροχών σύνταξης και υγείας, με κοινά αποδεκτούς όρους και προϋποθέσεις που θα εξισορροπούν την επάρκεια των συντάξεων και παροχών με τις δημοσιονομικές αντοχές της οικονομίας και την ίδια την ανταγωνιστικότητά της (π.χ. Σουηδικό

Μοντέλο) αλλά σε συνδυασμό με προάσπιση της ασφαλούς διαβίωσης κάθε πολίτη αντάξια της ανθρώπινη ύπαρξης.

- ❑ Ανάπτυξη θεσμών λειτουργικής υποστήριξης των δομών Κοινωνικής Ασφάλισης που θα διασφαλίζουν βέλτιστο λειτουργικό κόστος, προάσπιση πόρων από κάθε είδους παραβατικές συμπεριφορές, καθολική είσπραξη των θεσμοθετημένων πόρων και εισφορών, θωράκιση της οικονομικής λειτουργίας από αυστηρούς και αποτελεσματικούς μηχανισμούς εποπτείας και ελέγχου.
- ❑ Εξασφάλιση των απαραίτητων πόρων χρηματοδότησης όχι με τη λήψη μόνο δυσμενών μέτρων-*αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, μείωση συντάξεων και αλλαγή στο τρόπο υπολογισμού, αύξηση ασφαλιστικών εισφορών*, μέτρα που με μαθηματική ακρίβεια οδηγούν σε πτώση του βιοτικού επιπέδου των ασφαλισμένων χωρίς να εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση-αλλά με αλλαγή της πολιτικής και του προσανατολισμού στοχεύοντας στην καταπολέμηση της ανεργίας και τη ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων προκειμένου να εξασφαλισθούν οι αναγκαίοι πόροι (Ρομπόλης, 2010).
- ❑ Οι όποιες μεταρρυθμίσεις να γίνονται με γνώμονα ότι το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης είναι ένα κοινωνικό ζήτημα (Clark et al., 2003) και όχι μόνο δημοσιονομικό.
- ❑ Κοινή ευρωπαϊκή πολιτική για διασφάλιση του κοινωνικού οφέλους. Η οργάνωση του Συστήματος Ασφάλισης να αποτελεί τμήμα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κοινωνικής Πολιτικής.
- ❑ Εύρεση πόρων χρηματοδότησης σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο λόγω των νέων προκλήσεων (οικονομική κρίση, ύφεση, γήρανση του πληθυσμού, ανεργία, μετανάστευση, φτώχεια)
- ❑ Ο σχεδιασμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει να γίνει με συναίνεση και διαφάνεια, με γνώμονα την ίση μεταχείριση των πολιτών εντός και μεταξύ των γενεών, τη διαιώνιση του «συμβολαίου των γενεών», επάρκεια παροχών, βιωσιμότητα και αναπτυξιακή δυναμική (Νεκτάριος, 2008). Να τεθούν τα όρια της συνεχούς αυξανόμενης τάσης για αύξηση των κερδών των

επιχειρήσεων, που επιφέρουν μόνο επίτευξη των οικονομικών στόχων της παγκόσμιας οικονομίας γιατί μπορεί να οδηγήσουν στην καταστροφή του κράτους πρόνοιας και της κοινωνικής ασφάλισης. Η μεταρρύθμιση να δημιουργεί τις προϋποθέσεις και τις βάσεις για σύζευξη της κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας με τους οικονομικούς συντελεστές της χώρας οδηγώντας την σε αειφόρο ανάπτυξη.

- ❑ Απαγόρευση της εργασίας στους συνταξιούχους ή σε περίπτωση εργασίας αναστολή της σύνταξης
- ❑ Εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης και καθολική εφαρμογή συστήματος μηχανογράφησης.

Ολοκληρώνοντας, θα πρέπει να τονίσουμε ότι η βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης παγκοσμίως είναι βασικός στόχος των κρατών. Η ανισορροπία του συστήματος επιτάσσει αναθεωρήσεις και αλλαγές του. Θα πρέπει να υπάρξει αλλαγή προσανατολισμού και πολιτικής ώστε οι παρεμβάσεις και οι λύσεις που θα επιχειρηθούν να έχουν στόχο τη μακροοικονομική διάσταση του κοινωνικής ασφάλισης και όχι τη μικροοικονομική.

Τα συστήματα χρηματοδότησης - κεφαλοποιητικό & διανεμητικό - χαρακτηρίζονται από πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Η βέλτιστη λύση φαίνεται να επιτυγχάνεται με ταυτόχρονη χρήση των δύο συστημάτων, με διαφορετικό βαθμό βαρύτητας και με δεδομένη την κοινωνική υποχρέωση του δημόσιου συστήματος για διασφάλιση ποιοτικού βιοτικού επιπέδου και εγγύηση ενός ελάχιστου ορίου διαβίωσης (Ασημακόπουλος, 2004), με σεβασμό των αρχών και των αξιών που χαρακτηρίζουν τον πολιτισμό μας. Η πορεία των μεταρρυθμίσεων θα πρέπει να χαραχθεί βάσει των παρακάτω κριτηρίων:

- ✓ Σεβασμό προς τον άνθρωπο
- ✓ Παροχή ίσων ευκαιριών
- ✓ Σεβασμό στο περιβάλλον
- ✓ Βελτιστοποίηση του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής όπως αξίζει στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

➤ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Απολογισμός Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ετών 2000-2006 Αθήνα 2009

Βουρλούμης Π. «*Το ασφαλιστικό με απλά λόγια*», Εκδόσεις Ποταμός, 2005 Εθνική Αναλογιστική Αρχή, 2010, Τεχνικό σημείωμα, Χρηματοοικονομική εξέλιξη του Συνταξιοδοτικού μας Συστήματος για το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, ΟΑΕΕ & ΟΓΑ 2008-2060

Γεωργακόπουλος Α.Θ., «*Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική*», Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα 2005

Γιαννίτσης Γ., «*Το ασφαλιστικό ως ορφανό πολιτικής και μία διεξοδος*», Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ, Αθήνα 2007

Θαλασσινός Ε., Σταματόπουλος Θ., «*Διεθνή Οικονομική*», Εκδόσεις Σταμούλης, 1998

Καραγιώργος, Θεοφάνης, *Ιστορική εξέλιξη της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων*, Επιστημονική Επετηρίδα Πανεπιστημίου Μακεδονίας, ν. 12, no. 2, 1996, pp. 227-249.

Κυριόπουλος Ι., 2009, Άρθρο Δημογραφική γήρανση και υπηρεσίες υγείας, http://www.enthesis.net/index.php?option=com_content&view=article&id=351:enthesis6710&catid=19:2009-05-13-17-12-44&Itemid=6

Μητρόπουλος Α., «*Το Τέλος του Κοινωνικού Κράτους; Νέος εργασιακός μεσαίωνας;*» 2011

Νεκτάριος Μ., «*Ασφαλιστική μεταρρύθμιση με συναίνεση και διαφάνεια*», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2008

Νεκτάριος Μ., «Επενδύσεις αποθεματικών ασφαλιστικών ταμείων στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης», «SPOUDAI», Vol. 57, No 1, (2007), University of Piraeus, pp. 80-97

Νεκτάριος Μ., 1982, chapter 5

Ρομπόλης Σ., 2010, «Δύο βόμβες για τις συντάξεις», <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22770&subid=2&pubid=43658948>

Ρομπόλης Σ., Εισήγηση «Προτεραιότητες και Επιλογές της συνταξιοδοτικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

Ρομπόλης Σ., «Οικονομική Κρίση και Κοινωνικό Κράτος, Κοινωνική Πολιτική/ τεύχος 1/ Απρίλιος 2013

Σπυρόπουλος Α. «Συντάξεις του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και διαδοχική ασφάλιση μετά την νέα ασφαλιστική μεταρρύθμιση», PRESS LINE, Αθήνα 2008

Σπυρόπουλος Α. «Το ασφαλιστικό δίκαιο των συντάξεων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ», ΗΛΕΚΤΡΟΤΥΠ, Αθήνα 2005

Σολωμός Γρ., «Κοινωνική ασφάλιση, από την κρίση στον ενιαίο φορέα», Εκδόσεις Νέα Σύνορα-Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα 1991

Στεργίου Α., Εισήγηση, «Μεταμορφώνοντας την αρχιτεκτονική του συνταξιοδοτικού μας συστήματος»

Τεσσαρομάτης Ν., 2011, άρθρο «Συντάξεις: Τι μαθαίνει η Ελλάδα από Ευρώπη», Δημοσιεύθηκε:07:5117/05/11, <http://www.euro2day.gr/specials/opinions/132/articles/639137/Article.aspx>

Τήνιος Π., « Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις : Κρυμμένος Θησαυρός; », Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001

Τήνιος Π., «Ασφαλιστικό- Μια μέθοδος ανάγνωσης», Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, Αθήνα 2010

Βλάχου, Παρασκευή, *Χρηματοοικονομική λογιστική και κοινωνία: Διερεύνηση της χρηματοοικονομικής διατύπωσης κοινωνικών πληροφοριών και μέτρηση της κοινωνικής επίδοσης σε δείγμα ελληνικών επιχειρήσεων*, Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Πάτρας, Ιούνιος 2009.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Akerlof, A. George, *The Market for Lemons*, Quarterly Journal of Economics, v. 84, no. 3, 1970, pp. 488-500.

Alexander, Gordon J., and Buchhoz, A., Rozene, *Corporate social responsibility and stock market performance*, Academy of Management Journal, v. 21, no. 3, 1978, pp. 479-486.

Alsop, Ronald, *The best corporate reputations in America*, Wall Street Journal, 23 September 1999, pp. B1, B6.

American Accounting Association, *Report on the Committee on environmental effects of organization behavior*, The Accounting Review, V. 44, supplement, 1969, p. 88

Aupperle, E. Kenneth, Carroll, B. Archie, and John D. Hatfield, *The relationship between corporate social responsibility and profitability*, Academy of Management Journal, v.28, no. 2, 1985, pp. 446-463.

Bailey, D. Harte, G. and Sugden, R., *Making trans-nationals accountable: a significant step for Britain*, 1994, New York: Routledge.

- Beaver, H. William, John W. Kennelly, William M. Voss, *Predictability as a Criterion for the Evaluation of Accounting Data*, *The Accounting Review*, v. 43, No. 4, pp. 675-683.
- Brown, Noel and Deegan, Craig, *The public disclosure of environmental performance information- a dual test of media agenda setting theory and legitimacy theory*, *Accounting and Business Research*, v. 29, no. 1, June 1998, pp. 21-41.
- Campbell, David, *Intra- and intersectoral effects in environmental disclosures: evidence for legitimacy theory?*, *Business Strategy and the Environment*, v. 12, no. 6, November/ December 2003, pp. 357–371.
- Christenson, Charles, *The methodology of positive accounting*, *The Accounting Review*, v. 58, no. 1, January 1983, pp. 1-22
- Clarkson, Max B. E., *A stakeholder framework for analyzing and evaluating corporate social performance*, *Academy of Management Review*, v. 20, no. 1, 1995, pp. 92-117.
- Clark G. and Whiteside N., *Pension Security in the 21st Century*, Oxford, 2003.
- Cohran, Phillip, L. and Robert A. Wood, *Corporate social responsibility and financial performance*, *Academy of Management Journal*, v. 27, no. 1, 1984, pp. 42-56.
- Deegan, Craig, *Introduction: The legitimising effect of social and environmental disclosures – a theoretical foundation*, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, v. 15, no.. 3, 2002, pp.282 – 311.
- Dowling, John, and Pfeffer, Joe Jeffrey, *Organizational Legitimacy: Social Values and Organizational Behavior*, *Pacific Sociological Review*, v. 18 no. 1, January 1975, pp. 122-136.

- Edwards, O. Edgar, Phillip W. Bell, *Theory and Measurement of Business Income*, University of California Press, Berkeley, California 1961.
- Esrock, Stuart L., and Greg B. Leighty, *Social responsibility and corporate web page: self presentation or agenda-setting?*, *Public Relations Review*, v. 24, no. 3, 1998, pp. 305-319.
- Freeman, Edward R., *The politics of stakeholder theory: Some future directions*, *Business Ethics Quarterly*, v. 4, no. 4, 1994, pp. 409-421.
- Friedman, Milton, *The Social Responsibility of Business Is to Increase its Profits*, *The New York Times Magazine*, September 13, 1970.
- Gao, Simon S., Heravi, Saeed and Xiao, Jason Zezheng, *Determinants of corporate and environmental reporting in Hog Kong: A research note*, *Accounting Forum*, v. 29, no. 2, June 2005, pp. 233-242.
- Gonedes, J. Nicholas and Dopuch, Nicholas, *Capital Market Equilibrium, Information Production, and Selecting Accounting Techniques*, *Journal of Accounting Research*, v. 12, no. 3, supplement, 1974, pp. 48-129.
- Grass, Michael, *OAC wants U to divest*, *The Michigan Daily*, October 29, 1999, pp. 1, 7.
- Gray, R. H., *Review of models of democracy*, *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, v. 2, 1989, pp. 52-56.
- Gray, R.H., *Accounting and environmentalism: an exploration of the challenge of gently accounting for accountability, transparency, and sustainability*, *Accounting, Organizations and Society*, v. 17, 1992, pp. 399-425.
- Gray, Rob, Javad, Mohamed, Power, David M., and Sinclair, Donald C., *Social and Environmental Disclosure and Corporate Characteristics: A Research Note and*

Extension Journal of Business Finance & Accounting, v. 28, no. 3-4, April/ May 2001, pp. 327–356.

Gray, Rob, Kouhy, Reza and Lavers, Simon, *Corporate social and environmental reporting: a review of the literature and a longitudinal study of UK disclosure*, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 8, No. 2, 1995, pp.47 – 77.

Hackston, David and Milne, Markus J., *Some determinants of social and environmental disclosures in New Zealand companies*, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, v. 9, no. 1, 1996, pp.77 – 108.

Hess, David, *Regulating corporate social performance: a new look at social accounting, auditing and reporting*, *Business Ethics Quarterly*, v. 11, no. 2, 2001, pp. 307-330.

Jensen, Michael C., *Reflections on the state of accounting research and the regulation of accounting*, *Stanford Lectures in Accounting*, 1976, pp. 11-19.

Kuasirikun, Nongnooch and Sherer, Michael, *Corporate social accounting disclosure in Thailand*, *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, v. 17, no. 4, 2004, pp. 629-660.

Lehman, Glen, *Disclosing new worlds: a role for social and environmental accounting and auditing*, *Accounting, Organizations & Society*, v. 24, 1999, pp. 217-241.

Levin, Myron, *'Philip Morris' new campaign echoes medical experts*, *Los Angeles Times*, October 13, 1999, pp. C1.

Margolis, D. Joshua and James P. Walsh, *Misery Loves Companies: Whither Social Initiatives by Business*, *Harvard Business School Working Paper No. 01-058.*, June 2001.

- Milne, J. Markus, *Positive accounting theory, political costs and social disclosure analyses: A critical look*, *Critical Perspectives on Accounting*, v. 13, no. 3, June 2002, pp. 369-395.
- Milne, Markus J., and Adler, Ralph W., *Exploring the reliability of social and environmental disclosures content analysis*, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, v. 12, no. 2, 1999, pp. 237-256.
- Nola Buhr, and Martin Freedman, *Disclosure between Canada and the United States*, *Critical Perspectives in Accounting*, v. 12, no. 3, June 2001, pp. 293-322.
- O'Donovan, Gary, *Environmental disclosures in the annual report: Extending the applicability and predictive power of legitimacy theory*, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, v. 15, no. 3, 2002, pp. 344 – 371.
- Omar Aziz, Nick Carroll and John Creedy, *An Analysis of Benefit Flows in New Zealand Using a Social Accounting Framework*, New Zealand Treasury Working Paper January 2013
- Orij, Rene, *Corporate social disclosures and accounting theories: An investigation*, 30th Annual Congress of the European Accounting Association, Lisbon, 25-27 April 2007.
- Patten, Dennis M., *Exposure, legitimacy and social disclosure*, *Journal of Accounting and Public Policy*, v. 10, no. 4, Winter 1991, pp. 297-308.
- Patten, M. Dennis, *Intra-industry environmental disclosures in response to the Alaskan oil spill: A note on legitimacy theory*, *Accounting, Organizations and Society*, v. 17, no. 5, 1992, pp. 471-475.
- Patten, M. Dennis, Trompeter, Greg, *Corporate responses to political costs: An examination of the relation between environmental disclosure and earnings management*, *Journal of Accounting and Public Policy*, vol. 22, no. 1, 2003, pp. 83-94.

- Ramanathan, Kavasseri V., *Toward a theory of corporate social accounting*, The Accounting Review, July 1976, p. 516-528.
- Riahi- Belkaoui, Ahmed, Karpik, G. Phillip, *Determinants of the Corporate Decision to Disclose Social Information*, Accounting, Auditing and Accountability Journal, v. 2, No. 1, 1989, p. 36-50.
- Riahi-Belkaoui, Ahmed, *Accounting Theory*, 5th edition, Thomson Learning, 2004.
- Roberts, Robin W., *Determinants of corporate social responsibility disclosure: A n application of stakeholder theory*, Accounting, Organizations and Society, v. 17, no. 6, August 1992, pp. 595-612.
- Rockness, Joanne and Willialms, Paul E., *A descriptive study of social responsibility mutual funds*, Accounting, Organizations and society, 1988, pp. 397-411.
- Striglitz J., «*Οικονομική του Δημόσιου Τομέα*», Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, 1992
- Scott S. Cowen, Linda B. Ferreri, Lee D. Parker, *The impact of corporate characteristics on social responsibility disclosure: A typology and frequency based analysis*, Accounting, Organizations and Society, v. 12, no. 2, 1987, pp. 111-122.
- Scott, R. William, *Financial Accounting Theory*, fifth edition, 2009, Prentice Hall.
- Taru Vuontisjarvi, *Argumentation and socially questionable business practices: The case of employee downsizing in corporate annual reports*, Scandinavian Journal of Management, Vol. 29, 2013, pp. 292-313
- Torbjorn Tagesson, Michelle Klugman, Maria L. Ekstrom, *What explains the extent and content of social disclosures in Swedish Municipalities' annual reports*, Journal of Management and Governance, vol. 17, 2013, pp. 217-235.

Trotman, T.Ken, and Graham W. Bradley, *Associations between Social Responsibility Disclosure and Characteristics of Companies*, Accounting, Organizations and Society, v. 6, no. 4, 1981, pp. 355-362.

Ullmann, A. Arie, *Data in Search of a Theory: A critical Examination of the Relationships among Social Disclosure, and Economic Performance of U.S. Firms*, The Academy of management Review, v. 10, no. 3, July 1985, pp. 540-557.

Van der Laan, Sandra, *Voluntary Corporate Social Disclosures: Mapping the Territory*, CSEAR conference paper, Victoria University of Wellington, November 22-24, 2006.

Vance, Stanley, C., *Are socially responsible corporations good investment risks?*, Management Review, v. 64, 1975, pp. 18-24.

Watts, L. Ross, Zimmerman, L. Jerold, *Positive Accounting Theory: A Ten Year Perspective*, The Accounting Review, Vol. 65, No. 1, January 1990, pp. 131-156.

Watts, L. Ross, Zimmerman, L. Jerold, *Towards a positive theory of the determination of accounting standards*, The Accounting Review, v. 53, no. 1, January 1978, pp. 112-134.

Wilmshurst, Trevor D., Frost, Geoffrey R., *Corporate environmental reporting: A test of legitimacy theory*, Accounting, Auditing & Accountability Journal, v. 13, no.: 1, 2000, pp.10 – 26.

Wood, Donna J., *Corporate social performance revisited*, Academy of management review, v. 16, no. 4, 1991, pp. 691-718.

➤ [ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ](#)

ec.europa.eu/index_el.htm (Ευρωπαϊκή Επιτροπή)

<http://www.unglobalcompact.org> (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών)

<http://www.poseika.gr> (Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Εργαζομένων ΙΚΑ)

<http://ellinikioikonomia.wordpress.com>

<http://www.oecd.org> (Organisation for Economic Co-operation and Development)

<http://www.ika.gr> (Ιδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων)

<http://www.ggka.gr> (Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων)